Nagyvárad, 1895. I. évfolyam 303. szám. Szerda, deczember 25.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apácza-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség czimére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petitsor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:
A SZENT-LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ.
DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . 6 frt — kr.
Félévre . . 3 » — »
Negyedévre . 1 » 50 »
Egy hónapra — » 60 »

Helyben házhoz hordva:
Egész évre . 8 frt — kr.
Félévre . . 4 » — »
Negyedévre . 2 frt — kr.
Egy hónapra — » 80 »

Vidékre postán szállítva:
Egész évre 10 frt — kr.
Félévre . . 5 » — »
Negyedévre . 2 » 50 »
Egy hónapra 1 » — »

Egyes szám ára 4 kr

Schlauch bibornok körlevele a millenniumról.

(dr. V.) Karácsony ünnepének eseménye van: ma jelent meg *Schlauch* bibornok, váradi püspök körlevele egyházmegyéje papságához és hiveihez a magasztos nemzeti ünnep, a millennium alkalmából.

Egy ezredév nagy idő nemzetek életében is. Hány nemzetnek adta megérni a gondviselő Isten az ezredik évet? Számra, hatalomra, dicsőségre sokkal nagyobb nemzetektől megtagadta a népek Istene azt a kegyelmet, melyet a magyanak megadott.

Illő, hogy ezt a nagy kegyelmet az egész nemzet meghálálja, megköszönje annak, akitől minden jó jön reánk: a nemzetek Atyjának; illő, hogy az uj ezredévet annak nevében kezdjük el, aki az elsőt megérnünk engedte: a magyarok Istenének nevében.

Erre ösztönzi és buzditja papjait és hiveit a váradi egyházmegye fenkölt lelkü főpásztora: Schlauch bibornok, karácsonyi körlevelében.

Hazafias lélekkel fejtegeti a bibornok e körlevél elején azt, hogy «*a hazának élni erényből folyó kötelesség,*» — hogy a hazafiság erénye mindenkor szigoruan és csak annyiban különbözik az igazságosságtól, mert nem vagyunk képesek annyit visszaadni, amennyivel tartozunk. Rámutat Krisztus példájára, ki sirt nemzete felett, mert előre látta annak végpusztulását.

Elmélyed azután az ezredéves mult nagy emlékei közé. Hálával adózik a nagy honalkatónak Árpádnak és az ő szent utódjának Istvánnak, kinek máig épen maradt csodatévő jobbja mutatja az alapot, melyre a magyar királyságot helyezte, a »mely a Krisztus Jézus.«

Aggódva látja, hogy a magyar haza *erről az alapról letérve, Jézustól eltávolodva indul neki az uj évezrednek,* mig az egyház minden uj évet Jézus nevével kezd.

Ez az aggodalom nem csökkentheti hálánkat a nagyszerü multért, sőt kell, hogy fokozza hazafiui buzgó könyörgéseinket — — a jövendő ezredévben nyerendő jókért.

Befejezésül intézkedik a püspök az ó- és uj év alkalmából megtartandó isteni tiszteletek rendjéről.

A béke magasztos ünnepén alig kaphattunk volna illőbb ajándékot, mint Schlauch bibornok millenniumi körlevelét. mely egész terjedelmében a következő:

*

A nagyváradi l. szert. Egyházmegye t papjainak és hiveinek üdvöt az Urban!

»Áldjátok emberek fiai az Urat, dicsérjétek és magasztaljátok őt mindörökké.« (Dán. 3. 82.)

Az Úrnak kegyelméből, kinél *„egy nap annyi, mint ezer esztendő és ezer esztendő, mint egy nap,“* (II. Pét. 3, 8.) a közeli ó esztendő végén, sz. Szilveszter napjának éjjelén, midőn az óra éjfélt üt, életünkből egy év, nemzetünk életéből egy ezred merül el visszahozhatatlanúl az idő szüntelen haladó folyamába, a multak tanulságos birodalmába.

Amint az ó év utolsó perczét általában nem tudjuk pontosan: nem ismerjük az első ezredév végét sem biztosan. Amazt még meg tudja mondani a tudomány, a csillagászat; ezt a tudomány, a történettudomány sem képes egész biztosan megállapitani.

A véleményadásra felszólitott magyar tudományos Akadémia maga is csak ugy nyilvánitotta véleményét: »hogy a honfoglalás kezdete s befejezése közötti idő teljesen kétségtelen tény gyanánt 888—900. évek közötti időre tehető.« És ez természetes; mert miként a szikla óriás ormának csúcsa elvész a széditő magasság homályos ködében: úgy egy ezredév is az idők messzeségének homályába burkolja elejét; és mert, ami fő: a honalapitás nagy műve nem egy év hatalmas munkálkodásának drága gyümölcse volt. A határidő pontosságának különben amint az ó év alkonyánál nem, az ezredévénél még kevésbbé van sulya azon szempontból, hogy jelentőségük szerint méltányolva s használva éljük át ezt a határidőt, lépjük át a multnak és jövőnek azt a határmesgyéjét, melyen megdobban mindnyájunk szive, kikhez szól a szózat:

Hazádnak rendületlenül
Légy hive . . .
Bölcsőd az s majdan sirod is,
Mely ápol s eltakar.

Ez a föld, melyen annyiszor
Apáid vére folyt,
Ez melyhez annyi szent nevet
Egy ezredév csatolt.

Most telik be ez az ezredév és ez teszi igazán rendkivülivé az Úr 1895-ik esztendejének alkonyát és a következő új évnek hajnalát, de sőt az egész — adja a jó Isten — boldog új esztendőt.

Ezer év, az emberiség korának körülbelül egy hatoda, egy nemzet életében roppant nagy idő. Olyan nagy, hogy nemcsak általában az ezeret a határtalan sokaság kifejezésére használja a szentirás nyelve, hanem a Jelenések könyve éppen az *ezer esztendőt* (Apoc. 20, 5.) alkalmazza azon igen hosszu idő kifejezésére, mely az egyház helyes értelmezése szerint a világ végső korszakáig tartand. Hogy is ne volna roppant nagy idő egy ezredév egy nemzet életében, hisz még a kereszténység sincs egészen két ezer éves, s hogy ne volna rendkivüli édes Magyar hazánk ezredéves ünnepe, mikor 40 emberöltő kell egy ilyen ünnephez, s csak körülbelül minden negyvenedik magyar nemzedéknek lehet része benne.

Szent vallásunknál fogva *„tartozunk mindenkor hálát adni az Istennek“* (II. Thessalon. 1, 3.) és pedig a nemzetek apostolának ezen intelme szerint: »*Kérlek azért, hogy mindenek előtt legyenek könyörgések, imádságok, kérések, hálaadások minden emberekért, a királyokért és mindazokért, kik méltóságban vannak, hogy nyugodalmas és csendes életünk legyen, teljes áitatosságban és tisztességben, mert ez jó és kellemes a mi Üdvözitő Istenünk előtt.*“ (I. ad Timot, 2, 1—3.)

Innét van, hogy egyházunk minden egyes év végén nyilvánosan és ünnepélyesen is hálát ad a letünt évben vett jókért. A hálaadásban nem szoritkozunk önzően csupán a nekünk közvetetlenül jutott jókra. Befoglaljuk abba felebarátainkat, királyunkat, hazánkat, nemzetünket. Az idén egész természetszerüen hazánk és nemzetünk lép különösen előtérbe.

Lapunk mai száma 28 oldal.

. Hiszen a Krisztus könnyeivel megszentelt hazaszeretet adja sz. Ágoston ajkaira: »Pertinet ad virtutis officium . . . vivere patriae« (De civ. Dei l. 19. c. I. 2.) Az angyali tudós megnevezi s kegyeletnek minősíti ezt az erényt, mely mint az igazsághoz kapcsolt erény, mindig szigoruan kötelez s csak annyiban különbözik az igazságtól, mert nem vagyunk képesek annyit visszaadni, mennyivel tartozunk. »A kegyelet bizonyos érzeményt fejez ki, mely az elvre vagy okra irányúl«, mondja ő és azért — folytatja — »Isten után leginkább a szülőknek és a hazának van lekötelezve az ember.« (S. Theol. 2. II. qu., 101. a. 1. c.)

És ha van okunk, aminthogy valóban nagy okunk van, magunk s mások földi élete egy évéért hálát adni az élet és halál Urának: mit mondjunk magyar nemzeti életünk egy ezredévének véghatárán?

Az egyén sírja kapu, mely egy másik életbe, az örök életbe nyílik s vezet. Keresztény vezérelv: *„Nincs itt maradandó városunk, hanem a jövendőt keressük.“* (ad Hebr. 13, 14.) Ellenben a nemzet élete a földi lét határain túl nem terjed. E tekintetben a vezérelvet Tertullián szavaival igy fejezhetjük ki: »A keresztény tudja, hogy a királyt is az Isten rendelte, akit tehát szeretni, tisztelni és becsülni kell, kinek jólétét az egész . . . birodalommal (hazával) egyetemben *a világ végeig kivánni* kell« (Lib. ad Scap.)

Az egyénre nézve igaz keresztény gondolkodás szerint megszünt a halál rettenetes volta. Mióta Krisztus Jézus beváltotta a jövendelést: *„halálod leszek óh halál!“* (Ozeas 13, 14.), a feltámadás hitében, a költő szavaival szólva: »bizton tekintem mély sírom éjjelét, zordon, de oh nem, nem lehet az gonosz,« mert *„elnyeletett a halál a győzedelem által“* (I. ad Cor. 15, 54.) s azt kérdezhetjük az irással: *„Hol van halál a te győzedelmed?“* (U. o. 55.) Nem igy a nemzet életében. Az igazán meghalt nemzet nem támad fel soha. Itt nincs feltámadás. Ezt megfontolva értjük meg teljes mértékben az Úr Jézus szent könnyeit:

„Ki mint Isten mond végzetet,
A honfi Jézus könnyezett.“
(Tárkányi: Isten és honfi.)

„Amint közeledett, látván a várost síra azon, mondván . . . rád jönnek a napok . . . és nem hagynak benned követ kövön, mivelhogy nem ismerted meg a te látogatásod idejét.“ (Luk. 19, 41—43.)

Krisztus sirt nemzete felett, mert előre látta annak végpusztulását és éppen az tette oly mélységessé s keserüvé honfiui fájdalmát, mert nemzete nem lesz többé soha nemzet.

Azért midőn az ezredév alkonyán elmondhatjuk a költővel: »Él nemzet e hazán«. mily bensőséggel kell megcsendülni szivünkben az imának: *„Neked adok hálát atyáink Istene.“* (Dán. II. 23.) *„Az örökké valóság halhatatlan és láthatatlan királyának, az egyedül való Istennek pedig tisztelet és dicsőség mindörökön örökké.“* (I. ad Tim. 1. 17.) *„Ő változtatja az időket és időszakokat, ő szüntet meg és alkot országokat.* (Dán. II. 21.) Ha megfogadva az irás intelmét: *„Emlékezzél a régi napokról, gondolj át minden nemzedéket; kérdezd meg atyádat és tudtodra adja, eldődeidet és megmondják neked,* (Deuter. 32, 7.) röviden átfutjuk ezredéves multunkat bölcsőnktől kezdve: szembeötlő bizonyságát láthatjuk ennek itt is, melyek azonfelül az irás szavaiban rejlő, a jövőre vonatkozó tanulságokat is elénk állitják.

Árpád a nagy honalapitó; de nem vonunk le örökéltü érdemeiből semmit, ha azt mondjuk, hogy ezredéves létünk a honalapitással még nem volt biztositva. *„Ha az Úr nem őrzi a várost, hiába vigyáz, aki azt őrzi.“* (Ps. 126, 1.)

A honalapitáshoz szükséges harczias szellem nagy hasznot hajthatott a nemzetnek letelepülése első idejében; »de oly nemzet, mely örökös üldözést, harczot és háborút hirdet, bukásának már magában hordja csiráját; mert a bekalandozott egész világrészt zsarnoki igája alatt nem tarthatván, előbb utóbb a felingerlett népek visszatorló bosszújának kell áldozatul esnie. Igy történt a hunok s avarokkal. Igy történik vala őseinkkel is, ha a nyugati népek vérig való zaklatásának nem vetnek véget; mert ezeket már önfentartásuk is kényszerité tömegesen szövetkezni ádáz ellenségeik, a sokszoros csatákban ugy is megfogyott magyarok ellen s e veszélytől nemzetünket a kereszténység hitre való megtérés mentette meg.«

És ezzel már az ezredéves múlt dicsősége s érdeméből az oroszlánrész Szent István első apostoli királyunkat illeti; különösen azért is, hogy nemzetünk nem a keleti, hanem a nyugoti egyház keblébe tért, daczára annak, hogy a görög keleti egyház már korábban is édesgette magához. Ezzel nem csak önálló, független államisága lett biztositva nemzetünknek, hanem nem alap nélkül kérdezzük jeles cultur-történészünkkel: »vajjon a Byzanczczal való hitrokonság és összeköttetés mellett sikerült volna-e a századok folyamán nagy veszélylyel vagy végenyészettel fenyegető számos viharral daczolnia hazánknak?« És azt feleljük indokoltan vele: »Az ó hitü tartományok mind már korán az ozmán járma alatt jutottak és nincs elég ok hinni,hogy köztük egyedül Magyarország tett volna csodálatos kivételt.« (Kerékgyártó: Magyarország Művelődés Tört. I.)

Igy azonban, hogy Szent István ott kereste és találta Krisztus igaz egyházát »ubi Petrus«: nem kivétel magyar nemzetünk fönmaradása, milleniuma; de mindenesetre nem nélkülözi a csodálatost »annyi sok balszerencse közt s oly sok viszály után.«

A „TISZÁNTÚL“ TARCZAJA.

Romantika.

A »Tiszántúl« számára irta: **Palásthy Marczell.**

Bábika baba volt még félig, a mikor a férje elvitte abból a mohás fedelü házból, a hol szinte tegnapról mára nőtt meg eladó leánnyá.

Baba volt félig, de nagyon okos baba, mert hozzá ment a mama választottjához.

S tisztán az ő szerencséje volt, hogy szerette a kiválasztottat. Az övé volt tisztán.

A föld legczukrosabb orvosa volt ez, a ki csak valaha hajolt a lázban tüzelő betegágya fölé.

Csak Geréb Zoltánnak hivták, minden »de Herébfalva« nélkül.

Ez bosszantotta is Bábikát néhány perczig, mikor elhozták a nyomdából az eljegyzési kártyát, melyről tetszetősség kedvéért elmaradt az czimerük is.

Hanem az édes fehér fátyol megnyugtatta, mert utóvégre is egy fiatal leánynak megbocsátható annyi kegyeletlenség, hogy kedvesebb legyen neki a vőlegény ur szép szőke bajusza a czimerek összes czirádáinál.

Nem bántotta azután egy perczig is az, hogy az ő kéknedvü erükbe közönséges piros vér vegyül ezzel a házassággal is érezte, hogy az ő szerelmes vére is pirosra izzott végkép.

Mégis nagyon meghatotta, mikor a férje ura Andrássy-uti lakásán a fitos orru szobaleány azt mondta neki rögtön első reggel:

— Kezét csókolom nagyságos asszony.

Az édes első éjszaka bágyadtsága, érzékenysége égett még az arczocskáján.

Nagyon jól esett ez a megszólitás neki és — megcsókolta Terézt, adományozva egyuttal neki a Lizbeth nevet és jelleget.

Teréz pedig ezt a csók-jelenetet elujságolta a cselédszobában és a Bábika nagyságos asszony respektusa elveszett végképen.

Ám a doktor ur megnyugtatta erre nézve is.

— Bábika, maga ur a háznál, olyan nagy ur, hogy ime magam is odahajtom fejemet a papucskája alá.

És meg is tette.

Olyan mulatságos volt a mint a komoly professzor letérdelt a czingár asszonyka elé s fejét odahajtotta a piros topánkák alá, hogy a nagyságos asszony lábacskái azon az okos fejen pihentek.

Bábika egy kurta kis perczig megállta komolyan a dolgot, de aztán kaczagva kuporodott le maga is a szőnyegre és összecsókolta a hunczut bajuszt, a mely összeborzolódott a piros czipőcske alatt a bolyhos szőnyegen.

Bizony öt percz sem tellett bele, már buvósdiztak ugy, hogy a Bábika czipellőjén kivül mindent eltakart az asztalka rojtos teritője.

Ez ujra nem nagyon emelte a renomé-t Lizbeth-Terka előtt, aki akkor hozott be az ezüst tálczán egy hazulról jött levelet.

A nagyságos ur törte fel a pecsétet. Bábika azalatt leomló haját igyekezett feltüzni a megbomlott kontyában maradt egyetlen tűvel.

— Mi az apuska?

— A mama meglátogat.

— Igazán? Mutassa. Nem tréfál?

— Olvassa Bábika.

Elolvasta, azután bánatos hangon mondta, a mi sehogy sem illett nevető szeméhez:

— Szegény mama. — Gyógyitsa meg apuska?

A férje kérdőn nézett rá.

Érti apuska? — akarom. Milyen orvos maga, ha ezt sem tudja? Akarom, hogy ne gyötörje a szegény mamát az a csunya időjárás. Ugy-e meggyógyitja?

A nagyságos ur meghajlott, amint az illett is a piros czipőcske vazallusához.

Bábika megcsókolta az urát és biztositotta, hogy igy szereti, ha engedelmes

Pedig a mama meggyógyitása nem volt olyan egyszerű dolog, a mihez elegendő a feltétlen engedelmesség.

Vörös Gézáné még akkor járt szerencsétlenül, mikor még Darghoy Linának hivták.

Egy hegyi uti kocsizáskor megvadultak a lovak, — a kocsi felborult. Rá egy hétre komoly pápaszemes professzorok amputálták szép fehér lábacskáját.

És Vörös Géza mégis elvette. Tanu rá a világ, a mely azt mondta rá, hogy összeillenek, mert Vörös is béna volt s az esketési tanuk, a kik a fejüket csóválták erre a hóbortos házasságra. És bizonyság rá a kis Gerébné, született Vörös Bábika, a ki ráparancsolt az urára, hogy gyógyitsa meg a mamát.

II.

Egy Pierre Loti hangulatokkal teli könyvet olvasott. Szomoru meséjét egy hóbortos kövér

Elég volna — az Árpád törzsén a szt. István által vetett alapon kihajtott szentség csodálatos virágait nem is emlitve, — Szent Istvánra mutatnunk, akinek csodálatosan fönmaradt szent jobbja a millenium végén is azt mondja, hogy jó az alap melyet ő vetett, *„mert más alapot senki nem vethet azon kivül, mely vettetett, mely a Krisztus Jézus.“* (I. ad Cor. 3. 11.) És ő erre az alapra helyezte a keresztény magyar királyságot.

Ezért irta törvénykönyvében is világosan: »Quoniam ad Regalis dignitatis ordinem non oportet nisi fideles et catholica fide imbutos accedere; idcirco Sanctae fidei in nostris mandatis primum damus locum.« (Lib. I. c. 1.)

És ennek a katholikus szt. hitnek alapján, melyet törvénykönyvébe is foglal s melyről magában törvénykönyvében mondja szt. Athanázzal: »Haec est fides catholica, quam nisi quis fideliter, firmiterque crediderit, salvus esse non poterit,« (u. o. §. V.) magyar hazánkat a boldogságos Szüz Mária oltalmába ajánlotta halálos ágyán, mintegy végrendeletileg. Egyik legnagyobb nevü (A Magyar Nemzet története 59. l.) protestáns költőnk és irónk is elismeri »azon szent ragaszkodást« melylyel keresztény magyar őseink »az Isten anyjához viseltettek.« »Legelső harczkiáltásaik — folytatja ugyan ő — az ő nevében történtek, később országuk védasszonyává választották, s az év két hónapját az ő nevéről nevezték el. nagy és kis Boldogasszony havának.« Ő ugyan ezt onnan magyarázza, hogy tiszta erkölcsü nép szivében élénk visszhangra talál ama fenséges gondolat, mely egy nőt a legszebb két alakban egyesitve, mint szüzet és anyát tünteti fel. Ennek is lehet része benne. De valójában ez, az igaz keresztény alapnak, mely a boldogságos Szűz Mária Isten anyai méltóságát hiszi és vallja és Szt. István végrendeletének folyománya s gyümölcse a századok azon tanuságának, hogy B. Szűz Anyánk elfogadta patronálásunkat.

Ezen a Szt. István által letett alapon tett s alkotott Szt. László, a Mária-király, keresztény államiságunk megszilárditója. Ezen az alapon vitte véghez a helyreállitás munkáját honunk második alapitója, IV. Béla.

Ezen az alapon állott honunk az Anjouk és Hunyadiak fénykorában.

Azért szt. egyházunk bizonyos emelkedett szent önérzettel zengheti az ezredévi »Te Deum«-ot.

Meg kell azonban vallanunk, hogy hálaadásunk vigasságába aggodalom is vegyül. Az irás utasitása szerint átgondolván minden nemzedéket, megkérdezett atyáink adják tudtunkra ezt az aggodalmat, mely abból ered, hogy ezredéves magyar hazánk letéréssel az ezredéves alapról indul neki a második ezredévnek.

A kath. egyháznak isteni igéret biztositja fenállását. Nemzetnek nincs ilyen biztositása. Az egyház egy évnek is, új évnapján Jézus nevével indul neki: és vajjon nemzetünk nem Jézustól távolodva indul-e a második ezredévnek?

Olyas mélabús érzelmek lopóznak szivünkbe, minőkkel a Szózat koszorus nagy költője küzködött akkor, midőn gyermekeivel a Szózatot azon két versszak hiján tanultatá be, melyek kezdete: »Vagy jönni fog, ha jönni kell a nagyszerü halál.« (Gyulai P. jegyzetei.) Ez azonban nem csökkentheti hálánkat az ezredéves nagyszerű multért, csak fokozhatja, határtalanul fokoznia kell hazafiui buzgó könyörgésünket a jövőért az égiekhez, *„mert minden jó adomány és minden tökéletes ajándék onnan felülről vagyon, leszállván a világosság atyjától, kinél nincs változás, sem árnyéka a változandóságnak«* (Jak. I. 17.), *„a ki által országolnak a királyok és végeznek* **igazat** a törvényszerzők,« (Bölcs. 8. 15.) *„a kiben élünk, mozgunk és vagyunk.“* (Act. 17. 28.) Ennek másfelül fokoznia kell tettekben nyilvánúló ragaszkodásunkat atyáink tanuságaihoz, az ezredéves alaphoz.

Ezek azok a gondolatok és érzelmek, melyek közben Krisztusban kedvelt Testvéreim és Fiaim ezredéves nagy ünnepünkre irányitom figyelmeteket, hogy ti viszont hiveiteket irányitsátok.

Már most előzetesen is szólok hozzátok, mint főpásztorotok, igénytelen voltam daczára egy azok közül, kikről Szt. István királyunk igy szól fiához: Charissime fili! »Seniores illos ita custodias, sicut oculorum pupillas. Illis quidem te observantibus, eris securus in omnibus: illorum precatio commendabit te omnipotenti Deo. Illos enim Deus humani generis constituit custodes fecitque speculatores animarum ac totius ecclesiasticae dignitatis, ac divini sacramenti dispensatores et datores. (Decr. l. I. c. III. §. 1., 2.)

Ezek alapján és után főpásztori hatalmunk erejével a nyilvános ájtatosságot illetőleg rendeljük a következőket:

1. Az év utolsó estéjén a szokásos évzáró ájtatosság, mint egyszermind az ezredévért tartandó hálaadó ájtatosság, a kifejthető legnagyobb ünnepélyességgel tartandó meg. Éjfélkor az összes harangok szóljanak hirdetvén a kezdődő uj ezredévet.

2. Az év utolsó estéjén vagy ujév ünnepén, avagy mindkét alkalommal a szt. beszédben az igazi vallásos hazafiság hangján tárgyalni kell a Millenium magasztos ünnepét, vagy legalább jól kidomboritva megemlékezni róla.

3. Újév ünnepén, a legméltóságosabb Oltári-Szentség kitételével tartandó ünnepélyes szent misét ünnepélyes »Veni Sancte« előzi meg. Mise végével egy Mi Atyánk, egy Üdvözlégy és egy Hiszekegy után még ezen imádságok mondandók:

»Oh mennynek és földnek dicsőséges fejedelemasszonya, a mindenható Atya-

---

haju japánleánynak, a ki nagyon odaforrott egy napnyugati hajóslegény szivéhez, a ki szerette is, beczézte is mig a briggje a japán vizeken aludt; — de azért nevetve bucsúzott el.

Ott ült a japán lány egy vörös sziklacsompón s mikor a zokogó tenger fölött szétfoszlott az eluszó brigg füstje, a gyöngyös kimotóval* megtörülte könyes arczát és beledobta a zokogó tengerbe.

— Nem szeretek mást soha, soha!

Szerelmes volt nagyon az a történet és szentimentális mód felett is éppen azért hallotta meg azt a szerelmes, szentimentális asszonykát.

A mama fürdőben volt akkor délelőtt s az ura a klinikán.

Az asszonyka pedig a puha fészek dormentén siratta a hóbortos furcsa szemü japán lány szomorú történetét.

A férje kissé leverten jött haza.

Az asszony a nyakába csimpaszkodott és megigértette százszor vele, hogy nem hagyja el és szeretni fogja mindig és vesz neki egy mozgó selyem kimótót, a melylyel magához kösse mindörökre.

— Baba megint Werther fájdalmait olvasta?

Kerekre nyitott szemmel nézett rá.

— Nem. Egy japán mesét. Miért kérdi?

— Érzékenykedik baba.

— Maga meg medve, csunya, érti?

* Öv, melynek átadása eljegyzést jelent a japánoknál.

És bevette magát a japán nippekkel teli asztalka mögé.

A férje szemközt ült vele.

— Haragszik?

Az asszonyka lapozni kezdett a könyvben.

— Igen?

— Igen.

— Miért?

— Kedves, még kérdi?

— Jaj Bábika, ne legyünk gyerekek.

— Hát azok vagyunk!

— Én nem . . .

— Ki hát?

Nem találja ki?

Az asszonyka ölébe eresztette a könyvet. Egy pár pillanatig gondolkozva nézett az édes bús mesés könyv czimképére, — arra a furcsa mód szomorú japán lány arczra. Aztán a szivére szoritotta mind a két kezét . . .

— Én vagyok ugy-e? — Olyan gyerek mint a Tiu-Tiu? Pedig ő is szeretett valakit nagyon.

Ráborult a férje mellére és megpihegett rajta a sirástól. — Az csititva simogatta a haját és elöntötte meleg csókzáporral.

— No ne sirjon baba, hiszen szeretem nagyon, nagyon.

Felvetette a szemét.

— Miért mondta hát . . .

— Elfelejtjük baba. Nehéz lesz?

— Nem lesz, — nem.

— Ugy — szépen törülje meg a szemét — és legyen jó.

Felkelt, — az asszonyka kezét simogatva, mondta:

— Pedig én nem érdemlem meg, hogy szeressen. — Én rossz ember vagyok.

— Tréfál apuska?

— Nem baba. Ma a növendékek előtt csunyán felsültem. A médium a kezem alatt pusztult el. Rossz kedvü vagyok, bosszant a dolog. No pá baba, dolgozni megyek

Megcsókolta, — és ment a dolgozó szobájába.

Az asszonyka ölbe eresztett kézzel állott és ijedten nézett a férje után. Aztán szinte szégyenlősen törülte le arczáról a csók nyomát.

Valahogyan elfakult szeme előtt a himes szőnyeg, a napsugárral áttört virító függöny szine és megingott az asztalka, az etage és minden, minden körötte.

— A keze alatt pusztult el, — a keze alatt pusztult el.

Hirtelen nagyon okos lett és a gyerekes gondolatokat mind kiszoritotta fejéből két fekete szó: ***Gyilkosság a klinikán.***

Igen, biztos volt benne, hogy igy fogják hozni a piszkolódó boulevard lapok a férje esetét . . . Előbb a hirek közt, aztán a törvényszék rovatban. Meghurczolják, elitélik . . .

Az asztalkán egy csomó lap hevert. Szétkapkodta, átfutotta . . . . . aztán végig simitotta a fejét.

— Igaz, — bolond vagyok, — még nem tudhatják. Csak én, csak én.

Oda szaladt a dolgozó szoba ajtajához.

Habozott egy perczig, — benézzen-e, hátha valami borzasztó dolgot fog látni, de csak

Istennek eljegyzett leánya, Megváltó-Jézusunknak szentséges anyja, a Szentlélek-Istennek tisztaságos jegyese, Magyarország örökös és kegyelmes asszonya, szeplőtelen szép Szüz Mária, ime nagy alázatossággal borulok szentséges lábaidhoz, a ki az életnek gyümölcsét hoztad e világra; te hozzád folyamodik bünös fejem, oh irgalmasságok anyja; mert áldott vagy az asszonyok között, sőt felmagasztaltattál minden szentek és angyali-karok fölött, aki a te szent Fiad az úr Jézus Krisztus után legmagasabb székbe helyeztettél a mennyei paradicsomban. Te követed, óh drágalátos szép rózsa, a mennyei bárányt, a szent szüzek között az első lévén, dicsőséges lábaiddal az Örökkévaló illatos kertjében sétálsz; neked gyönyörüséges énekekkel szolgálnak a szép angyali seregek; téged a királyok királya. Krisztus Jézus, mint édes anyját, szerelmes jegyesét mindenek fölött való szeretettel ölelget. Ilyen dicsőségben lévén, ne feledkezzél el bünös szolgáidról is; hajolj a mi alázatos könyörgéseinkre. Tudom kegyességed nagy voltát, tudom, hogy valaki te hozzád szivből folyamodott, az soha meg nem csalatkozott, valaki benned bizott, az tőled meg nem vettetett. Erre nézve én is annyival bizvástabban járulok, óh csudálatos szent szüz szinedhez nagy alázatossággal kérvén, méltóztassad szolgálatomat kegyesen fogadni, minden ügyemet, bajomat oltalmadba fogadni és szokott kegyelmességgel venni szivbeli buzgóságomat, melylyel kivánnám, hogy angyali elmével dicsérhetnélek; de mivel ez sem elégséges a te dicsőséged méltatására, mást nem mondhatok, hanem rövid szóval azt mondom szent Anzelm doktorral, hogy semmi hasonló tehozzád nincsen; mert a mi tenáladnál nagyobb, az egyedül az Isten, ami te náladnál kisebb, az minden, valami nem Isten. Méltóztassál azért megengedni, hogy úgy amint telik tehetségemtől, dicsérhesselek és örök hüséget fogadván anyai jóvoltodnak, felajánlom elmémet, szivemet, minden ügyemet-bajomat, minden munkámat és imádságomat, éjjelemet és nappalomat, életemet és halálomat. Oltalmadba ajánlom édes magyar hazámat és nemzetemet, buzgó imádsággal kérvén Téged, hogy úgy mikép ezelőtt, most is hatalmas pártfogásoddal megvédelmezzed és a te magyar népedet az egy igaz hitben, melyet dicső őseink vallottak, egyesitsed és megtartsad. Magam részéről igaz lelkemre megfogadom, hogy ami csak rajtam áll, megteszek mindent, hogy elforditsam hazámról az isteni igazság büntető ostorát; valahol csak szerét tehetem, megszüntetem azt az éktelen káromkodást, az egy igaz hitet szóval és tettel vallom és megvédem minden áron, és tiszta szivvel rajta leszek, hogy megadjuk neked azt a tiszteletet és szeretetet, melylyel tartozunk, úgy is mint keresztények és úgy is mint magyarok. Óh kegyes, óh irgalmas, óh édes Szüz Mária!

Mindenható Úr Isten! kérünk, enged anyaszentegyházadnak — hogy a te hitvallód szt. István, ki annak, e földön uralkodván, terjesztője volt, mennyekben dicsőséges védője legyen.

Úr Isten! ki hitvallódat Szent László királyt, sokféle csodákkal dicsőitetted, engedd, kérünk, hogy az ő érdemei tekintetéből, minden gonosztól mindenkoron megóvassunk s az örökké tartó örömökre eljuthassunk. Ámen.

*

Egyébként »ami Urunk Jézus Krisztus malasztja veletek. Az én szeretetem mindnyájatokkal Krisztus Jézusban.« (I. ad Cor. 16. 23—34.) »Annak pedig, ki titeket bün nélkül megtarthat és dicsőségének szine elé állithat szeplőtelen örvendezéssel, ami Urunk Józus Krisztus eljövetelekor, egyedül üdvözitő Istenünknek, a mi Urunk Jézus Krisztus által, dicsőség és magasztalás, uralkodás és hatalom minden idő előtt most és mindörökön örökké. Ámen.« (Jud. I. 24—25.)

Kelt Nagyváradon, püspöki székhelyünkön, Advent negyedik vasárnapján, Urunk ezer nyolczszáz kilenczvenötödik, püspökségünk huszonharmadik, váradi püspökségünk kilenczedik évében.

A jótékonyság karácsonyfája.

— Karácsonyesti ünnepélyek. —

A kisded Jézus születése napját megelőző estén kigyulnak a karácsonyfák apró gyertyái; a gyermekek örömrepeső szivvel üdvözlik a szép Karácsonyt, mely meghozza nekik a csecsebecséket, ajándékokat.

A jótékony szivü emberek gondoskodnak évről-évre, hogy a szegény árvák, elhagyottak is részt nyerhessenek a Megváltó születésének örömeiből; kifogyhatatlan áldozatkészségükkel feledtetik a szent napokban az árvaság, nyomor keserü érzetét, letörlik a keserü könyeket.

A tegnap tartott karácsonyfa-ünnepélyekről a következőket irjuk:

A Szent-Vincze-intézetben.

A dr. *Nogáll* János felsz. püspök által alapitott Szent-Vincze intézet kisdedóvodájában igen kedves ünnepély volt tegnap délután. A bőkezü alapitó képviseletében *Dencs* János esperes volt jelen; azonkivül a papság köréből Fetser Antal, Szemethy Géza, Láday Kornél, Halász Gyula, Lindenberger János, Makucz Ernő és Mayer Antal jelentek meg a szép ünnepélyen. Az apró óvodások énekeltek és alkalmi verseket mondtak. Denes János szép beszédet tartott, mely után kiosztották a sok ajándékokat, melyek nagy része jó meleg, téli ruha volt.

Az ujvárosi r. kath. fiu iskolában.

A nagy-körös-utczai r. katholikus fiuiskolában ez évben is igen szépen nyilatkozott meg az emberbaráti szeretet. Az intézet termében gyültek össze a tanitók által kijelölt szegénygyermekek.

Nemeskey Andor plébános, igazgatón kivül az iskola tanitói kara és előkelő közönség volt jelen. A növendékek előtt *Nemeskey* Andor plébános ecsetelte a Jézus szeretetét s az ün-

Folytatás a mellékleten.

---

aztán benézett mégis leguggolva a kulcslyuk elé.

A férje nyugodtan ült az asztal előtt és jegyezgetett. A vastag szivarfüst egészen elárasztotta.

Különösnek tünt fel a dolog neki.

— Ilyen nyugodt . . . ilyen nyugodt . . .

Az előszoba csengője élesen csilingelt egy kurta pillanatig. Az asszonyka idegesen rezzent össze.

— Jönnek!

És szinte hallotta is az előszoba parkettjén dobbanó vaskos rendőr lépéseket.

Hihetetlen volt neki az, hogy nem a rendőrség, hanem a mama lépett be. Biczczentve egy kicsit és mosolyogva jött.

Bábika jó kedvü iparkodott lenni, de ez nem nagyon sikerült neki és mikor az okos jó mama két keze közé fogta arczocskáját s a szeme közé nézett:

— Mondd kis lányom, mi baj, — akkor nem tudott mosolyogni többet. — Sirva fakadt pihegve nagyon.

A mama valami kis tavaszi felhőcskét gyanitott és vigasztalni kezdte. Bábika meg is nyugodott kissé.

A jó mama pedig beszélni kezdett régmult szentimentális dolgokról, hogy a szobácska szinte megtelt a régi jó idők levendula illatával.

— Az élet nem játék kis lányom és ha a férjed rosszkedvü olykor, nem szabad kétségbe esni. Nem bizony. Emlékezem egy a mi vidékünkre való szerelmes párra, a kik nagyon, de nagyon szerették egymást és még sem turbékoltak szünetlenül. Pedig kis lányom nem volt soha olyan szerelem a földön.

És elmondta másodikszor talán annak a párnak a meséjét és Bábika soha sem hallgatta oly mohón, mint most. — Az a mese pedig nagyon hihetetlen mese volt.

A férfi erős és szép, a lány az gyönge és beczézett. Szerették egymást. Egy bál után a férfi egy elejtett szóért megverekedett a leány miatt. Az ostoba golyó szétroncsolta a karját. Levágták, csonka lett. És akkortól kezdve kerülte a leányt. Mikor egy mulatságon nem térhetett ki előle a leány, szenvedélyesen szemrehányásokkal halmozta el: Miért nem jön? Mi az oka. A férfi szemét elhálózta a köny üresen lógó kabátujjára nézett és szomorúan mondta:

— Nyomorék vagyok.

Többet nem mondott. Kora hajnalban tértek haza a mulatságról, a lány vidám volt. Felugrott egy kicsiny kocsiba és be sem várva a mamát, a papát, csettintett a lovaknak. Az egyik fordulónál selyem kendőcskéjét oda dobta a pej fejére, az meghorkant s elragadta a kocsit. Megtörtént a szerencsétlenség. Azt hitték: véletlenül. Amputálták a leány lábát is. Biczczentve járt, de nem fájt neki, hogy nem tánczolhat. És akkor nagyon, de nagyon boldog volt, mikor egyszer az utczán azt mondhatta a béna embernek:

— Én is nyomorék vagyok.

Bábika ugy érezte, hogy érti ezt a mesét, — de szinte önkénytelenül szaladt ki a száján.

— Hát van ilyen szerelem?

A mama jóságosan mosolygott, de a mosolyán áttetszett a sirás felhője.

— Volt, kis lányom, — volt.

És szép szürke selyem ruhájának alját fellibentette annyira, hogy kilátszott alóla a feketére fényezett gummitalpu faláb.

Bábika sirva ölelte meg a mamát . . .

— Te voltál mama, te, te? Te jó vagy, te szent vagy. — Összecsókolá haját, arczát, ruhája minden ránczát . . . Aztán feltépte az ékszertartó fedelét, selyem pongyolája felkapott ölébe szórta az ékszereket, pénzét és berohant a dolgozó szobába. Zokogva borult a férje lábához és oda öntötte a csillogó drágaságokat.

— Vegye mind, menjen, meneküljön mig nem késő, én szeretem azért, — vele megyek akárhová.

— De Bábika édes . . .

— Ne, ne mentegesse magát — nem, nem vagy rosz, csak szerencsétlen . . .

A férje felemelte a földről a zokogó asszonykát, ölébe ültette, csititotta. Az pedig remegve simult hozzá.

— Nem értem, mit mond édes kis asszonykám, — igazán nem értem.

Ijedten nézett rá, meglepődve nagyon.

— Nem? — Az a médium, a mely . . .

S a komoly professzor úr nevetett fennszóval.

— A médium! Az! . . . . no Bábika nagy gyerekek vagyunk, hisz az a médium . . .

— Mondja, no mondja . . .

— . . . egy fehér fürtü nevető szemü tengeri nyulacska volt.

A mama ott állott a dolgozó szoba nyitott ajtajában, mosolyogva jött be és faláb a megkoppant a szoba parkettjén.

nep magasztosságát. A szegény gyermekekek közt 41 pár csizmát, sok felső ruhát, fehérnemüt osztottak ki.

Az orsolyaszüzek zárdájának nagytermében gyönyörü karácsonyi szinjátékot adtak elő a nagyobb növendékek, gazdag zenei előadással élénkitve. A jelen volt fényes és előkelő közönség annál teljesebb elismeréssel adózott az intézetnek mert az előadást közbejött akadályok miatt mintegy rögtönözve tartották meg. Csak azt sajnálja az ember, hogy több karácsonyi játékot egy időben tartanak s ha az egyiket meghallgatja az ember, a másiknak élvezetéről le kell mondani. No de akár melyiket hallgatja meg az ember, szent emlékek, szent érzések kelnek szivében s érez valamit a gyermekek közt abból az isteni kisded hozta lelki békéből amelyet a jóakaratu embereknek igért az angyal éneke.

Az ujvárosi zárdában.

A nagyteleki-utczai irgalmas nővérek leánynevelőjében lélekemelő karácsonyi játéknak volt egy aránylag kis közönség szerencsés tanuja. Délután 3 órakor a bölcsödében volt a szavalás és ének, azután az ajándékok kiosztása, amely sok-sok szegény gyermeknek, de anyának is okozott boldog, szent örömet, s feledteté, ha rövid időre is az élet ezer baját. 5 órakor az első emeleti diszteremben adtak elő a nagyobb növendékek nehány pompás pásztoréneket, a gyönyörü plafondig érő karácsonyfa tündéri fényének egy nagy, gazdag Betlehem mellett. A darabok szépsége vetekedett a művészi magaslaton álló előadással. melyért a vezetőnek I r s a Ferencz tanár urnak a jelenlevők nagy köszönettel tartoznak. Csak azt sajnáljuk, hogy nem nagyobb közönség hallgatta a szép lendületes szavallatokat, s a szebbnél-szebb hegedükisérettel előadott pásztordalokat.

A v.-velenczei zárdában.

A v.-velenczei irg. nővérek is ugy morzsolják le életük napjait, mint a többi női zárdák. Egyhanguságban, csodálatos buzgalommal folytatva napról-napra azt a nemes hivatást, melyet magukra vállaltak. De néha napján, egyszer egy évben felvidulnak azoknak a nemes lelkeknek is a szivük, igy szent Karácsony estéjén, mikor örvendeni látják az ártatlan gyermekeket a Karácsonyfa körül. Hetek óta fáradoztak, gondoskodtak, hogy a szegény gyermekeket megajándékozzák. Tegnap délután folyt le a szép ünnepély, melyen többek közt G á b r i e l y Lajos plébános is jelent volt. Szép alkalmi beszéd után kiosztották a növendékek közt az ajándékokat.

Az „Erzsébet“ árvaházban.

A »Biharmegyei és nagyváradi nőegylet« árvaházában délután 3 órakor folyt le a lélekemelő szép ünnepély. A nőegylet nemeslelkü alapitója és elnöknője elutazott a városból s igy nem lehetett jelen a szép ünnepélyen; de az egylet többi nemtői: a derék védhölgyek nagyszámmal voltak jelen. Az árva leánykák közt ajándékokat osztottak szét s minden védnöknőnek volt oktató, buzditó szava a növendékekhez.

A kolduságoló és figyermek menedékházban.

Az uri-utczai kolduságoló és figyermek menedékház árváiról sem felejtkeztek meg az intézet aranyszivü jótevői. Megédesitették a Szeretet ünnepét azoknak az árváknak, akik felett az áldott lelkü nővérek oly nagy szeretettel, buzgalommal őrködnek. A szép ünnepélyen az árvák alkalmi énekeket zengtek, verseket szavaltak. Az ünnepélyt az egylet érdemekben gazdag elnöke W i n t e r h a l t e r Antal apátkanonok rekesztette be emelkedett szellemü beszéddel. Jelezte az ünnepély fontosságát; buzditotta az árva növendékeket Krisztus példája követésére. Ezután kiosztották a ruhákból, csemegékből felhalmozott ajándékokat. A szép ünnepélyen jelen voltak az elnökön és az intézetet vezető nővéreken kivül Dencs János esperes-plébános, Böszörményi Géza, Láday Kázmér, Heilinger J. stb.

A József-ezred Karácsonyfája.

A karácsonyi ünnepek alkalmából a cs. és kir. 37. gyalogezred nevében K o n j a ezredes 50 frtot küldött S a l Ferencz kir. tanácsos polgármesterhez a városi szegények közt leendő kiosztás végett.

Karácsonyesti ünnepély P.-Szőlősön.

A szomszédos P.-Szőlős községben is szép karácsonyfa ünnepet rendeztek a hivek a szegén iskolás gyermekek közt. Mintegy 60 frt gyült össze jótékonyszivü emberek adományából, a mely összegből téli ruhákat, tanszereket vásároltak. Délután 3 órakor folyt le a lélekemelő szép ünnepély. A gyermekek énekeltek *Vidovich* György esperes plebános szép beszédet tartott a jelenvoltakhoz s a kicsinyek hálás fohászai között osztotta ki a hasznos ajándékokat.

Debreczenben.

A debreczeni róm. kath. felső leányiskolában tegnap délután négy órakor volt a karácsonyfa-ünnepély. Ez alkalommal szavalatokat és énekdarabokat adtak elő a növendékek, majd Wolaffka Nándor püspök beszédet intézett hozzájuk, mely után a felállitott karácsonyfáról megajándékozták az összes növendékeket. Ugyanekkor körülbelül hatvan iskolás leányt ruházott föl a jótékony püspök. Ezután a fiuiskolába tartották meg a karácsonyfa-ünnepét végül bedig a theréziánumi árvák számára az árvaházi épületben.

NAPTÁR.

— Deczember 25. —

Szerda. Róm. kath. Karácsony. Prot. Karácsony. Gör. kel. Eusztrát. Izr. 8.

Nap kél 7 óra 29 p., nyug 4 óra 0 p. Hold kelte 11 óra 45 p., nyug. 0 óra 3 percz.

Decz. 28. Sebes-Körös társulat rendkivüli közgyülése d. e. 10 órakor.
„ **29.** Iparhatósági megbizottak gyülése d. u. 3-kor.
„ **29.** A biharmegyei és nagyváradi nőegylet sorsjegyhuzása.
„ **30.** A vármegye tisztujitó közgyülése.
Jan. 11. Gyermek-barát bál a Fekete Sasban.
„ **12.** Nagyváradi ipartestület zártkörü tánczestélye.

Karácsony ünnepe.

Az emberiség számra kisebb, de hatalomra, erőre, müveltségre és gazdagságra jóval nagyobb fele hálával és kegyelettel tekint ma kelet egy kisded faluja: B e t h l e h e m felé, hol 19 századdal ezelőtt az üdvösség forrása fakadt, hol a világ Megváltójának, az üdvözitő J é z u s K r i s z t u s n a k bölcsője ringott. —

Az az isteni gyermek, kinek születése emlékét ma ünnepli a keresztény világ, átalakitotta a világot, megváltoztatta, megjavitotta az embereket. Ledöntötte a pogányok bálványait, felforgatta a Caesárok trónját, leszedte a rabszolgák bilincseit, megszüntette a nők alacsony társadalmi helyzetét, eltörülte a pogányság vad szokásait, megnemesitette az emberek erkölcseit, megszüntette a babonát és tudatlanságot, eloszlatta a tévely ködét, meggyujtotta a tudomány szövétnekét és a hit fáklyáját és békét ültetett az emberek sziveibe. Méltán számitjuk azért e gyermek születésétől az időt.

Születésére csillag támadt napkeleten, angyalok zengtek Glóriát, egyszerü pásztorok és jámbor tudósok köszöntötték azt, kinek első nyughelye a barmok jászola volt. Születése napja örömünnepe világnak.

Királyok és polgárok, bölcsek és egyszerü, tanulatlan emberek, gazdagok és szegények egyaránt örülnek születésének, ajándékokat adnak egymásnak, békével köszöntik egymást.

Az egyház méltó fénynyel üli meg alapitójának születése napját; pazar fényt és pompát fejt ki, hogy örőmének illő kifejezést adjon. A hivek pedig megtöltik a fényes dómok és a szerény falusi templomok minden zugát, jámbor lélekkel vesznek részt az általános örömben.

*

A templomokban tegnap délután már megkezdődtek a karácsonyi istenitiszteletek, az ünnepélyes vecsernyékkel. A székesegyházban d. u. 3 órakor volt a Vesperasz. Este fél 11 órától az éjféli mise kezdetéig a Szemináriumi növendékek énekes zsolozsmákat olvastak. Az éjféli misén a székesegyházban a papságon kivül szép közönség volt jelen, mig a plébánia templomokat zsufolásig megtöltötték a hivek. Az ünnepélyes misét Zajnai János kanonok mondotta nagy segédlettel *Dencs* János esperes plébános, a Szent László templomban *Nemeskey* Andor plébános és V.-Velenczén *Gábriely*

Járom a világot . . .

I.

Járom a világot
Céltalan —
Vágyak szárnya nem hord
Magasan.
Már nem is álmodom,
Nem tudok —
Útszéli virágtól
Elfutok.

Eltemettem mindent,
A mi szép,
Boldogságom már csak
Tünde kép.
Föl-föl tün' előttem
S hajszolom —
Nem vezet már hozzá
Semmi nyom,
Semmi nyom . . .

II.

Üz, hajt egy vágy folyton,
Nevét nem tudom —
Az élet útjait
Czél nélkül futom.

Ma itten, holnap ott,
De sehol soká —
Magam sem tudom még
Merre vagy hová?

Keresek valakit,
S nem láttam sohse —
Óh mondjátok, a lányt,
Kit az ég nekem szánt
Megtalálom-e? . . .

III.

Küzdés, csalódás az én osztályrészem,
Nem terem virág, amerre én járok —
Csillag nem gyúl ki fölöttem az égen,
Mintha mindenütt üldözne egy átok.

Korán szólitott a lét küzdelemre,
Nem így álmodta nagyratörő lelkem —
Kenyértusára nem vagyok teremtve,
Az őrült harczban már is elcsüggedtem.

Korán megtépve vágyaimnak szárnya,
Szivemnek lángja hamvadóban egyre —
Nem hevít semmi, lelkemnek nincs álma,
Büszke, daczos főm lehajtom csüggedve.

Fiatal vagyok, de öreg a lelkem,
Az emberek közt tévelyegve járok —
Ma itt, holnap ott, nincs hol megpihennem,
Mintha mindenütt üldözne egy átok . . .

Polczner Árpád.

Lajos plébános tartotta az éjjeli misét, segédlettel. Első nap hajnalban a plébánia templomlomban u. n. pásztormiséket tartottak.

Ünnep első napján délelőtt 9 órakor a székesegyházban dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok pontifikál, a káptalan tagjai s az udvari papság segédlete mellett, s az Evangéliumhoz *Radnay* Farkas apát-kanonok szent beszédet mond.

A székesegyházi ének-és zenekar a következő egyházi zenedarabokat adta elő:

Karácsony első napján: Kersch. Ecce Sacerdos I sz. Zeller: Ünnepi mise. (uj) Kersch: Salve Tesn. Seyler: Puer natus est.

Karácsony másodnapján Kersch: Sz Sebestyén mise (uj) XI sz. Brosig: Sederunt principes. Seyler: Pastorella:

Szent László-templomban, mint V. Velenczei ünnepélyes szent mise és predikáczió lesz mind két nap, mig az olaszi plebánia templomban csak második napon lesz szent beszéd.

A többi r. kath. templomokban mind két ünnep napon lesznek isteni tiszteletek.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése **Fő-utcza,**
Sonnenwirth-féle bazárban **Fő-utcza,**
Kádár és Kiss czégnél **Kishid-fő,**
Kutasi D. papirkereskedésében **Uri-utcza,**
Pauker Dániel papirkereskedésében **Kis-piacz,**
Reich Sándor vegyeskereskedésében **Szent-Janos-utcza,**
Mezey János füszerkereskedésében **Körös-utcza.**
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utcza.
Frankl Mari tőzsde és hirlapelárusitó Kereskedelmi csarnok palota Nagypiacz.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utcza.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtatnak.

* **A pécsi püspök állapota.** Dulánszky Nándor püspök állapotáról ismét aggasztó hireket közölnek. A püspök felgyógyulásához már semmi remény nincsen s a katasztrófától minden órában félnek. Dr, Sik és dr. Pasitzky orvosok állandóan a beteg mellett vannak, ugy szintén bátya, Dulánszky Adolf püspöki jószágkormányzó, a ki még éjjel is ápolja az egyházfejedelmet. A püspöknek meglehetős étvágya van, néha szivarra is gyujt, de már alig beszél környezetéhez. Állapota felöl naponként tudakozódnak a püspöki palotában, ahol nem adnak valami megnyugtató választ.

* **Karàcsonyest.** Tegnap este üresek, szomoruak voltak az utczák. Kilencz órakor már nem zörögtek a kocsik és zárva voltak a mulatóhelyek. A szegény gyermekek védelmére szolgáló intézetekben lobogott a karácsonyfa gyertyája. Otthon volt mindenki, csak a kávéház sarkában bujt az ujság közé egy-egy megrögzött agglegény, aki egészen egyedül áll ebben a világban. Álmos pinczérek voltak a társai, meg a rendőr, aki a nedves utczákon keresztül a posztról bebámult a kivilágitott kávéházba.

* **Tavasz a télben.** A napokban emlitettük, hogy egyik nagyváradi szép leány kertjében a tavasznak beillő enyhe időjárás kicsalta az ibolya virágát. Biharról hasonló esetet ir tudósitónk. A szabadkertben a nyilnak a virágok; a nyári- és téli viola, gerepcsin és kerti peremél virul. A r. kath. tanitó méhesében pedig deczember 21-én és 22-én délben a méhek rajzottak, elhagyták a kast s estig repkedtek s az alkony leszálltával tértek vissza a kasba. Tegnap óta az időjáras hidegebb.

* **Érdekes térkép.** A földmivelési miniszter megküldötte Nagyvárad városának a Tisza és mellékfolyói völgyéről készült átnézeti térképet. A nagy figyelemmel készitett óriási terjedelmünek mondható térkép megérdemli a megtekintést.

* **A közuti vasut személyvonata.** A nagyváradi gőzmozdonyu közuti vasut igazgatósága komolyan foglalkozik a két közeli gyógyfürdő és Nagyvárad közt közlekedő személyszállitás kérdésével. Tavasszal valószinüleg már megkezdik az üzemet. Arra nézve nem egyeztek még meg, hogy az államvasutak mozdonyait használja a társaság, vagy beszerez saját mozdonyokat. A próba bejárást megtartották. Egy államvasuti mozdony, néhány személykocsival egészen Zöldfa-utcza szegletéig bement s a közuti vasut uttestje elég szilárdnak bizonyult a nehéz géphez. A személszállitó vonatok állomása a Zöldfa-utsza végén lesz.

* **Uj telephon vonal.** A püspöki székház és a Fő-utczán 18. sz. a. levő uradalmi főtiszti hivatal között magán használatu távbeszélőt állitat a lat. szert. püspökség. A sodrony hálózat a közbeeső magánházakra lesz felerősitve, melyre nézve a tulajdonosok már beleegyezésüket meg is adták s csupán két faoszlop alkalmazása válik szükségessé, melyek mindegyike beltelek belterületére esik s igy közlekedési akadályul nem szolgálhatnak; Sal Ferencz kir. tanácsos, polgármester ez indok alapján a telephonvonal ellen kifogást nem is emelt.

* **Eljegyzés.** Dr. Kőrössy Kálmán helybeli fiatal ügyvéd jegyet váltott Kőrössy Sándor mező-sassi földbirtokos leányával Kőrössy Idával..

* **Az iskolaszék Biharon.** Bihar községben a r. kath. iskolaszék 3 éves megbizatása ez év végével lejár. Az ujjáalakitás tárgyában 1896. január hó 5-én tartanak ülést, s ez alkalommal ejtik meg a tagok választását. Az ügy iránt élénk érdeklődéssel vannak a hitközség tagjai.

* **Feneketlen sár.** Egy kiskut-utczai lakostól panaszt kaptunk, hogy ha a városi főmérnök továbbra is annyit gondol velük, mint eddig, belefulnak a sárba. Kiskut-utcza végén, a Potyka környékén olyan nagy a sár, hogy a szekerek is elakadnak. Az ott lakók azt állitják, hogy a napokban egy embert csak a gyors segély mentett meg a belefulástól. Idejében kihuzták, de mindket csizmája a mélységben maradt s most is ott van előkerithetlenül. Csak annyit kérnek a főmérnöktől, hogy kapartassa össze, a sarat hogy legalább járni lehessen a veszélyes helyen.

* **A millennáris esztendő hajnalán.** Az idei Szilveszter-estén bizonyára épen ugy nem fognak éjfél előtt lefeküdni az emberek, mint a többi esztendők Szilveszter-éjszakáján; most is épen olyan vidám, zajos lesz a vendéglő és kávéház, mint máskor, — de azért ez a most közelgő Szilveszter-éjszaka még sem olyan lesz, mint a többi. Örvendetesebb és ünnepélyesebb. Valami rendkivüli kellemes érzet, édes hangulat, több hazafias öröm magasztos tüze, vallásos ihlet fogja megszállani minden magyar ember szivét, lelkét. Mikor a tornyokban elkong a 12 óra és pohárcsengés között üdvözlik az ajkak a beköszöntő 1896-dik esztendőt: belépünk Magyarország, édes hazánk fennállásának ezredik évébe. Kinek lelkét hagyná érintés nélkül ez a fenséges pillanat, melyhez hasonlót a vén Európa nemzetei közül olyan kevésnek engedett megérnie az isteni gondviselés!? Kinek nyelve ne mozdulna áhitatos, buzgó imádságra, hogy hálát rebegjen a magyarok Istenének jóvoltáért, melylyel ezer év óta terjeszti ki áldó kezeit a kicsiny magyar nemzetre!? A templomokban megszólalnak a harangok, jelezve az ezredéves ünnep beköszöntét.

* **Névmagyarositás.** *Gáde* János körözstarjáni illetőségü, kissebeskői és granitbányai lakos vezeték nevének »Gál-ra kért átváltoztatását a m. kir. belügyminiszter engedélyezte.

* **Megsemisitett választàs.** A megyei törvényhatósági bizottság tagjainak általános választása alkalmával a Bihar községben megejtett választás ellen felebbezést adtak be a választók közül többen. A másodfoku fellebezésre a választást megsemmisitették. A bizottsági tagok uj választását 1896. január hó 29-ére tüzték ki.

* **Adományok a kolduságoló intézetnek.** A nagyváradi koldusápoló és figyermek menedékház egylet 1895-ik évi költségeinek fedezésére nagylelküleg adakoztak dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök 100 frt, Dr. Nogáll János káptalani nagyprépost 30 frt, Vinkler József, Zajnay János, Winterhalter Antal, Zeley János, Szakszó Rezső, Széchenyi Jenő, Fraknói Vilmos, Schiefner Ede, Radnai Farkas, Petrovich Ferencz, Andrásy János, Wolafka Nándor, Belopotoczky Kálmán, Palotay László nagyváradi kanonokok, egyenkint 20 frtot, együtt 14-en 280 frt, Bunyitay Vincze kanonok 5 frt. Összesen 415 frt. Mely kegyes ajándékozásért az intézetbeli koldusok és szegény figyermekek nevében hálás köszönetét fejezi ki *az egyleti igazgatóság.*

* **A tiz-és ötkrajczáros ezüstpénzek bevonása.** A pénzügyminiszter legujabban elrendelte, hogy a régi tiz- és ötkrajczárosok a forgalomból kivétessenek. 1896 decz. 31-ig azonban a forgalomban megtartják érvényességöket s csak ha az állampénztárnak vagy az adóhivatalokhoz kerülnek, nem bocsátják többé a közönség kezébe, hanem összegyüjtve együttesen beolvasztják őket. Az ezüst tiz-és ötkrajczárosok 1869 julius elsején léptek a közforgalomba.

* **Ovácziò Bartha Miklósnak.** A budapesti egyetemi ifjuság — ováczióban akarta részesiteni Bartha Miklós országgyülési képviselőt. Bartha azonban értesült az egyetemi ifjak szándékáról és felkérte őket, hogy deputácziójuk kiküldését halasszák el akkorra, amidőn ügye végérvényes elintézést nyer. Igy tehát a száztagu deputáczió tisztelgése későbbre maradt.

* **Talàlt koszoru.** Az Apácza-utczán tegnap egy uri ember fehér koszorut és körülbelül másfél méteres fátyolt talált. A koszoru készitett virágokból van összeállitva. Tulajdonossa szerkesztőségünkben átveheti.

* **Sörfőzők akadémiája Bécsben.** egy uj akadémia, a sörfőzők akadémiája jött most létre melynek czélja, hogy ebben a szakmában nagyobb kiképzést nyerhessenek, a kik arra törekszenek, Az akadémiában 24 tárgyat fognak előadni, melyek közül 10 előkészitő és 14 szaktárgy lesz A tanfolyam tartalma 2 év.

* **Bolyongó Papakosta.** Néhány héttel ezelőtt megirtuk, hogy egy ember Papakostának adta ki magát Nagyváradon és hogy ez az ujabb Papakosta uraság őrültnek bizonyult. Ezt a hirünket átvette egyik debreczeni lap s az Debreczenbe vitte az őrült Papakostát. A helyi »laptárs« nagyon megörülhetett az őrült Papakostának, mert mai számában leközli ugy, a hogy lapunkban megjelent. Hát csak örüljön neki!

* **A »Mensa academica«** évek óta vajudó ügye immár a megvalósulás stádiumába lépett. A nagyközönség áldozatkész adakozása, továbbá a nmlt. vall.-közokt. miniszter ur kegyes elhatározása, melylyel a »Mensa academica« alapszabályait jóváhagyta, lehetővé tették, hogy a diákasztal már a jelen tanév második felében megnyiljék. A »Mensa academica« azonban még sokkal kevesebb pénzalappal bir, semhogy a szükségnek megfelelőleg részesithetné jótéteményeiben az inséggel küzdő egyetemi ifjúságot. Az »Országos ifjúsági Mensa-bizottság« elhatározta tehát, hogy ujból a nagyközönség könyörületes *szivéhez fordúl s ismételten felhivja őt, hogy adományaival siessen* a »Mensa academica jótékony intézményét abba a helyzetbe hozni, hogy annak áldásaiban minden arra méltó ifjú részesülhessen.

* **Ötemeletes palota Nagyváradon** Mint értesülünk Walter Antal, a jónevü vendéglős legközelebb ötemeletes palotát épit Nagyváradon. Mig az ötemeletes palota fölépül, Walter Antal vendéglője és kávéháza a régi hején, a Rimanóczy épületben marad. Az étteremben czigányzene a kávéházban orpheum.

* **Czirkusz.** A biczikli müvészek, a világhirü Klein család naponkint a legnagyobb érdeklődés mellett játszik a Henry cirkuszban. Az előadások jók, a müsor változatos s igy közönség is mindig szép számmal van.

*

Nagy nyereség az, ha hirtelen fellépő rosszulléteknél egy szer van kéznél, mely hivatva van a bajon segiteni. Ilyen szer, mely a legtöbb különféle esetben biztosan hat, a Vértes gyógyszerész Ferenczpálinkája. 9

Hivatalos közlemények.

Hirdetmény! Népfelkelők figyelmébe.

A nagyméltóságu m. kir. Honvédelmi miniszter ur 1892 év deczember hó 17-én 71411 sz. a. kiadott pályázati hirdetménye alapján felhivatnak mindazon népfelkelési kötelezettségben álló állampolgárok a kik népfelkelő kötelezettségüket háboru idején élelmező tisztviselői minőségben akarják teljesiteni, hogy ily állásokra való alkalmazásuk iránti — a m. kir. Honvéd miniszteriumhoz intézett pályázati kérvényeiket Nagyvárad város polgármesteri hivatalához 1896 évi február hó 1-ső napjáig benyujtsák. — Pályázhatnak azon állampolgárok akik állitás kötelezettségüknek eleget tettek, avagy szolgálati kötelezettségüket már teljesitvén, a közös hadsereg, haditengerészet, honvédség avagy csendőrség kötelékében nem állanak; akik gazdasági tanintézeteket, keresk. középiskolákat, keresk. akadémiákat, müszaki tanintézeteket, főgymnázium és főreáliskolákat végeztek s a kik megszakitás nélkül 3 hóig egy katonai élelmező raktárnál saját költségükön próbaszolgálatot tenni képesek és erre késznek nyilatkoznak. — A polgári szolgálat polgári ruhában a polgári foglalkozás megszakitása nélkül is végezhető.

Azok, akik a próbaszolgálatot kitöltötték és egy év lefolyta alatt az elméleti vizsgát is ieteszik már béke idején kijelöltetnek, és Ő cs. Apostoli kir. Felsége által a népfelkelés felhivása esetében, a mozgositásnak tartamára népfelkelő élelmező járulnokoknak kineveztetnek.

Pályázati bélyegtelen kérvényekhez mellékelendő: keresztlevél, iskolai bizonyitvány, a pályázó községi illetőségéről és foglalkozásáról szóló hatósági bizonyitvány és saját nyilatkozata, arról hogy a katonai élelmező raktárnál teljesitendő próbaszolgálat tartamára magát a katonai fegyelemnek aláveti.

Nagyvárad 1895. deczember 18-án.

Darvassy Lajos,
tanácsnok.

Vonatok érkezési és indulási ideje
1895. október 1-től.

Érkezik:	Indul:
Budapestről **2·18, 7·08, 1·48,** 7·15, 3·42.	Budapest felé **2·14,** 8.33 **11·37,** 11·10, 2·22.
Kolozsvárról **2·19, 10·44,** 11.17, 8·00, 8·38.	Kolozsvár felé **2·20, 7·15, 2·06,** 3·58, 12·05.
Szegedről 8·30, 9·32, 5·30.	Szeged felé 4·25, **7·30,** 10·20.
Aradról 9·32.	Arad felé 4·25.
Vaskóh-Belényesről 11·05, **9·09.**	Belényes-Vaskóh felé **4·25,** 1·48.
Gyoma-Kótról 10·05, **8·00.**	Kót-Gyoma felé 6·55, 1·40.
Ermihályfalváról 8·10, **9·14**	Ermihályfalva felé 6·45, 4·35.

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.

Vidéki hirek.

Békés 1895. decz. 23.

— Ft Kny Antal esperes jubileuma. —

Na hát ha ezt Csaba, vagy Gyula, vagy akár Várad is utánunk tudja csinálni, hát akkor ne legyen az én nevem Sverczoló József, és ne legyek én a békési főpapnak fődohánykertésze! Mert kérem itt nagy dolgok történtek, mindjárt elis mondom. Hát először is a templomon kezdem. Olyan sokan voltak benne, hogy mikor az öreg Kántornak a lajbli gombja leszakadt, az nem tudott leesni a templom kövire. Volt szép zöldgallyas oltár, 3 papos mise, 12 fáklyás. Templom után elmentünk feltisztelni a szentatyaságát. Mezey főjegyző, — mert ő a világi elnök — ő beszélt, de oljan szépen, hogy bizony mink öreg emberek is sirtunk. A beszéd után át adtuk az ajándékot egy gyönyörüséges szép miséző kelyhet — szinzezüstből vastagon aranyozva.

Na akkor mi kezet csókoltunk a főpapunknak és kijöttünk — — igen! igen! hogy el ne felejtsem igen sok úri asszony is volt velünk a Mezey városi főjegyző ur beszédjére ezzek is sirtak, különben az asszonyoknál könnyen áll az ilyen dolog.

Mikor mi kijöttünk, utánunk be ment a békési református ekklesia, itten Szegedy nagytiszteletü úr beszélt, de bizony néki is fáin szavazata van. Utánna a görög keleti egyház jött Popovics lelkésszel. Az eklezsiák után következett a főszolgabiróság, és ezután a békési Kaszinó. A kaszinóval jött Meskó a mi követünk is. Bizony csak megtisztelték sokan a mi főpapunkat, mert még ott voltak a Vinkhájer uraságának is a tisztjei, a dalárda, ipartestület tüzoltók és a végén bezárták a feltisztelést a tanitó urak a gyermekeikkel. —

Na ezután következett az ebéd. Ur Isten! mennyien voltak, tán ötvennél is többen. Itt megin csak beszéltek, még pedig Mezey főjegyző, Meskó képviselő, hát még ennek van csak jó szavazatja! Aztán Hajnal doktor ur aztán még többen. Persze legelőször a főpap beszélt és felköszöntötte a bibornok urat és a kegyurat. — Mindenki szépen beszélt, különben ilyenkor mindenki szépen szokott beszélni.

Hát ez történt minálunk. Ünnepeltünk, jubiláztunk pompásul. És én most kihivom a gyulaiakat és csabaiakat, ha ezt utánnunk csinálják-é? Mer itt békésen, van a virtus, ország és hatalom. Amen. — Én Sverczoló József a békési főpapnak fődohánykertésze. —

Egy cilinder miatt.

— Öngyilkossági kisérlet. —

(Saját tudósitónktól.)

Nagyvárad, decz. 23.

Egy cilinder miatt történt.

Andor ur tekintélyes nagyváradi polgárnak egyetlen fia s mint ilyen természetesen a családnak az a bizonyos szeme-fénye. Andor ur tegnapelőtt beállitott az apjához, hogy az ünnepekre neki egy cilinder kell okvetlenül. Utóvégre is már húsz éves, érettségit tett s társaságokban is forog,

Az apa azonban typusa a polgáremberekneknek, akik tudvalevőleg a németen kivül csak a cilindertől idegenkednek jobban.

Mikor Andor ur a cilinder irányában előterjesztést tett, hát az apja megfogta a gallérját s Andor ur kijelentette nyomban, hogy cilinder semmi körülmények között nem kell neki.

Ezt az apa megnyugvással vette tudomásul s Andor ur megkönnyebbülést érzett a gallérja körül.

Ettől a pillanattól kezdve azonban Andor uron lehangoltság vett erőt és az édes anyja előtt ki is jelentette, hogy mielőbb — öngyilkos lesz.

Valahogy egy revolvert keritett valamelyik barátjától s amikor a szülei vacsoránál ültek, hát ő a másik szobában a tükör elé állt.

A revolvert a homlokának irányozta s a tükörből leste, hogy mikor nyilik meg az ajtó.

Odakünn azonban beszélgetésbe mélyedtek az öregek s ugyancsak sokat kellett Andor urnak várakoznia.

Köhécselni kezdett, majd a tükörüveget kopogtatta.

Ebben a pillanatban megnyilt az ajtó s Andor ur kifogástalan elhatározottsággal irányozta homlokának a revolvert.

— Andor! Mit csinálsz Andor!

S az anya kétségbeesetten rohant a fiu felé, a ki a fejét rázta kedvtelenül és savanyu ábrázatot vágott.

A zajra előkerült az apa is, a ki a fejét csóválta s szép szóval volt szinte Andor urhoz. Andor ur azonban nem igen akart földerülni, mig csak az apja meg nem igérte, hogy Andor ur holnap — *czilindert kap.*

———

Daccos szerelem.

Menjen maga férjhez Erzsi.

A multkoriban hallottam, hogy megint kikosarazott egy kérőt.

Hányadik már?

Pedig lássa, olyan embertől hallottam, aki apróra ismerte a körülményeket s a ki azt mondotta, hogy az a prágai sörgyáros igen derék ember. Azután jómódu is, Prágában palotája van, a gyára pedig százezreket hoz.

Lássa az a becsületes lelkü gyáros ember szereti magát s a hogy nekem mesélik, hát nagyon hiszem, hogy ma is behunyt szemmel elvenné feleségül.

Hát mért nem megy hozzá?

Mire vár?

Kihez köti eskü?

Innen-onnan négy esztendeje, hogy eladó leány. Négy évvel ezelőtt szerelmes volt fülig egy fiatal emberbe, akinek azért mégis kosarat adott.

Miért?

Azután jött egy mérnök, arra rámondta, hogy kiállhatatlan és félbolond.

A második, harmadik kérőnek be sem engedte mutatni magát s ugy mesélik, hogy a kemencze háta mögé bujt a mama elől.

Szóval gyülölte a kérőket s nem akart férjhez menni senkihez.

Kétségbeesésében aztán levelet irt annak a fiatal embernek, a kibe igazán szerelmes volt, akit szeret mostan is, de akit azért kikosarazna mostan is.

Azt kérdezi tőlem ebben a levélben, hogy mitévő legyen?

Sokat hisz felőlem Erzsi.

Eddig azt hittem, hogy nem vagyok a maga büszke nagy szivéhez méltó s a szerelmemet szeszélyel, daczczal próbálta ki.

Én nem roskadtam össze, nem siránkoztam vissza szerelmét, csak itt belül éreztem, hogy fáj valami négy éven keresztül.

S mikor büszkeségre büszkeség, közönyre közöny, daczra dacz volt a felelet, hát a szeszélyes istennő föladta a harczot s egy levelet ir, melyre nem tudok feleletet adni, pedig várják türelmetlenül.

Azt irjam, hogy kezdjük el ott, a hol elhagytuk négy évvel ezelőtt?

Azt mondjam, hogy jőjjön hozzám feleségül, mert boldogtalan vagyok?

Magamról beszéljek?

Nem-e nevet ki?

Mit akarok, miről ábrándozok, hisz ez a szindarab már lejátszódott négy évvel ezelőtt?

A hogy én ösmerem magát Erzsi, hát ez igy is megtörténhetnék s nem okozna meglepetést.

Eddig egyedüli meglepetés az a levél, mely itt van most is az irásom előtt, melyet elolvasok naponkint százszor, melyet éjjel a vánkosom alá teritek s fekete betüit homályosra csókolom.

Igen, igen . . . Menjen maga férjhez Erzsi!

Lássa, az a becsületes lelkü gyáros ember szereti magát, s a hogy nekem mesélik, hát nagyon hiszem, hogy ma is behunyt szemmel elvenné feleségül.

P. A.

A karácsonyi lap.

— Lapunk e. f. ára egy évre 6 frt. —

A karácsonyi kettős ünnepeknek hangulata észrevehető volt ma a redakczió összes tagjain. Mindenki korán jött, a mi annyit jelent, hogy mindenki korán iparkodott elmenni is.

Lázasan perczegett a toll, fogytak a kutyanyelvek s közgazdasági rovatvezetőnk homlokán kidülleszkedtek az erek.

Öt órakor a rendőri riporter letette a tollat, fölvette a kabátját s sorra kezet fogott a kollegáival.

— Boldog ünnepeket!

Épen menni készült, mikor megszólalt a telefon. A kötelességérzet egy pillanatra megállásra kényszeritette, s a másik pillanatban már vetkőzött és ismét ott ült, ott izzadt az iróasztalnál és szántotta a kutyanyelveket.

A rendőrség telefonozott érdekes dolgokat.

Kevés idő mulva a törvényszéki rovat vezetője tette le a tollat, fölvette a kabátját s sorra kezet fogott a kollegáival.

— Boldog ünnepeket!

Épen menni készült, mikor megszólalt a telefon. A kötelsségérzet egy pillanatra megállásra kényszeritette s a másik pillanatban már vetkőzött és ismét ott ült, ott izzadt az iróasztalnál s szántotta a kutyanyelveket.

A törvényszéktől telefonoztak érdekesebb dolgokat.

Kinos csend állott be nehány perczre, melynek elmultával »lapszemle« rovatvezetőnk letette a tollat, fölvette a kabátját s sorra kezet fogott a kollegáival.

— Boldog ünnepeket!

Épen menni készült, mikor a szerkesztő utána sietett.

— Három fővárosi lap szemléje kimaradt!

A kötelességérzet . . . stb. . . . stb. . . és ismét ott ült, ott izzadt az iróasztalnál és szántotta a kutyanyelveket.

Hét órát harangoztak, mikor a szerkesztő letette a tollat, fölvette a kabátját s sorra kezet fogott a munkatársaival.

— Boldog ünnepeket!

Épen menni készült, mikor lelkendezve rohant föl Sarkady, a meteur.

— Szerkesztő ur! Kérek még 400 sor kéziratot!

A kötelességérzet . . . stb. . . stb. . . és a szerkesztő ismét ott ült, ott izzadt az iróasztalnál és szántotta a kutyanyelveket.

Mikor a szerkesztőség minden tagja egyszerre tette le a tollat, egyszerre vette föl a kabátját, hát általános volt a meggyőződés, hogy a »Tiszántúl« karácsonyi számát legkevesebb tizezer példányban kell kinyomatni.

Valószinü, hogy ez is kevés lesz és a közönség a holnapi számot már a kora reggeli órákban szétkapkodja.

Iparkodjék tehát mindenki korán kelni, mert karácsonykor munkaszünet lévén, a kiadóhivatal a legjobb akarat mellett sem nyomhat ujabb tizezer példányokat.

Aki esetleg már nem juthatna a »Tiszántúl« karácsonyi számához, az fizessen elő reá (egy évre 6 forint) és akkor a karácsonyi számot utólenyomatban ajándékul kapja.

EGYLET.

Igazgatósági ülés. A nagyváradi kerületi betegsegélyző pénztár igazgatósága deczember hó 26. napján délután 3 órakor ülést tart saját helyiségében. Az ülésen a deczember 15-éről elmaradt ülésre kitüzött ügyeket fogják tárgyalni.

A pinczérek közgyülése. A nagyváradi pinczér-egyletben elnökválság van. Stern Herman elnök és Fekete László pénztárnok állásaikról leköszöntek, de a tagok nem akarják elfogadni a lemondást. Pénteken éjjel 12 órakor tartják évi közgyülésüket s ez alkalommal határoznak az elnökválság ügyében.

IRODALOM.

»Mai idegek.«

Ritook Emma kitünő tehetségü irónőnk elbeszéléseket és rajzokat tartalmazó kötete most hagyta el a sajtót. Oly kedvesen és oly előkelő izléssel mutatja be a századvég alakjait, kiknek idegei rohamosan finomulnak, fejlődnek, hogy egész természetesnek találjuk ezek idegeinek teljes kimerülését és a vele járó lélektani procesust — a mit napjainkban lépten-nyomon észlelünk is.

»Válaszuton« czimü elbeszélésében keresetlenül és közvetlenül mutat be egy mai leányt és modern asszonyt. A leány eladó. Századvégi nevelésben részesült a székváros zakatoló zajában a létért való küzdelem izgató harcában. És idegei szépen simulnak a nevélés szerint, melyből nénje, az ünnepelt századvégi asszony, egész sportot űz; nem is különös előtte, hogy a szinek azért vannak összhangban, hogy idegeinket megnyugtassa, a divatos illatszerek, hogy idegeinket felizgassa. Pedig legjobban tudja maga a modern nevelőnő, hogy egy fiatal leány a legnagyobb megnyuvása a tiszta, igaz érzelmű sziv lehet. Ha valahol, akkor igazán itt érvényesül a laissez faire, laissez passer elve, ha valaki, akkor az érzelmes női sziv találja meg legkönyebben utját a boldogság felé, mert magában véve elég nemes hozzá. És a mikor az első komoly lépés előtt áll, idegei teljesen meginognak, meg vannak törve, világnézete határozott uton halad sőt még azt is el képes hinni, hogy boldog. Igen, hiszen a boldogság ma egy szép szönneg, aquarelle soha sablon, soha utánzat. Ez unalmas, ez nem boldogit. Olyan férj ma boldoggá nem tehet olyan asszonyt, ki ebben a légkörben nőt fel, a ki neje szeszélyeit ez után a boldogság után kielégiteni nem tudja. Nehéz nagyon a szépről és drágáról lemondani és egy nőnek ezer jó oka van, irja a szerző, hogy biztos jelenét a férjhezmenetel bizonytalanságért fel ne áldozza; egy megbocsájtható indoka lehet az ellenkezőre: ha szeret.

Nilla szeretett; az első, igaz szerelem lángoló tüzével és neje lett annak, kit nem szeretett. Egész modern dolog.

Mint fiatal asszony találkozik ujra az első ideállal, ki időközben irói névre tesz szert és ünnepelt alak. Szemére veti hűtlenségét s a dráma bonyolúl. Az asszony idegei nem birják ezt elviselni, a morfiumos üveg után nyúl és néhány napnak meg van a rejtélyes szenzációja.

Ez a történet oly okos logikával és oly nagy inteigllenciával van meg irva, hogy sajnáltam, mikor a végére értem. Kiváncsi voltam azokra kik az egészet inszenirozták, de ezeket igazán nem kell meg irni, mert velök élünk, köztük mozgunk.

A »romantika czimü« rajzban egy rajnai várban találkoznak a világirodalom regényhősei és hős női, ők is érvényesiteni akarják jogaikat. Rendkivül bájosan van elő adva az uj irány, uj alak, régi alak és mindegyikök létfeltétele: a szerelem.

A kötet többi száma is a legmeglepőbb gyakorlottsággal és igazsággal, mesterkéletlenül van megirva. Különösen szembeötlő a szerző élénk megfigyelő tehetsége és a mai tarka világ igazán eltalált szinezése.

Bár jól esik kellemesen előadott dolgokról hallani, még kedvesebb róluk irni, jelen helyzetben nem tehettem egyebet mint igazán el mondottam kis határok között, hogy mi van s mi körül forog a szó ezen megható, érzelemmel telt munkában s meg vagyok győződve hogy a kik közelebbről megfognak ismerkedni vele, mindig kedves emlékökben fogják tartani az uj ismerőst.

— **»Politikai Hetiszemle.«** A folyó évi deczember 22-én megjelent 51-ik számnak tartalma a következő: *Vezérczikk*: Az utolsó restauráczió, irta *R. Belföld*; Sajtószabadság és közerkölcsiség, irta Veritas. *Külföld*: John Bull és Brother Jonathan, irta Székely Sámuel. *Közgazdaság*: Kisföldmiveseink helyzete, irta dr. Gorove László. A vámközösség, irta Pluto. *Millénium*: A kiállitás. *Irodalom*: Tendenczia a regényben irta dr. Apáczai. *Müvészet*. Nemzeti szinház premiérje (birálat) irta Cassius. *A hétről*: Vegyesek.

— **»Herkó Páter.«** A folyó évi deczember 22-iki 51-ik szám, mint rendesen, igen gazdag, változatos és élénk tartalommal, nemkülönben számos és nagyon jól sikerült illusztráziókkal, jelent meg. Az egyetlen és rendkivül olcsó kath. élczlapot melegen ajánljuk a t. közönség s főleg olvasóink figyelmébe és pártolásába. Előfizetési ára egész évre 4 frt félévre 1 frt.

— **„Budapest" és az ezredéves kiállitás látnivalói.** Az ezredéves kiállitás tömérdek látnivalóival tudvalevőleg májusban nyilik meg. A »Budapest« czimü képes politikai napilap, mint halljuk, máris gondoskodott róla, hogy az orsz. kiállitás minden fontosabb mozzanatát megörökitse. A milleniumi év folyamán a képeknek egész sorozatát fogja hozni, ugy, hogy a »Budapest« előfizetői az orsz. kiállitást elejétől végig, mint valami panorámában átszemlélhetik. A »Budapest«-et tehát — mely egyik legrégibb (XX-ik évfolyam) és legelterjedtebb lapja az országnak — nemcsak ezen gondoskodása miatt, de egyébként is jó lélekkel ajánljuk olvasóink szives figyelmébe. A ki független irányu, jó, fürge és olcsó politikai napilapot akar olvasni: az bátran fizethet elő a »Budapest«-re. Előfizetési ára negyedévre 3 frt, egy hóra 1 frt. Mutató-számokat bárkinek szivesen küld a »Budapest« kiadóhivatala: Budapest, IV., sarkantyus-utcza 3. sz.

Igazságszolgáltatás.

Elkeseredett csizmadia. A jelen év september havának végén Prinyi Sándor csizmadia segéd meglőtte a gazdáját Rubi Károlyt. A golyó nemesebb szervet nem érintett s igy a sértett hat hét után ismét lábra állhatott. Az orvos-szakértői vélemény szerint azonban ma sincs tul az életveszélyen, mert a golyót nem lehetet a testből eltávolitani.

Sajátságos eset ez a bünügy, gondolkodóba ejti a legtapasztaltabb szemlélőt is.

Egy 22 éves nyugodt véralkatu fiatal ember 8 hónapig dolgozik egy mesternél, nincs vele semmi különös ös-zekocczanása. Szeptember végén egy pénteki napon felmond; gazdája nem ellenzi eltávozását csak 13 frt 92 krnyi előlegül adott pénzét követeli tőle. A legény hajnalban elszökik, pénzt kér tanitó mesterétől, hogy kifizethesse tartozását. Reggel két órakor már ott van lakásán a pénzzel, s mikor meg tudja, hogy gazdája elment szüleit értesiteni az esetről két napig éjjel nappal mulat, hétfőn megmaradt pénzén revolvert vesz. — állitása szerint — azon szándékkal hogy kivégezze magát.

Kimegy a vasuti hidhoz, ott két golyót a levegőbe lő, de magát meglőni — saját szavai — nincs »mersze.«

Elhatározza. hogy gazdáját öli meg. Megiszik három pohár pálinkát, azután elmegy Rubi Károly házához. Illedelmesen köszönve, egyenesen a mühelybe megy, kevés idő mulva vissza és szembe jövö gazdáját meglövi.

Az ügyész gyilkosság büntettének kisérletével vádolja ezért a tettért; vádlott töredelmes vallomására hivatkozva, hogy megfontolt szándékkal követte el bünét, pedig nem volt rá oka: maga mondja.

Ez teszi érthetetlenné az egész dolgot.

Védő megkisérlett egy kis világosságot hozni a dologba és sikerült is neki.

Gazdája eljárása elkeseritette, elmulatta pénzét: igy kettős oka volt a busulásra. A dorbézolás idegeit támadta meg s azért — hiába mondja maga is — nem volt normális állapotban, mikor tettét elhatározta. akkor sem mikor elkövette.

Törvényszék elfogadta védő érvelését, és szándékos emberölés kisérletének büntettében mondta ki vádlottat bünösnek. Prinyi Sándort 4 évi fegyházra, 5 évi hivatal vesztésre és politikai jogainak elvesztésére itélték.

Bartha Miklós semmiségi panasza. Bartha Miklós az ellene e hó 19-én hozott esküdtszéki marasztaló itélet ellen semmiségi panaszát tegnap nyujtotta be védője Polónyi Géza utján. A terjedelmes beadványban mindenekelőtt az elévülést bizonyitja világos törvényekre és a kir. kuriának döntvényére hivatkozva. Ezután Holló Lajos sajtóperének az övével való egyesitésének törvénytelenségét mutatja ki s a vizsgálat kiegészitésére irányzott kérelmének és a halasztási kérelem megtagadását hozza fel semmiségi okul; kifogásolja a közvádló tanuinak megidézését s az esküdtszék törvénytelen megalakulását. Holló Lajos igazolási kérelmének szabálytalan tárgyalását és eldöntését; utal arra, hogy az elnök zavarta a védőt s a bíróság elnöke helytelenül informálta az esküdteket, felsorolja a kir. ügyész visszaéléseit és a bíróságnak ezekkel szemben tanusitott törvényellenes magatartását s végül kifogásolja az elnök viselkedését a védővel szemben.

Hosszu bünlajstrom. Tegnap fejezte be a törvényszék Karácsonyi Gyula volt boncz hidai körjegyző bünügyének második végtárgyalását. Csapó Ferencz kir. ügyész vádbeszédében különös sulyt helyezett a bünök egész halmazára, melyet Karácsonyi elkövetett. A törvényszék a következőkben összegezte Karácsony bünlajstromát:

1. *Bokross* Elek, *Bokross* Béla, *Hegedüs* Sándor és *Györfy* kárára elkövetett *váltóhamisitás*:
2. *Györfy* Gyula panaszos kárára elkövetett csalás;
3. több vidéki panaszos kárára elkövetett *csalás* és *lopás*;
4. régi hivatalában elkövetett többrendbeli *adósikkasztás*;
5. négy rendbeli *közokirathamisitás*;
6. *kettős házasság*;
7. *házassági szédelgés* (ez lett volna a harmadik élő felesége).

A törvényszék Karácsonyit összbüntetésül *négy évi fegyházra itélte*, melyből két évet a vizsgálati fogság által kitöltöttnek vett.

MULATSAG.

A 48-as Népkör tánczestélye. A nagyváradi 48-as népkör saját könyvtára és költségeinek fedezésére 1896. évi január hó 19-én vasárnap a »zöldfa« szálloda nagytermében a nagyváradi iparosifjúsági dalárda közremüködése mellett zártkörü, házias tánczvigalmat rendez. Daday József, b. b. elnök, ifj. Cser János, b. b. pénztárnok, Diósy Ferencz, b. b. jegyző. Belépti jegyek ára: személyjegy 1 frt., családjegy 2 frt. Kezdete 8 órakor. Felülfizetések köszönettel vétetnek és hirlapilag nyugtáztatnak. Jegyek a meghivó előmutatása mellett előre válthatók: Beczkay Lajos, Benkő Kálmán, Déry János, Kutasi D., Pauker Dániel, Mezey János, L. Bányay Béla és Kiss Dávid urak kereskedésében.

Tüzoltóbál Pecze-Szőllősön. A pecze-szőlősi önkéntes tüzoltó-egylet 1896. évi január hó 3-án az ugynevezett jégpincze helyiségében zártkörü tánczvigalmat rendez. Kezdete este 7 órakor. Belépti dij bor ellátással személyenként 1 frt, — nőknek 1 korona. — Felülfizetések köszönettel vétetnek s hirlapilag nyugtáztatnak.

Korcsolyabál Nagy-Szalontán. A nagyszalontai korcsolyázó-egylet saját pénztára javára Nagy-Szalontán, a »Nemzeti szálloda« termeiben, 1896. évi január hó 7-ikén, házias jellegü zártkörü tánczestélyt rendez. Bálrendező bizottsági tagok: Ifj. Csáky György, elnök. Dr. Sarkady Dániel, alelnök. Buday Antal, titkár. Szécsén Antal, pénztárnok. Bonczy István, ellenőr. Rácz Gyula, jegyző. Badar Lajos, Baán József, Bárttus Albert, Czájlik György, Csikos János, Goldis János, Hajdu Ferencz, Horváth Elek, Heidlberg Imre, Jámbor László, Klein Ignácz, Kirz Sámuel, Lévy Gyula, Lazárovits Gábor, Mihálicz József, Nagy Károly, Ifj. Rozvány György, Ryhliczky Jeromos, Végh István, Varga Zoltán. Belépti-jegy: Személyjegy 2 korona. Családjegy 5 korona. Jegyek előre válthatók özv. Podráczky Ferenczné urnő és Czájlik György ur gyógyszertáraikban és este a pénztárnál. Felülfizetések az egylet érdekében köszönettel fogadtatnak.

REGENY-CSARNOK.

Párbajhős.

Regény.

— Irta: **Rostkovicz Arthur.** — 41

(Folytatás.)

— Szerencsétlen gyermek; mi lesz veled? Meg szeretném ölni a nyomorultat, ki a mérget belecsepegtette e gyermek szivébe! . . .

Kün léptek zaja halatszott.

Az ajtó föltárult, s Tátikayné lépett a szobába, kit Muki követett.

— Mit látok? Gróf úr, ön itt van, a leányom szobájában?

— Amint látja asszonyom.

— A csolnakot a partra kötve találtuk; anyai szivem roszat sejtett.

— Egy kis idyl, ugy-e Tamás? — vágott közbe Muki nevetve.

— Idyll . . . Gróf ur megfeledkezett magáról, s visszaélt az önbe helyezett bizalmam mal!.

— Ez sok!

— Hajlandó ön jóvá tenni hibáját? . . . . Én belenyugszom a változhatatlanban, s kész vagyok felejteni a történteket. Bizhatom lovagiasságában?

— Nem értem önt, asszonyom — válaszolta Tamás lassú, de szilárd hangon, s ajkain gúnyos mosoly játszadozott.

— Nem beszéltem elég világosan? Még magyarázatokkal is szolgáljak?

— Vagy úgy? kezd előttem világosodni a dolog.

— Nagyon örvendek rajta.

Tamás büszkén kiegyenesedett,

— Kérdéseire hajlandó vagyok megadni a választ.

Úgy?

Igen. Először is: én semmi hibát nem követtem el, következtetésképpen el nem követett hibát nem tehetek jóvá! . . . Asszonyom az ön leánya szeret engem, vallomást is tett nekem; de én kiábránditottam?!

— Ah!

— Valóságos hajszát folytattak ellenem, komédiát üztek velem, melyből alighanem tragédia lesz! Az áldozat itt fekszik magánkivül; az izgalom annyira megviselte idegeit, hogy őrjöngésbe esett!

— Szent Isten!

— Saját akaratomon kivül akart engemet boldogitani! . . . Sajnálom e szerencsétlen leányt, kit kábitó igéretekkel vakitott el egy nyomorult, ki saját czéljaira akarta a viszonyt kihasználni! — szólt Tamás, s a leálczázott Mukira mutatott, ki sápadtan állott előtte.

— Szeretni akarok! — kiáltotta Olga — Tamás, Tamás ne hagyjon el.

Ismét föl akart ugrani, de már annyira el volt gyöngülve, hogy magától roskadt vissza.

Tátikayné annyira le volt sujtva, a jelenet hatásától, hogy nem tudott szólani; szemei mereven tapadtak gyermekére.

— Ennek a nyomorult embernek terve nem sikerült — végzé be Tamás. — Isten önnel asszonyom! . . ,

Büszkén, fölemelt fővel távozott a szobából, A folyosón még utána hangzott a leány nyöszörgése:

— — — Szeretni akarok!

XVIII.

Kaposyné meg volt elégedve sorsával; büszkeségét nem bántotta alárendelt helyzete, hiszen a báróné igen kedves volt iránta. Dolga úgy szolván nem is volt; reggel segitett a bárónénak az öltözkedésben, aztán felolvasott néki a napilapokból, délután pedig kikocsiztak együtt.

Gyönyörü tavaszi nap volt; kikocsiztak a zug-ligetbe, s ott hosszú sétát tettek az erdőben.

Kaposnyné elmondotta a bárónőnek élet történetét, mit ő figyelemmel halgatott végig, s aztán kezét nyujtotta részvét jeléül.

— A bizalom kölcsönös; ön őszintén tárta fel előtem szivét, s most én is azt teszem. Régen éreztem hiányát egy résztvevő, baráti kebelnek, s most feltaláltam azt; mind a ketten érezzük a sors csapásait, melyek különböző módon sujtottak mindkettőnket, de az eredménye mégis csak ugyan az. Nem lesz ezentúl komornám, hanem barátnőm, ki előtt őszinte lehetek, kinek elsirhatom, elpanaszkodhatom szivem baját.

A két asszony összeölelkőzött, s azután karonfogva vissza fele indultak a gyepes úton.

— Apám kereskedő volt — kezdette a báróné — kit szerencsés vállatai dúsgazdaggá tettek. De ő már nem élvezhette fáradtsággal szerzett vagyonának gyümölcseit, mert a tüdővész elragadta szeretetei köréből. Szegény, édes apám! — ő olyan jó volt hozzám, s oly annyira szeretett engem! — Ha ő élne, tudom, nem volnék most úgy elhagyatva, olyan boldogtalan.

Kissé elhallgatott; nagyon meg volt indulva.

— Apám halála után sok évig a legnagyobb visszavonultságban éltünk; egyedüli ismeretségünk a velünk egy házban lakó Bélteky — szegény hivatalnoki család voit; az öreg szülőknek egyetlen gyermekük Dénes, képezte minden büszkeségöket. Valamikor gazdag ember hetett az öreg Bélteky, de tönkre ment, mint annyi más; kastélya, birtoka dobra került, s ősrégi nemesi nevén kivül egyebe sem maradt; igy lett belőle aztán hivatalnok. Dénes fiát mégis a legkitünőbb nevelésben részesitette. Mint gyermekek ismertük meg egymást, s mondhatom, hogy legszebb emlékeim az ő nevével vannak összefüggésben, Milyen ragyogó arczczal mutatta az érettségi bizonyitványát nekem, s én is milyen boldog voltam, mikor azt sugta, hogy egy lépéssel közelebb jutunk czélunkhoz.

Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

Az országgyülést feloszlatják.

Budapest, decz. 24. (Saj. tud. táv.) **Politikai körökben erősen tartja magát a hir, hogy az országgyülést január kilenczedikén feloszlatja Bánffy Dezső. A fővárosban most minden felé a képviselőház feloszlatásáról beszélnek.**

A szabadelvüpárt alelnöke.

Budapest. (Saját tud. táv.) A szabadelvüpárt alelnöke — hir szerint — Münich Aurél lesz.

Ujèvi üdvözletek a királyi párnak.

Budapest, decz. 24. (Saját tud. táviratata.) Udvari jelentés szerint a királyi pár számára az ujévi üdvözleteket Apponyi udvarnagy fogadja feleségével együttesen.

Konstantinápolyi mozgósitás.

Budapest, decz. 24. (Saj. tud. táv.) Konstantinápoly további nagy redif zászlóalj mozgósitását rendelte el.

Közgazdaság.

Állatszállitás Bécsbe. Mint táviratilag értesülünk, a belügyminiszter megengedte a nagyváradi szeszgyárosoknak, hogy hizlaldáikból az egészséges szarvasmarhákat a bécsi rendes hétfői vásárra szállithassák.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. deczember 23.

Budapest, deczember 23. I. Készáruüzlet. Buzát ma mérsékelten kináltak, a vételkedv kedvező volt és nyugodt irányzat mellett 15.000 q. hazai buza kelt el, olcsóbb árakon vásároltak.

Tiszavidéki 400 q. 82 k. 7.20 frton.
Idegen buzákból ma elkelt oláh 5.75 frton.
Rozs irányzata csökkent, ára 6.20—6.15 frt.
Tengeri és árpa irányzata nyugodt és csekély forgalmu
Zab irányzata csöndes. Elkelt 100 q. 6.20 frton

II. Határidőüzlet. Amerikában a készletek apadóban vannak, a miért ¾ centes áremelkedést jelentet minek folytán nálunk is emelkedtek az árak néhány krral. Különösen szilárd volt a rozs, melynek ára vételek folytán 3—4 krral javultak.

Előfordult kötések: buza tavaszra 6.88—6.92 frt, rozs tavaszra 6.21—6 23 frt, tengeri 1896. máj.—juniusra 4.49—4.50 frton. zab tavaszra. 6.8—6.10 frt, káposzta-repcze szeptemberre 10.65—10·70 forinton.

Zárlatkor maradtak: buza őszre 6.91 - 6.93 frt, buza tavaszra 6.88—6.90 frt, rozs őszre 5.33—5.35 frt. rozs tavaszra 6.22—6.23 frt, tengeri október—novemberre 6.60—6.75 frt, tengeri 1896. május—juniusra 4.47—4.48 frt, zab őszre 5.75—5.77 frt, zab tavaszra 6.08—6.10 frt, káposztarepcze szeptemberre 10.65—10.70 frt.

Sertés-üzlet.

Kőbánya, decz. 23 Készlet: 18.794 drb. Urasági öreg nehéz I. rendü: 56—57 kr.; közép: 54—57— kr.; Fiatal nehéz: 54—55 kr.; Fiatal közép 54—55 kr.; Fiatal könnyü 00—00 kr; Szorbiai nehéz 53—54 kr.; közép 53—54 kr; könnyü 00 -00 kr.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. deczember 24-én.

Magyar aranyjáradék 4% — — — — —	121 25
Magyar koronajáradék — — — — — —	97.75
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½% — —	123.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½% — —	101.25

Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból —	121.—
Magyar földtehermentesitési kötvény 4% — —	97.—
Italmérési jog megváltási kötvény — — —	100.—
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény —	98.50
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön — — —	151.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön —	140.—
Osztrák járadék papirban — — — — —	99.50
Osztrák járadék ezüstben — — — — —	99.50
Osztrák járadék aranyban — — — — —	121.25
Osztrák korona járadék — — — — —	99.75
1860. osztr. államsorsjegyek — — — —	145.—
Osztrák-magyar bankrészvény — — — —	975.—
Magyar hitelbank részvény — — — — —	396.50
Osztrák hitelintézet részvény — — —	356.35
Osztrák-magyar államvasuti részvény— — —	346.—
20 frankos arany (Napoleond'or) — — —	960.—
Német birodalmi márka — — — — —	59.25
London vista — — — — — — —	121.05
Paris vista — — — — — — — —	48.—
20 márkás arany — — — — — — —	11.85

A szerkesztő póstája.

A „Tiszántúl“ olvasóközönségének és munkatársainak boldog ünnepeket kiván a szerkesztőség.

NYILTTÉR.

Előfizetési felhivás!

Magyarország alkotmányos szabadságában él. Ezen alapra fektették őseink és első királyaink országunkat, ez alapon épült fel a magyar állam ezer esztendeig; azért ezen az alapon lehet és kell feuntartani a jövőben is.

Ezt akarjuk!

A nép javát, törvényes jogát, szabadságának védelmét, hitének tiszteletét követeljék az államtól, kormánytól és törvényhozástól.

Ezért alapitottuk a néppártot és ezért inditunk 1896. évi január 1-től kezdve egy politikai napilapot ezen czimmel:

„ALKOTMÁNY“

Az „ALKOTMÁNY“ megindításával megkivánunk felelni azon óhajtásnak, mely évek óta és mindig sürgősebben oly keresztény napilapot kiván tőlünk, mely a néppárt részéről kifejtett politikai és társadalmi programmnak országos közege legyen.

Az **„ALKOTMÁNY“** egész határozottsággal és a szó legtágabb értelmében politikai lap kiván lenni.

Az **„ALKOTMÁNY“** hazánk ezredéves történetéből és ezen történetből fejlődött alkotmányunkból fog kiindulni.

Az **„ALKOTMÁNY“** képviselni fogja azon mozgalmat, melyet a szabadelvü párt egyházpolitikájának ellenzése keltett; ezért kizárólag, felekezeti, vagy egyházi lap nem leszen.

Az **„ALKOTMÁNY“** az alkotmány szentségét, a magyar állam és nemzet érdekeit teljesen megőrizni kivánja és ezt a hon minden nyelvü polgárai irányában egyenlő igazsággal akarja szolgálni.

Az **„ALKOTMÁNY“** a kiegyezést, az 1867. évi XII. törvényczikket ujabb viták tárgyává tenni nem kivánja, hogy minden erőt egyesithessen.

Az **„ALKOTMÁNY“** törekvéseinek egyik főczélját képezi a nép anyagi érdekeinek biztositása és fejlesztése; mert az anyagi jólét az erkölcsi szabadsággal és a politikai függetlenséggel együtt jár.

Az **„ALKOTMÁNY“** a politikai jogok szabad gyakorlatának biztositását követeli.

Az **„ALKOTMÁNY“** az igazságot és jogot mindenki iránt és mindenkivel szemben meg akarja védelmezni: azért e hon minden polgárát vallásküIömbség és polgári állásra való tekintet nélkül előfizetőinek sorában reméli egyesithetni.

Az alkotmány az államnak és társadalomnak legfőbb biztositéka, melyben az anyagi függetlenség és az erkölcsi szabadság gyökerezik; ezért jelszavunk legyen az alkotmány védelme!

Budapest, 1895. deczember 8-án.

Hazafias üdvözlettel

Zichy Nándor gróf,
Esterházy Miklós Móricz gróf.

Az **„ALKOTMÁNY“** politikai czikkeit közéletünk kiváló férfiai és a magyar hirlapirodalom legkedveltebb publicistái fogják irni; hirlapirodalmi és becsületesség teljes mértékben meg fog tartatni.

A néppárt uj politikai, irodalmi és közgazdasági napilapjának mutatványszámai már karácsonykor a lap saját nyomdájában fognak megjelenni ily czimmel:

„ALKOTMÁNY“.

Az „Alkotmány“ előfizetési ára a legolcsóbb:

Egész évre	10 frt — kr.
Fél évre	5 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Egy hónapra	1 frt — kr.

Egyes számok ára helyben 3 kr., vidéken 4 kr.

Kapható az ország összes dohánytőzsdéiben. Mutatványszámok 100.000 példányban fognak szétküldetni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, Baross-utcza 59. szám,

hova az előfizetési pénzek, reklamációk és a lap szellemi részét érdeklő összes közlemények küldendők.

BANKIRODA.

PÉNZKÖLCSÖNÖK.

Azon kis- és nagybirtokosok, háztulajdonosok, vagy egyéb fekvőségek birtokosai, kik 4%-os kölcsönt törlesztésre óhajtanak felvenni, forduljanak **Lövinger J. János** irodájához (Nagyvárad, Kapuczinus-utcza 68, Stépán-ház); ugyanaz értesiti a t. közönséget, hogy a kölcsönök **300 forinttól kezdve bármely összegig vehetők fel. Minden a bank szakmába vágó tárgyak** nálam kaphatók. (288) 7—0

Haszonbérlet.

A nagyváradi l. szert. káptalani uradalom tulajdonát képező Össi-i téglagyár, kavicsbánya és a rontói mű- és vizi malom **1896. jan. 1-től haszonbérbe kiadó.**

Feltételeket megtudhatni az uradalom központi irodájában (Barátok-utcza 809/a.

Papp Imre,
főtiszt.

331 3—4

— Utánnyomás nem dijaztatik. —

Árleszállitás.

Valódi **amerikai** salon petroleum árát

18 krajczárra

leszállitottam.

A rendelmények kivánatra a házhoz szállittatnak.

Tisztelettel

JANKY ANTAL,
petroleum és lámparaktára'
a kis-hidnál.

328 7—10

Fa-eladás.

A nagyváradi l. sz. főt. Káptalan tulajdonát képező **havasdombroviczai, méhesi** és **tizfalui** szálerdők vágásainak

fatömege

zárt ajánlatokkal egybekötött **nyilvános szóbeli árverésen** eladatik. — Az ajánlati összegnek legalább 10%-át készpénzben tartalmazó zárt ajánlatok a szóbeli árverés megkezdéseig, az az ***1895. évi deczember 30-án d. e. 9 óráig*** alulirotthoz benyujtandók.

Az eladási feltételek az uradalmi főtiszti hivatalban megtekinthetők.

Nagyvárad, 1895. deczember hó 16.

Papp Imre,
főtiszt.

(326) 5—5

Karàcsonyi és ujévi

ajándéktárgyak, gyermekjátékok

teljes kiárusitása

gyári árnál 50% olcsóbban

Fábry Testvéreknél

Olaszi, Fő-utcza Rimanóczy-ház.

332 3—3

NOVOTNY ANTAL

harang- és érczöntődéje

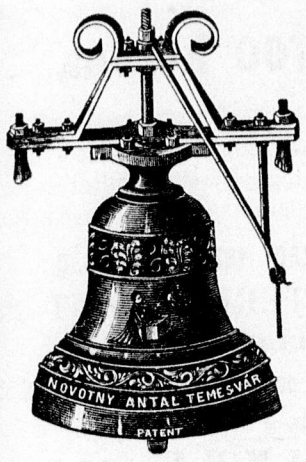

ajánlja magát a t. cz. közönségnek és községeknek minden nagyságu harangok ujra, illetőleg uj harangok és egész harangzatok előre meghatározott hangok utáni elkészitésére. ujabb modorra szerelve, több évi jótállás mellett, vertvas koronákkal, ugy, hogy az igy felszerelt harangokat könnyen és többször lehet forditani, miáltal a harang a megrepedéstől megóvatik.

Különösen ajánlja az általa feltalált

többször kitüntetett, átlyukasztott szabadalmazott

harangjait,

(243) 8—26

melyeknek **hangosabb, tartósabb és mélyebb hangjuk van** és igy egy 200 kgrmos egy ily 260 kgrmu haranggal egyenlő. —

Ajánlom továbbá régi harangok vertvas koronával való felszerelését. vertvas harangállványokat. minden nagyságu óraharangokat. — 300 kgr. és azon aluli harangok mindig raktáron vannak.

Költségvetésekkel és képes árlapokkal dijmentesen és ingyen szolgálok.

NOVOTNY ANTAL, Temesvár, Gyárváros.

Fröhlich József

MÉZ- ÉS VIASZÁRU-ÜZLETE NAGYVÁRADON.

Alapittatott 1835.

Ajánlom a Főt. kath. Plébános urak b. figyelmébe kitünő minőségben és az egyház rendeletei szerint **valódi tiszta méhviaszból** készitett templomi és egyéb viaszgyertyáimat.

Elsőrendü valódi tiszta oltár-méhviaszgyertya 1 kgr 3 frt.
Elsőrendü husvéti-méhviaszgyertya 1 kgr. 2 frt 60 kr.
Sárga oltár-méhviaszgyertya, a nagyheti egyházi szertartáshoz és gyászistentiszteletekhez 1 kgr. 2 frt 20 kr.
Másodrendü méhviaszgyertya 1 kgr. 2 frt.
Müviaszgyertya 1 kgr. 1 frt 60 kr.
Gyujtó viaszgyertya, nem csepegtet, 1 db 10 kr., 1 kgr. 2 frt.
Finom tömjén 1 kgr. 1 frt 20 kr.

Részletes árjegyzékkel kivánatra — bérmentve szolgálok. — Bármely fajta viaszgyertyámat, 5 klgramm mennyiségtől kezdve, bármely postaállomásra díjmentesen csomagolva, bérmentve szállitom.

Czégem számos előkelő kitüntetéssel és elismerő-levéllel rendelkezik.

Teljes tisztelettel

(44) 0—24 **FRÖHLICH JÓZSEF.**

Egy ügyes fiu tanulóul fölvétetik.

SOUKENIK JÁNOS

SZEGEDEN. **ORGONA-ÉPITŐ** SZEGEDEN.

Lakása:
Belváros, Boldogasszony sugár-ut 25.

Gyára:
Belváros, Boldogasszony sugár-ut 25.

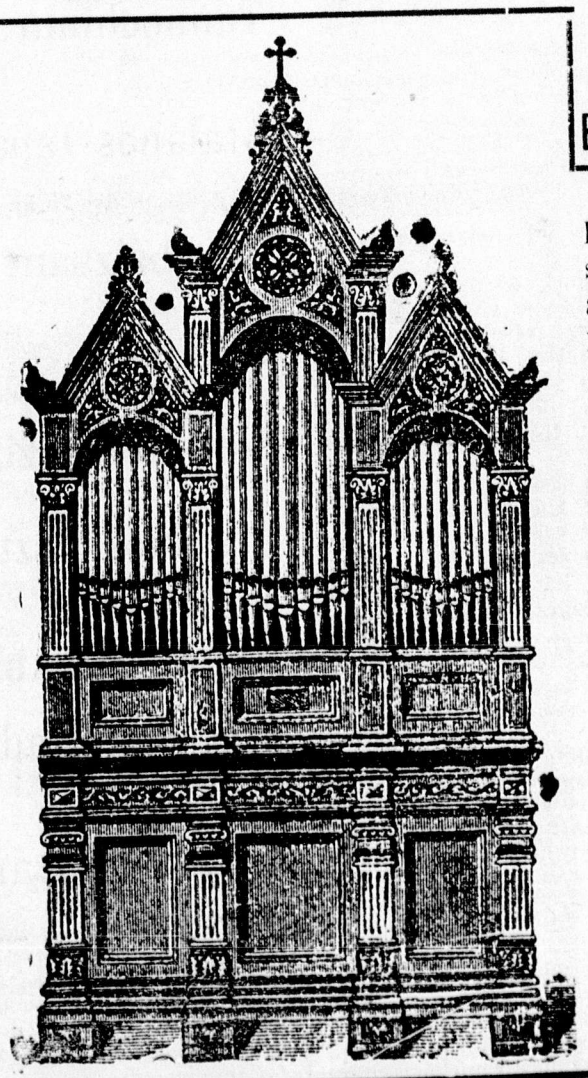

Van szerencsém becses tudomására hozni ugy a Főtisztelendő Lelkész uraknak, mint az egyházi Előljáróságoknak és a nagyérdemü kösönségnek, hogy a legujabb igények szerint berendezett gyár-telepemet Aradról a magyar alföld metropoliszába

(228) 17—20 **Szegedre**

helyeztem át, melynek környékén ez idő szerint **gyáramon kivül más hason rendeltetésü ipartelep nem létezik,** hogy igy a magyar közönség igényeit annál sikeresebben kielégithessem.

Miután a legjelesebb hazai és külföldi gyárakban az orgona-épitès titkait minden irányban elsajátitottam, képes vagyok e téren a legválasztékosabb igényeket is kielégiteni. Minélfogva elvállalok **UJ ORGONAK ÉPITESÉT** bárminő alakban és nagyságban jutányos árak mellett a legujabb és legpraktikusabb rendszer szerint. Ugyszinte **régi orgonák atépitését** és **javitast a jótállás mellett.** Továbbá **orgonàk** és **zongorák hangolását, évi gondozását** és **jó karban tartását,** valamint harmoniumok előállitását stb.

Uj harmoniumokat kellemes erőteljes hanggal és tartós szerkezettel 75 frttól kezdve számitok.

Elvállalok végre **templomi berendezéseket,** ugy mint **oltárok, szószékek, gyóntató-székek, keresztelő kutak** és **padok** stb. készitését a legjutányosabb árak mellett művészi kivitelben,

Rajzok és ***költségvetések készitéséért dijat nem számitok.***

Mindennemü megreudelést gyorsan, pontosan és lelkiismeretesen teljesitek

Mély tisztelettel

Soukenik János.

Védjegy.

FERENCZ-
Pálinka (Sósborszesz),

(216) 9—26

VÉRTES
gyógysz.-féle
használatban a leghatásosabb.

Ára egy üvegnek 1 és 2 korona.

Kaphatók gyógytárakban, drogueriákban és fűszerkereskedésekben. — Fgyedüli főraktár Nagyvárad és vidéke részére **ifj. Weisz Bernát** urnál.

Raktárak Nagyváradon: Janky Antal, Kádár és Kiss, Wurst József, Wachsmann Albert, ifj. Popper József és **Mertz Nándor** uraknál, valamint **Nyiry György** ur gyógyszertárában, a hol azon kivül kaphatók a »SAS« gyógyszertár világhirü gyógyszerei, u. m.: dr. Heuffel-féle *gyomoressentzia*; dr. Heufel-féle *vértisztitó labdacsok*; *Injectio* és *Capsules veget.*; *Antibetin*; *Sassaparilla kivonat*; Herkules-fürdői *köszvényszesz* stb. A hol nincsen raktáron, megrendelhető egyenesen a készitőtől: **VÉRTES LAJOS „Sas“ gyógyszertárában, Lugos 2/a sz.**

„STAR“
életbiztositó társaság, London.

Alapittatott 1843-ik évben.

Érvényben levő biztositások:	Biztositási alap:
348.162,500 korona.	**89.439,114 korona.**

Az 1894-ik évben az utolsó öt évi időszakra nyeremény-osztalék fejében a biztositott felek közt

12.800,700 korona

osztatott szét.

Bármely módozat szerinti életbiztositásokat legolcsóbb dijak és legkedvezőbb feltételek mellett felvesz és felvilágositással készségesen szolgál

A magyarországi vezérigazgatóság
BUDAPEST, TERÉZ-KORUT 28.
ORMOS FELIX, vezérigazgató.

Referenciát ad: **A pesti magyar kereskedelmi bank**

(230) 10—10 **Főügynökség Nagyváradon;**
ERBER IMRE urnál.

PSERHOFER R.-féle
GYÓGYSZERTÁR
BECSBEN, I. KER., SINGERSTRASSE 15. SZ. A.
„zum goldenen Reichsapfel“.

Vértisztitó labdacsok, ezelőtt **átalános labdacsok** neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben ezen labdacsok csodás hatásukat ezerszeresen be nem bizonyitották volna. Évtizedek óta ezen labdacsok átalános elterjedésnek örvendenek és alig van család, melyben ezen kitünő háziszerből készlet nem volna található.

Számtalan orvos által ezen labdacsok háziszerül ajánltatnak és ajánltattak mindeu oly bajoknál, melyek a rossz emésztésből és székrekedésből erednek: mint epe-zavarok, májbajok, kólika, vértolulások, aranyér, béltétlenség s hasonló betegségeknél. Vértisztitó tulajdonságuknál fogva kitünő hatással vannak vérszegénység s abból eredő bajoknál is: igy sápkórnál, idegességből származó fejfájásoknál stb. Ezen vértisztitó labdacsok olyan könnyen hatnak, hogy a legcsekélyebb fájdalmakat sem okozzák és ennek folytán még a leggyengébb egyének, de még gyermekek által is minden aggodalom nélkül bevehetők.

A számtalan hálairatból, melyet e labdacsok fogyasztói a legkülönbözőbb és legnehezebb betegségek után egészségük visszanyerése folytán hozzánk intéztek ezen helyen csakis nehányat emlitünk azon megjegyzéssel, hogy mindenki, a ki ezen labdacsokat egyszer használa, meg vagyok győződve, hogy azokat tovább fogja ajánlani.

Schlierback, 1888. október 22-én.

Tekintetes Ur!

Alulirt kéri, hogy felette hasznos és kitünő vértisztitó labdacsaiból ismét 4 csomagot küldeni szíveskedjék. Neureiter Ignácz, orvos.

Hrasche, Flödnik mellett, 1887. szept. 12-én.

Tekintetes Ur!

Isten akarata volt, hogy az Ön labdacsai kezeim közé kerültek, melyeknek hatását ezennel megirom: Én gyermekágyban meghültem oly annyira, hogy semmi munkát sem voltam többé képes végezni és bizonyára már a holtak közt volnék, ha az Ön csodálatra méltó labdacsai engem nem mentettek volna meg. Az Isten áldja meg Önt ezért ezerszer. Nagy bizalmam van, hogy ezen labdacsok engem is tökéletesen ki fognak gyógyitani, a mint már másoknak is egészségük visszanyerésére segitségül szolgáltak. Knific Teréz.

Bécs-Ujhely, 1887. november 9-én.

Mélyen tisztelt Ur!

A legforróbb köszénetemet mondom ezennel, Önnek 60 éves nagynéném nevében. Az illető 5 éven át szenvedett gyomorhurutban és vizkórságban, már életét is megunta, melyről egyébként lé is mondott, midőn véletlenül egy dobozt kapott az Ön kitünő vértisztitó labdacsaiból s azoknak állandó használata folyton tökéletesen kigyógyult. Legfőbb tisztelettel Weinzettel Josefa.

Eichengraberamt, Gföhl mellett, 1889. márczius 27-én.

Tekintetes Ur!

Alulirott ismételten kér 4 csomagot az Ön valóban hasznos és kitünő labdacsaiból. El nem mulaszthatom legnagyobb elismerésemet kifejezni ezen labdacsok értéke felett és azok, a hol csak alkalmam nyilik, a szenvedőknek legmelegebben ogom ajánlani. Ezen hálairatom tetszés szerinti használatára Önt ezennel felhaalmazom. Teljes tisztelettel Hahn Ignácz.

T. Ur! Gotschdorf, Kolbach mellett, Szilézia, 1886, okt. 8-án.

Felkérem, miszerint az Ön vértisztitó labdacsaiból egy csomagot 6 dobozzal küldeni sziveskedjék. Csakis az ön csodálatos labdacsainak köszönhetem, hogy egy gyomorbajból, mely engem öt éven át gyötört, megszabadultam. Ezen labdacsok nálam soh asem fognak kifogyni, s midőn legforróbb köszönetemet kifejezem, — vagyok tis ztelettel Zwickl Anna.

Ezen vértisztitó labdacsok csakis a **Pserhoffer J.-féle az arany birodalmi almához“ czimzett gyógyszertárában. Bécsben I., Singerstrasse 15. sz. a.** készittetnek valódi minőségben, s egy 15 szem labdacsot tartalmazó doboz ára 21 kr. Egy csomag, melyben 6 doboz tartalmaztatik, 1 frt 05 krba kerül; bérmentetlen utánvételi küldésnél 1 frt 10 kr. Egy csomagnál kevesebb nem küldetik el.

Az összeg előbbeni beküldésénél (mi legjobban postautalvánnyal eszközöltetik) bérmentes küldéssel együtt; 1 csomag 1 frt 15 kr., 2 csomag 2 frt 30 kr., 3 csomag 3 frt 40 kr., 4 csomag 4 frt 40 kr., 5 csomag 5 frt 20 kr. és 10 csomag 9 frt 20 krba kerül.

☛ **NB.** Nagy elterjedettségük következtében ezen labdacsok a legkülönfélébb nevek és alakok alatt utánoztatnak; ennek következtében kéretik **csakis** Pserhofer J.-féle **vértisztitó labdacsokat követeleni és csakis azok tekinthetők valódiaknak, melyeknek használati utasitása a Pserhofer J. névaláirással fekete szinben minden egyes doboz fedele ugyanazon aláirással vörös szinben van ellátva.** ☚

Amerikai köszvénykenőcs, gyors és biztos hatásu, legjobb szer, minden köszvényes és csuzos bajok, u, m.: gerincz-agy-bántalom, tagszaggatás, ischias, migraine, ideges fogfájás, fülszunggatás stb. stb. ellen.

Tannochinin hajkenőcs **Pserhofer J,-től.** Évek hosszu sora óta valamennyi hajnövesztő szer között orvosok által a legjobbnak elismerve. Egy elegánsan kiállitott nagy szelenczével 2 forint.

Átalános tapasz **Steudel tanártól.** Utés és szurás által okozott sebeknél, mérges daganatoknál, ujjkukacz, sebes- vagy gyuladtmell, vagy más ily bajoknál, mint kitünő szer lön kipróbálva 1 tégely 50 kr. Bérme ntve 75 kr.

Fagybalzsam **Pserhofer J.-től.** Sok év óta a fagyos tagokra és minden idült sebre, mint legbiztosabb szer elismerve. 1 kocsöggel 40 kr. Bérmentve 65 kr.

Utifünedv, egy átalánosan ismert kitünő házi-szer, hurut, rekedtség, görcsös köhögés stb. ellen. 1 üvegecske ára 50 krajczár. 2 üveg bérmentve 1 forint 50 krajczár.

Élet-esszenczia (prágai csöppek), megrontott gyomor, rossz emésztés, és mindennemü altesti bajok ellen kitünő házi szer. 1 üvegcsével 22 kr., 12 üveg 2 frt.

Átalános tisztitó-só **Bulrich A. W.-től.** Kitünő házi szer a rossz emésztés minden következményei u. m.: főfájás, szédülés, gyomorgörcs, gyomorhév, aranyér, dugulás stb. ellen 1 csomag ára 1 frt.

Angol csodabalzsam, 1 üveg 50 krajczár, egy kis üveg 12 krajczár.

Por a lábizadás ellen. Ezen por megszünteti a lábizadást s az által képződő kellemetlen szagot, épen tartja a lábbelit és mint ártalmatlan szer van kipróbálva. Egy dobozzal 50 kr. Bérmentve 75 kr.

Golyva-balzsam, kitünő szer, golyva ellen. 1 üveg 40 krajczár, bérmentes küldéssel 65 krajczár.

Ezen itt felsorolt készitményeken kivül az osztrák lapokban hirdetett összes bel- és külföldi gyógszerészeti különlegességek raktáron vannak, és a készletben netán nem levők gyorsan és olcsón megszereztetnek. — Postai megrendelések a a leggyorsabban eszközöltetnek, ha a pénz előre beküldetik; nagyobb megrendelések utánvéttel küldetnek. — Bérmentve csakis oly esetben történik a küldés, ha az összeg előre beérkezik, mely esetben a posta költségek sokkal mérsékeltebbek.

(273) 11—12

Szent László-nyomda-részvénytársaság Nagyváradon.

Karácsony ünnepén.

És beteljesednek az isteni igéretek és a próféták csodás jövendölései! . . . . . .

Messze, messze keleten, hol a mindeneket éltető nap támad, gyuladt ki először az isteni szikra, mely fényével, mennyei sugarával, csak hamar beragyogta az egész világot.

A Messiás — Istenember, a szeplőtelen anyának égi gyermeke, megszületett!

Leborulunk előtted isteni gondviselés és utolsó könnyeinkkel ismerjük el világrenditő hatalmadat.

Küldtél Szabaditót, Üdvözitőt, mikor az emberiség a kétségbeesés sötét örvénye felé közeledett; midőn a bűn átkától nyomva: az érzékiség, a hitetlenség fertőjébe süllyedt.

Küldtél Megváltót, midőn a teremtés remeke: az ember, ugy elfajult, hogy csak állati szenvedélyeinek élt, s a hamis istenek szobrai, bálványai előtt hajtotta meg, végtelen vakságában, bűnös fejét.

Megszületett a Messiás, mikor Rómát, a héthalmon épült világvárost *öröknek* — Roma aeterna — mondták s ezzel a pogányságot, a hitetlenséget, az önkényt, az erőszakot is, öröknek akarták nyilvánitani.

Született akkor, mikor Rómába, az örök városban, a világ központjában, oltárt, fényes oltárt emeltek: „a még ismeretlen Istennek.“

Jókor, épen nagyon jókor emelték!

Igen, mert közel volt, közel volt az időpont, a világra kiható csodás pillanat, mikor ezt az ismeretlen Istent, megismerhették.

És akkor egy nagyot fordult a világ sarkában.

Fényes, vakitó villám czikázott át, az az egész Mindenségen . . . . világosság ragyogta be s hatotta át az emberiség kebelét!

A bethlehemi kunyhó jászolában nyugodott az égi gyermek . . . Istennek fia . . . és a világ átalakult, a sötétség eloszlott, mint mikor a fényes, ragyogó nap — a csillagok királynője — tünik föl az ég, végtelen boltozatán.

És ettől a pillanattól kezdve: a *hit*, ez égi láng, a *remény*, e biztató angyal, a *szeretet*, e szent tűz, vezette s vezeti mind e mai nap a világot . . . igen, az a fényes, soha, de soha el nem homályosuló hármas csillag, mely a bethlehemi pásztoroknak is, megmutatta a Messiáshoz, az üdvözüléshez vezető utat, midőn őket: teli hittel, teli vágygyal, teli égi sejtelemmel, vezérelte az Istenember jászolához.

És abban a jászolban, a szeplőtelen anyának égi gyermeke, a kisded Jézus: a *szeretet*, az *igazság*, az *erkölcs* vallását képviselte.

Onnan sugárzott ki, onnan terjedt szét, s ragyogta be a világot, a legmagasztosabb eszme, méltó az Isten — emberhez, hogy: *szeresd felebarátodat, mint önmagadat!*

Mi is volt addig az emberiség ?!

Sötét, kietlen éjszakában bolygó tömeg . . . mely várta a Messiást, aki a világosság fáklyáját meggyujtva, megváltsa a büntől s megmutassa az üdvözüléshez, a földi — s túlvilági boldogsághoz vezető utat.

Mi volt addig a világ ?!

Sötét ür, melyben a hitetlenség s istentelenség rettenetes démonai uralkodtak. Roppant sirüreg, végtelenségig terjedő . . . melyben milliók: üdvözitő hit, az egy igaz Isten ismerete nélkül tévedeztek.

És a teremtés remeke, a világ ura: az ember, nem találta meg a fonalat, mely őt e kinos, sötét khaoszból, kivezethette volna.

De, a világ, a Mindenség Ura, a Mindenható Isten örök szelleme, megkönyörült a bűnös emberen, s a Mennyek kapuin át, leküldé az égi gyermeket, az ő egyetlen fiát, hogy fölszáritsa, letörülje a forró könnyeket, kintörött vonásairól a bűnös embernek s megváltsa őt a legdrágábbal, a mit halandó mondhat magáénak.

Igen; az Ur végre meghallá biboros trónján a jobb szellem, a lebilincselt, a lenyűgözött életnek nyögését; meghallá, a hozzá fölszállott kinos sohaját, a hitetlenség vadonában tévelygő milliónak . . . igen, meghallá mindezeket s megszánta végtelen kegyelme a bűnös embert, kinos vergődésében, s isteni irgalmasságtól eltelve, adott egy Üdvözitőt, aki vala: »bölcs kezének remekelt csodája« s oly bámulatos tünemény, mint a teremtés bámulatos fényü apja.

Isten szelleme gyakran hullat le egy-egy szikrát, a magas, millió csillag fénytől boritott égből . . . s a mennyei szikra, nagy fényes csillagot vág a sötétség, a pogányság birodalmán . . . . szétűzve a fullasztó ködéjszakát, s méltó haragra gerjedve, villámmal sujtja a sötétség országát, hogy a lekötött életet, a lebilincselt szellemet, szabad röptére bocsáthassa.

E teremtés után Mennyországba költözék az Ur . . . az Isten-ember, a Messiás születése után pedig, a mennyország költözék a teremtés remekének átszellemült kebelébe.

Hosszú, fényes hajnalli korszak követte a teremtés ünnepét . . . hosszú fényes élet: a *szeretet*, a hit üdvözitő, boldogitó tudata követé a Messiás születését.

Az Isten-ember, annyira szereté a föld gyermekét, hogy cserébe adta a Mennyet, a földért . . . föláldozá életét az emberiségért . . . s milliók szivében él ezért a szent áhitat, milliók ajakán zeng a dicsének:

Istennek fia, a ki született
Jászolban,
Ő leszen nektek Üdvözitőtek
Valóban!

Óh, hogy ő engedte volna az Ur elveszni a saját képére s hasonlatosságára teremtett embert: a bűnök, a hitetlenség, a bálványimádás fertőjében . . . hogyan engedte volna nyomorultan tengődni, tönkre menni ezt, a kiért teremtette, az északi fény tündérgyermekét sugárkoronával . . , a kiért alkotta a himes menyezőt, a tiszta napfényt, ragyogó szivárványt.

A világalkotó a világ megváltót küldötte az emberiség számára.

Tűzcsókban rontott ki Isten örök szerelme s a szerelem Istenét: *napnak* nevezzük, a szeretet eszményképét pedig, Jézus Krisztusnak!

Óh, nap, mig te nem valál, jégbuzokban hevert a világ!

Óh Isten — ember, mig Te nem jöttél, dermesztő jégpánczél födé az emberek szivét — a Te jöveteled megindította az üdvözülés folyamá, a Te jöveteled testvérekké tette az embereket.

Te szóltál: »Szeresd felebarátodat, mint önmagadat« És az isteni igék bejárták, eltöltötték az egész világot: a földteke egyik sarkától, a másikig.

És összedőltek a zsarnokok bálványai, porba omlottak a hamis istenek szobrai . . . a szabadság, a szeretet Istene mindenütt visszafoglalta trónusát.

Szeretet költözött az emberek szivébe; engesztelődés az ellenségek kebelébe s a keresztény hit magasztos, varázserejével a szeretet áldásai tartják össze, övedzik körül az egész világot.

És eltelett azóta, sok—sok százesztendő, miallatt a föld, forgott tengelye körül.

Világrenditő villámok czikáztak a felhők birodalmából. Roppant csillagok repültek elő a végtelen világürből. Halál, enyészet boritotta dermesztő testét, a büszke, világhóditó népekre. Lenyügözött atomok óriási testekké nőttek. Koloszszok hullottak sorba. A poklok kapui ledőltek, — de, *örök igazság* maradt mindig, az örök igazság emberének isteni szava, isteni szava!

A felebaráti szeretet s az igazság, azon magasztos eszme, mely magát az istenséggel képviseli.

A mit jót, nagyot, dicsőt képes fölmutatni a világ, az mind a keresztény szeretet, az igazság kifolyása.

»Adjátok meg az Istennek, a mi az Istenné, a császárnak, a mi a császáré.«

Majdnem két ezredév tünt el, a mulandóság, a végtelenség örvényébe, de az isteni igék örök igazságát, örök becsét, ma jobban érzi az emberiség, mint valaha.

Az Isten-ember szemei előtt, messze századok köde oszlott el s az isteni szikra, a szent láng erejével, mely kebelébe honolt, a bolcseség fényével, mely szellemét bevillágitotta, látott be e jövendők homályába, a titkok titkába s megteremté a csodás; a fenséges tant, mely a világrend alapját képzei örök időkre.

És a karácsony költészetének bizonynyal egyik legszebb, legmagasztosabb része: *az otthon édes érzése, a családi tüzhely melege.*

Egy érzelem: a szent áhitat, a vallásos ihlet, a szent kegyelet hatja át, a hivők miliónyi seregét, a midőn a kunyhótól a palotáig, a földteke innenső oldadalától a tulsóig, milliók ajkán zendül meg a dicsőitő ének, hogy:

A kisded Jézuskát,
Mi is áldjuk,
Mint a hiv pásztorok,
Magasztaljuk!

Dr. Türy Lajos.

A zenei hatásról.

A müvészetek közt kétségkivül legnépszerübb a zene. A hol a festmény kompozicziója, a szinek harmonikus összeállitása nem hat, a hol a szobor plasztikai szépsége hidegen hagyja a lelket, ott egy dal gyakori könyekre fakaszt. Valami csodás ereje van a hangnak. Schiller összehasonlitja a dalt egy rohanó hegyipatakkal, mely zugva, dörögve folyik a sziklák között, utjában erős tölgyeket tördel; a vándor gyönyörrel vegyes borzadással hallgatja, de nem

tudja, honnan merről zug. Ugy jönnek a dal hullámai is soha fel nem fedezett forrásaikból:

. . . »So strömen des Gesanges Wellen
Hervor eus nie entdecken Quellen« . . .
(die Macht des Geganges.)

Pedig ez örökké elrejtett források ott vannak kinek-kinek lelkében; ott fakad a dal, a hol az érzelmek születnek, ott ama ringó bölcsejében s nagy temetőjében az örömnek és búnak — a szivben.

A dal ered szivből s szivhez vágy ujra repülni« . . .

Ikertestvérek: a dal és érzelemre. Az áhitat, a remény, a szerelem, az öröm és fájdalom keltén megrezdülnek önkénytelenül a sziv láthatatlan hurjai, mint egy finom aeol-hárfa, mely hangzásba jön minden fuvalomra. — A dal és érzelem hullámai egymásba ölelkezve fonódva elringatják a lelket egy leirhatatlan, önfeledt és mégis öntudatos álomba, elragadják egy messziről derengő bűvös-bájos világba, melyben nem tudja az ember, vajjon az emlékezésből van-e több vagy a feledésből a boldogságból-e vagy a fájdalomból.

Tény ez, melynek magyarázatát hiába kerestük. Az esztetikusok különféle hypotézisei mind megannyi utvesztők, a hol a szóáradat csak arra való, hogy az igazságot teljesen eltakarja. Jungmann az ő »Aesthetikájában« (II. kötet 484. és köv. ll.) a valót legjobban megközeliti, midőn a zenének élettani és lélektani hatást tulajdonit. Szerinte a zene első sorban és közvetlenül az érzéki itélő-tehetségre hat és ennek következtében az érzéki vagy alsóbbrendü törekvő tehetségben bizonyos e hatásnak megfelelő vágyak, törekvések keletkeznek. Ez alsóbbrendü törekvő tehetségnek szerve az ugynevezett vegetativ-, vaey másképen szimpatikus idegrendszer, tehát ez idegrendszeeben az emlitett törekvő tehetség közvetitése folytán a zene bizonyos dispozicziót, változást idéz elő. Mivel pedig a vegetativ (szimpatikus) idegrendszer az, melytől a tenyésztő élet összes szervei függnek, egész természetesnek fogjuk találni, hogy a zene emez idegrendszerre hatva a testi élet bizonyos tüneteire, minők pld. az elalvás, ájulás, beteges állapotok megszűnése, adott feltételek közt hatással van.«

Ez állitást megerősiti a tapasztalat. A bölcsőben nyugvó csecsemőt a dal álomba ringatja, nagymértékben ideges egyéneknél az erős zenekar vagy orgonaszó gyakran ájulást képes előidézni.

Ez azonban pusztán materiális hatás, mely ott, ahol müvészeti hatásról van szó, semmit sem magyaráz. Ama dalban, melyről Schiller fentebb idézett költeményében szól, kell lennie valaminek a mi nem csupán nyers physikai hang, nem pusztán a vegetativ idegek működését gátló vagy elősegitő erő, hanem szellemszerü valami, mely leszáll hozzánk egy sejtelmes ismeretlen világból, hogy szárnyaira vegye lelkünket, hogy elvigye gondolatainkat, vágyainkat valahova messze . . . messze . . . S ez a szellemszerü valami az, a mit zenei gondolatnak, zenei eszmének nevezünk. Csak is ez magyarázza meg a zenének lélektani hatását. Már pedig ha művészetről beszélünk a lélek a fő, az ige, az eszme! . . . A lélek az, mely a szép érzéki formában rejtőző eszmét felismeri, mig az érzéki szervek megállapodnak a külső szép buroknál: a formánál.

A zene-müvészetre nézve az észrevevés módja a hallás, szerve a fül. Azonban a fül egyebet nem vesz észre a zenéből csak a fizikai hangot, a hangok egymásba füződését, arányos, változatos időtartamát, erősségét s szinezetét . . . egyszóval a külső szép zenei formát. Hogy mit rejt magában ez a szép hangzó forma, azt csak a lélek érzi. Azért megtörténik, hogy bizonyos zenei formák, összhangzatok és dallammenetek az állatoknál nyugtalanitó s kinzó hatást idéznek elő, mert azoknál pusztán tenyészéleti hatásról lehet szó, mig az értelmes lélekre nézve műélvezet s gyönyör forrásai azok, mert eszmét, gondolatot tartalmaznak.

Eszme nélkül nincs zenemüvészet. Lehet valamely zenedarab óriási technikát igénylő hangfonadék, de ha nincs benne semmi gondolat, egyetlen eszme, ugy nem bir több értékkel mint egy szép arabeszk, melyben az egymásba fonódó-kanyarodó vonalak mértani tökéletessége bámulatra ragad.

»Zengő éret és pengő czimbalom.«—

Nincs tehát igaza Kösttinnek, midőn »Zenetörténete« bevezetésében (Gesichte der Musik 2. lap) azt állitja, hogy »a zenemü vagyis a hangzó mozgékony forma magában véve nem fejez ki semmi egyebet, mint épen magának a szép *formának* gondolatát, mely saját magának czélja«; ép oly hamis továbbá az, a mit Hanslick mond (Vom Musikalisch-Schönen 103. lap) hogy t. i. »abból, hogy a zeneköltő kénytelen hangokban gondolkodni, természetszerüleg következik, a zenemü tartalom nélkülisége, a menynyiben minden eszmei tartalom egyedül szavakban gondolható.« — De hát ki mondja azt, hogy a zenemü tartalma nem gondolható s nem fejezhető ki szavakban is? —

Ha keressük a módját, hogyan jut kifejezésre a zenében az eszme, ugy találjuk, hogy az e tekintetben a többi müvészetektől lényegesen eltér. Nem szólva a képzőművészetekről elég lesz összehasonlitani a zenét a költészetz tel. Egészen ellentétes uton haladnak. A költészet az eszmét, a gondolatot a maga valóságában megnevezi épen ezért a legspecifikálóbb, legmeghatározottabb művészet.

A kifejezett eszme a szerint a mint azt érzelmünk jónak vagy rossznak itéli, akaratunkat, vágyó tehetségünket vonzza illetőleg eliriasztja, s felébred bennünk a vágy a jóhoz, a szabadulási törekvés a rosztól. A léleknek eme vágyak s törekvések alatti állapotát, magatartását hangulatnak neveztük. Igy a költészet az eszme *közvetitésével* hangulatot ébreszt.

A zenével épen ellenkező módon vagyunk. A mit a hangok szövése, a dallam, az összhang közvetlenül és első sorban kifejez, az nem egyéb mint maga a *kész hangulat*, a zeneszerző lelki világából egy feltárt pillanat, a búval és vágyakkal küzködő lélek — az *én*. Ez és semmi egyéb. A zene kifejező ereje tovább nem terjed. Csak hangulatot hoz és hangulatot kelt, de a hangulat okát, tárgyát a hangokból meg nem értjük. Ezért a költészettel szemben a zene a *leghatározatlanabb* müvészet. Oda állitja elénk a szerző egyéniségének hangokba öntött képmását, hangulatát, de eszméit, gondolatait elburkolja.

E körülményen segit a szöveg. Az megnevezi a gondolatot, elénk állitja az eszmét s a zene kifejezi és közli velünk az eszmék nyomán támadó hangulatot. Ebből látható, hogy a dal vagy általában szöveggel ellátott zene, épen azért, mert az értelmet is kielégiti, tökéletesebb mint a szövegnélküli zene, melynek magyarázásában némely estetikusok sok éleselmüséget és költőileg érző kedélyt árulnak ugyan el; de azért egész eljárásuk nem egyéb, mint önkényes belemagyarázása saját gondolataiknak, változatos játéka a tulcsigázott fantaziának, melynek következtében némely hallgató látni véli a zene hangjaiból kibontakozó s csatába vonuló hősöket, vagy a lemenő nap fényében uszó hófedte hegyes csucsokat s a csillagos, holdsugaras égboltozat végtelenséget és más ily hangulatos képeket, különösen ha a zenedarab cziméről látja, hogy ilyes valami hangulat kifejezésére készült.

Nem feladatom ezuttal vitatni a szövegtelen zene jogosultságának kérdését. Annyi azonban tény, hogy a zene általános hatását leginkább határozatlanságából lehet megmagyarázni. Igaza van Reviczkynek, mikor azt mondja: »a világ csak hangulat.« Kevés ember van, a ki hangulatos nem volna. Az ifjukorral együttjáró vágyak, álmok, az öregkorban a mult megujuló emlékei, az élet mindennapi szenvedései s pillanatnyi örömei, az a sok ezer meg ezer dolog a min annyi sirni és nevetni való van, csak oly lélekben nem ébresztenek, hangulatot, mely az emberi lélek küzdelmei, vágyai és szenvedései iránt érzéketlen.

Innen van, hogy a zenemüben kifejezett hangulat előtt megnyilik a hallgató lelke, átveszi azt a maga teljességében, átérzi mindazt, mit a zeneszerző az alkotás pillanatában érzett, — hogy ugy mondjam — ama hangulattal szemben szinte védtelenül áll. A vidám, dallamos és élénk ütemek mosolyra deritik az arczot, élénkebb forgásba kergetik a vért és idegeinken átfutva szivünket átjárja az élet melegsége, a ragyogó szemekben a gondtalan homlokon feltetszik a kedv, az élet. Ellenben a szomoru dalra megujulnak lelkünkben az elesitult fájdalmak, a gyötrelmes napok sötét emlékei, s mig eltünődve az »arasznyi lét« nyomorúságai felett eszünkbe jutnak az Irás szavai: hogy minden csak hiuság és a lélek gyötrelme, — az eltemetett ábrándok és széttépett illusiók felett könnyeket hullatunk. Álmodott álmok! . . .

Azt tartom, hogy a zene az álmodozás művészete. Elviszi, kiragadja az ember lelkét a valóságos világból egy másikba, melynek a reális élet csak hitvány karrikaturája. Érzelmeket, vágyakat ébreszt, melyeknek a valóságban jogosultságok nincs, utólérhetlen ábrándképekkel vakitja meg az embert, melyek legtöbbször arra valók, hogy e fénytelen életet még sivárabbá tegyék.

. . . Ha dalt hallok és zenét
Nem hallgatom a szűk korlátu szót
De a hang árja ringat, mint hajó
S ugy érzem, mintha álomban feküdném.
A rezge hangon messze múltba szállnék
— — — — — — — — — — — —
Bocsáss meg, őrült álomnak varázsa
Mindez« . . .
(Madách: Az ember trag. 6. szin.)

Azért a zene tulhajtott művelése megboszulja. Felcsigázva ugyanis a képzelődő tehetséget, meggyengiti bennünk a valóság — a józan reálizmus érzékét s mig csengő-bongó hullámai ringatva viszik lelkünket, akaraterőnk ellágyul s szórakozottakká leszünk, füleinkben uj meg uj dallamok csengenek s szövődnek, melyektől szabadulni alig birunk. Sokan nem is annyira hallják, mint *érzik* a zenét. Ezeknél a zene hatása már pathologikus. Első tekintetre tulzásnak teszik Tolstoj felfogása, midőn a »Kreutzer Szonátában« a zene tulságos művelésének immoralis következményeket tulajdonit mélyebben megfigyelve a dolgot, be kell látnunk, hogy sok tekintetben igaza van. Ha a serdülő ifjuság számára megválogatjuk a könyveket, melyeket kezökbe adunk, a festményeket melyeket nézniök szabad, meg kellene válogatnunk a zenedarabokat is, melyek hatásának a fiatalság idegeit, phantáziáját s romlatlan szi-

vét ki akarjuk szolgáltatni; éppen azért, mert a sors hatalma a lelkek felett óriási s mert közvetlenül ábrándozásra vezet, melyről jó tudjuk, hogy »az élet megrontója.« ... Azt hiszem, hogy a »Szűz imája« a »Klosterglöckchen« és a többi ilyen szabásu édetkés, szentimális melódiák s tekintetben megtették a magokét.

Helyesen és mértékkel művelve nagy áldás a zene. Nemesiti a kedélyt és izlést, felemeli, megvigasztalja az elcsüggedt lelket s az ideák hangolatos világából megerősödve térünk vissza az élet mindennapi gondjaiba, hogy tovább »küzdjünk és bizva bizunk.«

Dr. Sz. G.

A kopott kaputos ember.

Várad régibb polgárai emlékezhetnek még egy félig elzüllött, félig rokkant alakra, melylyel hosszú álakkal előbb gyakran lehetett találkozni utczáinkon. Ruházata kopott, de tiszta és hosszu, színéből kivedlett kabátból állott, mert a csizmaszárban dugott nadrágból mitsem lehetett látni, a mellényt pedig az álig begombolt kabát takarta. Szürke fejét olyan czilinder forma, de szélesebb karimáju kalap fedte. Borotvált ála, torzonborz bajusza épen ugy, mint mereven feszes tartása nyiltan elárulta, hogy katonaviselt ember. Nem láttam soha senkivel, mindig magányosan járt és komoran, kit nem érdekelt senki és semmi. Ugy élt közöttünk, mint valami exotikus növény a szabadmezőn, melynek magvát vihar hozta ide ismeretlen távolból. Igen, a mi emberünket is vihar hozta ide idegen hazából. Valami különös megmagyarázhatatlan kiváncsiságot gerjesztett bennem látása. Kérdezősködtem utána és megtudtam, amit különben már előbb sejtettem, hogy lengyel. Hiszen ilyen alakokat régebben gyakran lehetett látni csaknem minden nagyobb városunkban. Mindnyájan egykor rettentő hősök, magasrangu tisztek, dusgazdag grófok, most martirjai a szabadságnak és a haza szeretetnek. Bizonyosan olyan valami elfelejtett történeti alak rejlik a kopottas kabát alatt. Feltevém magamban, hogy mihelyt ujolag találkozom vele, meg fogom szólitani. Az alkalom nem sokáig váratott magára. Kemény téli nap volt. Az emberek a karácsonyi ünnepekhez készültek. Ilyenkor mindenkinek pár fillérre van szüksége és miután téli időben pénzt keresni bajos, a szegény ember eladja azt, amire kevésbbé van szüksége, hogy gyermekének kis Jézuskát vegyen. Szeretem nézni azt a tolongást, mely legzajosabb a nagy piaczon. Minden sátor tömve, minden üzlet körül nagyszámu vásárló alkuszik és vesz. Csak egy üzlet áll ottan. Nem csuda: holmi rozsdaette vasdarabokat, törött gyertyatartókat, viselt czipőket, fakult képeket árul. Ott van valami nagyon szomoru kinézésü handlé. Kinek is jutna eszébe Karácsony előestélyén ócska vasdarabokat vásárolni. De igen! itten is áll egy vásárló, — ha jól látom, — az én lengyelem. Végre tehát közelebb a sátorhoz léptem és a sok lim-lom közt látok egy pisztolyt. Kezembe veszem és kérdezem: mi az ára? Semmi válasz.

Adok érte egy forintot, mondék nagy lelküen.

Hm, hm, lesz a rejtélyes válasz.

Már ekkor körülbelül sejtettem a valódi tényállást. A lengyelhez fordulva mondék: Ugy-e uram, ez krakkói gyártmány és Konstantin lengyel lovasai ilyeneket viseltek, mondok azon tót dialektussal, mely ugy hasonlit a lengyelhez, mint székely a magyarhoz.

Az ur nagyon téved. Ez nem krakkói, hanem lüttichi fegyver és nem annak a félkegyelmü Konstantiánnak lovasai viseltek, — hanem a Nagy Napoleon vitéz lengyel legiói ilyenekkel harczoltak Lipcsénél.

Adok érte 2 forintot.

Az ur két rongyos forintot akar nekem adni egy pisztolyért, melylyel Nagy Napoleon harczolt Lipcsénél? Nincs olyan.

De hiszen nem ér az annyit. Nézze — mutatom a lengyelnek — a fogója össze van hasogatva, zúzva.

Igen, mert azon egykor korona volt és két betű tiszta aranyból. Nézzen jól! még két betünek világos nyoma látszik: P. F.

Potoczky Félix — mondék találomra.

Az ur ismerte Potóczky Félix grófot?

Nem én! Soha sem láttam.

Akkor az ur nem tudja, mit tett ez a hős Varsónál, a 4-dik gárdaezred élén, hogy hullottak a muszkák szuronyaik alatt, hogy roskadt össze Diebics vezér egy pisztoly golyótól találva. Ismerte az ur Diebicset?

Nem én! De azt tudom, hogy kolerában halt meg és hogy utódja Poskievits iszonyu boszut vett a lengyeleken a prágai vésznapon, hol Potóczky sebekkel terhelve fogságba került.

Mese beszéd! Az csak egyszer (történhetett) esett meg a világtörténelemben, hogy Kosatinszko Tádé az ellenség kezébe került. Potóczky jobbjában karddal, baljában pisztolylyal utat nyitott magának az ellenség tömegén.

Szürke szemei villámokat szórtak, kezei hadonáztak.

Az erős hang, a heves gesztus több kiváncsit csődített közénk, kik annál is inkább bámulva tekintettek reánk, mivel az idegen nyelvből egy szót sem értettek. Gyorsan véget akartam vetni a már kellemetlenné vált jelenetnek. Kihuztam tárczámból egy 5 forintos bankjegyet és a lengyel kezébe nyomtam e szavakkal:

Legyen a pisztoly az enyém! és zsebredugtam.

Igen! az uré és büszke lehet reá. — És az a durák zsidó két hatost nem adott érte.

Távoztam azzal a szent meggyőződéssel, hogy a handlés egészen nyugodt lehet, a durák jelzés éle miatt. Cuclurok szó magyar nyelven hiven ki nem fejezhető és egyáltalában nem hizelgő lengyel szó, mert ha kettőnk közől valamelyik durák volt az csak én lehettem.

Ezóta soha sem találkoztam a kopott kaputos emberrel. Egyszer, nem állhattam meg, megkérdeztem a handlét: nem látta-e azt a bizonyos öreg urat?

Nem! mondta nyomatékkal — nem láttam. Tetszik tudni nem szeretem az olyan embereket, kik magosan hordják fejöket, a zsebök pedig üres. Az nem gscheft. Lehet hogy elment egy házzal tovább, hol még kevésbé ismerik; lehet, hogy kivitték oda, hol már nem kérdik kicsoda! Azt gondolom, hogy az nekünk mindegy és azt hiszem reá nézve is mindegy.

A leben und leben lotten emberének filosofiáján álmélkodva hagytam el a sátort.

Cs. P.

Irinyi János.

A lapok Irinyi János halála alkalmával oly képtelen dolgokat közölnek, hogy azt szó nélkül nem hagyhatom; olvastam, hogy 1848. évben Kossuth az összes hazai gyárak felügyelőjévé nevezte ki; ekkor találta föl a gyufát és eladta találmányát egy huszasért; ezután bujdosott s csak az alkotmány helyreálltával jött vissza, amikor a nagyváradi István malomnál kapott alkalmazást és hogy az Irinyi ősi nemesi család sarjadéka volt.

A hány szó, annyi valótlanság vagy ferdités. Evekig baráti viszonyban éltem Irinyivel, ismertem dolgait. Jó, hogy ha az ilyen valótlanságok helyreigazittatnak addig, mig a kortársak élnek.

Irinyi János *Nagy-Létán* születeit, családi neve *Irimie*; atyja a báró Mandel birtokának volt teljhatalmu inspectora, származására gör. kel. oláh; jeles gazda volt; mig ő vezette a gazdálkodást a nagylétai volt a vidéken a legrendezettebb; utóda csakhamar tönkre tette azt gazdájával együtt, a vidéken szálló ige volt, hogy a dojon (ferbli játéknál a két ász) vetette el Létát.

Az öreg Irimie népes családdal birt. Fia volt János, ki magát reformátusnak tartotta, de hogy a gör. kel. hitet valaha elhagyta volna nem tudom, József, ki a 48 márcziusi pesti mozgalmakban részt vett, majd a hosszupályii kerületet képviselte; forradalom után iró volt, irt egy regéayt »Béla« czimmel, de nevezetesebb, hogy ő fordította, Beecher Stowe (olv. Bicsur Stan) Henriette hires regényét: »Tamás bátya kunyhóját«. E regény behatása alatt tört ye John Browo Dél-Karolinába, hol elfogták; »Harpes Ferrig« városban fölakasztották, mi egyik oka lett Dél- és Észak-Amerika háborujának, mely a rabszolgaság megszüntetésével végződött; hát ez nem tartozik ugyan ide, de elmondtam, hogy igazoljam a regény »hires« voltát.

Térjünk az Irinyi családhoz. A három leány egyikét elvette; *Vulkán*, ki mint váradi g. kath. kanonok halt meg, (fia Vulkán József iró), másikát *Gozmann János*, Biharvármegye harmad alispánja, majd élesdi képviselő, harmadikát pedig *Derecskei Antal*, derecskei szolgabiró.

Irinyi János iskoláit Debreczenben, majd Pesten végezte, azután külföldi utra ment. Jellemzi őt egy eset, mit ez utjáról nekem beszélt; a Rajna mentén járt, hol éppen szüneteltek; ő beállitott egy szőlőbe s elmondta, hogy nálunk Magyarországon az a szokás, hogy szüretkor beállit boldog boldogtalan, szivesen látják, szivesen látták őt is.

Az 1840. évbe Bécsbe ment, hol *vegytant* hallgatot; ez időre esik a kéntelen gyufa feltalálása; mert Irinyi *nem a gyufát találta föl*, azt már használtuk előbb, hanem a *kénes gyufát*, mi kellemetlen szaggal birt.

A dolog igy történt: Irinyí sokat gondolkozott azon, hogy lehetne a kellemetlen büztől szabadulni? Azt, hogy phosphor dörzsölés által meggyutni tudták, de hogy a fa is meggyuljon erre csak a gyulékony ként tartották alkalmazhatónak, mi a tűzet átvitte a fára; Irinyi kisérletezett. különféle anyagokkal itatta be a fát, de csak nem akart az tüzet fogni: történt, hogy néhány fácskát *viaszkkal itatott* be, phosphorba mártotta azokat, s az ablak párkányra tette; nehány nap mulva meggyujt egyet és szépen ég, s átviszi a tüzet a fára. Ezt ő beszélte nekem, hozzá téve; ez az az ostobaság a miért azt mondják én találtam fel a gyufát.

Nem igy gondolkozott a *gyáros*, kinek találmányát megmutatta: »Hát tudja mit? — mondá neki Irinyi — adja nekem a lanyát.« A gyáros azonban ebbe nem ment bele. Irinyi pedig megharagudott, ott hagyta találmányát is Bécset s lejött Pestre. Atyja már sokalta a kiadást és szerette volna, hogyha fia tanult, vegye is hasznát; létesült is Pesten egy gyufagyár, készitményén a vignetta igy szélt: *„Irinyi kéntelen gyufák“*; de ő nem volt üzlet ember, ott hagyta a gyárat.

Ez időben keletkezett Pesten az első stearin gyertya gyár. Irinyi volt a vegyésze, de mondom nem volt üzlet ember, ott hagyta azt is. Jobban vette hasznát *Geiszt Gáspár*, ki ekkor pintér legény volt, és mint ilyen a gyertya szállitásra szükséges hordókat készitette, de ellesvén a vegyitéket, más gyárnál ezt értékesitette: ez Geiszt gazdagságának alapja.

Érdekes amit a 40-es évekből beszélt: az ifjuság fáklyás zenét akart adni Széchenyinek és Kossuthnak, de az előbbi Bécs iránti tekintetből inkább távozott Pestről, mintsem Kossuthtal együtt ünnepeltessék; az ifjuság Deák Ferenczhez fordult tanácsért »Adjatok fiuk Kossuthnak megérdemli az egymaga is«, volt a tanács Ekkor történt az, hogy Kossuth az erkélyről

fölmutatta fiát: »A trónörökös«, — mondá Deák, de a jóslat nem teljesedett, a bizony csak epigon lett.

A pénz kérdés az apai házba szólitá Irinyit. Nagy-Létán érte a 48, egy ideig Pestre ment ismét, de *Beöthy Ödön* főispánnal lejött Biharba, mint annak kedves moghitt embere; itt élte át a forradalmat, honvéd nem volt, kompromittálva nem volt, s igy nem áll az sem, hogy bujdosott volna. Nagy-Létán élt atyja haláláig. Ekkor Debreczenben az István gőzmalomnál lett számvevő, de az ő excentrikus természete nem volt formák közé szoritható; bámulatos emlékező tehetségével mindent tudott; mellény zsebében volt nehány darab papir, azokból megmondott mindent, mi van raktáron? hova mi lett szállitva? Mikor azonban *Csanak József* került a malom élére, az igy nem mehetett. Megboszankodott ezen Irinyi, ott hagyta a malmot. Vértes szomszédjában örökölt atyjától mintegy 80 hold földet, az ugy nevezett »Bácsi szűrzőt«, itt élt bámulatos cinikus életet; volt neki egy Kachelmann féle nyomtató gépje, mindig annyit nyomtattatott, amennyire szükség volt, a tavasz rendesen még talált nála asztagot.

Biharvármegye árvaügyei nagy rendetlenségben lévén, *árvaszelgabirákat* rendszeresitettek, megválasztottuk Irinyit is; hivatalát pontosan, lelkiismerettel vitte, de persze a maga módja szerint; ő tudott mindent, de más csak akkor, ha elmondta neki és sajátságos tárgyról tárgyra ugráló beszédmodorát az megértette.

Ez időre esik megnősülése. Neje volt özvegy Dobayné, *Baranyi Hermin*; házassága után néhány héttel meghitt, *nyakaszegett János napra* (János fővétele aug. 29.) igy nevezte régi magyarosan, ez volt névnapja, mint mondá ezüst lakodalmát is tartja, mert nejét ezelőtt 25 évvel akarta elvenni, máshoz ment, de ő mindig szerelmes volt bele, pedig mint Dobaynét soha nem látta. Igy gondolkozott, igy érzett ő, adott a magtárban olyan traktát, hogy . . .

Az István malom más kezekbe kerűlvén, megemlékeztek Irinyiről, mégis csak jó az, ha van valaki, aki mindent tud: meghivták ujra és ő elment. Debreczenben többször meglátogattam, derüs napokat élt, gyermekei születtek. Feleségét nagyon szerette, mert az kimélte bogarait. Azután én elkerültem arról a vidékről, összeköttetésünk megszünt. Neje előbb halt el, tudom fájt az öreg urnak. Most már utána ment, — nyugodjék békével. ⊙

Tolvaj kriszkindli.

Irta: **Gróh Béla.**

Tamás öcsénk olyan egyéniség volt, a ki mindenben kételkedett. Nem hitte el, hogy némely házak vasból vannak és hogy az ég boltozatja levegő.

Sok mindent lehetne felsorolni, hogy az időt töltsük, mi mindent nem hitt el a mi Tamás öcsénk csakhogy az most mellékes. Más a czél.

Mikor a multkor Tamás öcsénk a dadával elment. —

Ja pardon, majd elfelejtettem elmondani, hogy a mi sokat tamáskodó Tamás öcsénk, vagy nevezzük bizalmasan Tamikának, reményteljes hatodfél éves poronty. Egyike azon dédelgetett csemetéknek; a kiknek minden szabad és a kikkel szemben nem szabad semmi. Ha időm volna rá, össze lehetne hasonlitani a Bánffy-kabinettel . . .

Hát mondom, mikor a mi kis kormány kabinetünk, azaz, hogy a Tamika, elment a multkor a dadával sétálni, a dadával azon veszett össze, hogy hol jön be a menyég boltozatján keresztül a kriszkíndli. A dada azt állitotta, hogy a tejuton át, a Tami meg azt, hogy külön van neki aranyos kapuja.

Az erélyes ifju épen hathatós érvekhez akart ragaszkodni és hozzányult a kis csizmaszárában hordott játék-ostora nyeléhez, midőn egyszerre a csodálkozásnak alig hallható felkiáltását bocsátva ki magából, megállott.

Czukrászda előtt voltak.

Ott állott a diszes karácsonyfa már a kirakatban, rajta ezernyi gyertyaláng ezüsthálók s tudja Isten mennyi sok apróság. A lehető legpazarabb fénynyel kiállitva minden, valóságos czégér a kriszkindli.

Tamika csak bámult.

Egyszerre csak ráveté nagy szemeit a mellette álló, de bakákra kacsintgató dadára és kérdi vala nagy álmélkodással:

— Jé Marika, hát ide eljött már a kriszkindli?

— El bizony, mert itt jobb gyerekek vannak ám, mint a milyen maga! szólt haragosan az ábrándjaiban megzavart dada.

Tamika lehetőleg felingerült ezen a tapintatlan feleleten és elkezdte a dada kötőjét ránczigálni.

Mikor az végre reája arányitotta szemeinek csábos tekintetét, nagy hévvel magyarázni kezdte neki, mi szép és mi jó van azon a karácsonyfán. Hanem a gonosz leánynak nem volt semmi érzéke a müvészetek és a szép iránt, mert a baka elment s az a kegyetlen Marika szegény Tamit határozott ellenkezése daczára tovább hurczolta az isteni látvány elől.

Csak otthon tölthette ki boszuját a szegény, idegen presszió alá került fiu.

Tamika szülei jómódu emberek voltak és igen elkényeztették a gyermeküket. Kivánsága csak igen ritkán, pl. akkor maradt teljesületlen, mikor a Haas palotát óhajtotta megvenni vagy mikor a gőzös kerekei alá lett volna kedve feküdni. Ilyenkor mondom teljesületlen maradt a Tamika kivánsága, de máskor, hacsak tehették, nagy kedvében jártak a szülei elkényeztetett gyermeköknek.

Igy most is, mikor Tamika nagy hévvel szavalva előadta nekik, milyen diszes, gyönyörü az a karácsonyfa a czukrász kirakatában, enyelegve hajlottak le hozzá és kérdezték.

— Szeretné a Tami, örülne neki, ha ilyet hozna neki is a kriszkindli?

Tamika, az édes, czukros Tamika feleletét teljesen fölösleges dolog lenne leirnom.

S azóta Tami mindennap elment a dadával a czukrászbolt kirakatja elé bámulni, jobban mondva tanulmányozni, hogy aztán alaposan meggyőződhessék arról, valjon ép ilyet hozott-e neki is a kriszkindli. Mert őszintén szólva ő kelme kételkedett abban, hogy a kriszkindli még rendelkeznék egy ilyen gyönyörü karácsonyfával, — valamint kételkedett abban is, hogy a czukrásznak gyermekei jobbak lettek volna, mint ő, nem lévén ugyanis a czukrásznak egyetlen egy gyermeke sem.

*

Nemsokára aztán elkövetkezett a karácsony magasztos ünnepe is.

Az utczán szokatlanul elhagyottak, üresek. A boltok becsukva, a villany nem ég, csak a gáz veti gyér világát a sötétes utczákba. Itt-ott ődöng egy-egy burkolt alak, sietve halad hazafelé a másik, amott koldus ül az utczasarkon, öreg koldus, aki bizonyára siratja, hogy ő neki most itt kell kivül lennie, fáznia némán, elhagyottan egyedül . . . . Mindenki siet ilyenkor haza, hazafelé a bizalmas családi körbe, ahol egy-egy piczinyke kellemes meglepetés várja, ölelő karok fogadják. S jaj annak, a ki a szent estén elhagyottan, árván kóborolni kényszerül, mert annak a lelke elfásul, szivéből kihalnak a szent érzelmek, a melyek az embert az állat fölé emelik . . . Vagy pedig mélyen sebzi érzékeny szivét és ledől egy kőre sirni, zokogni véghetetlenül — — — — — — — — — — — —

Elkövetkezett a karácsony. A mi dicső Tamikánk azóta mindennap megnézte azt a csodás karácsonyfát.

Annál borzasztóbb volt hát a meglepetése, mikor az utolsó napon, épen mikor még egyszer alaposan szemügyre óhajtotta venni, — nem találta már ott a nevezetes kirakatban.

— Hová lett?

Ez volt a nagy kérdés, mely ifju lelkét felajzá és nagy háborgásnak inditá.

— Hová lett?

Az a gonosz dada csak vigyorgott, de nem felelt reá semmit se. Pedig tudta! Tamika legalább erősen tamáskodott benne, hogy ne tudná.

Hazaérve nagy szomorun panaszlá el fájdalmát, hogy ő azt a kedvencz, szép dolgot máma meg nem nézhette. Mondja meg a mama, hová lett? —

A mama csitotta a fiut, hogy hát majd hoz neki is olyat a kriszkindli, de hát a Tamika éppen azt akarta tudni, hogy az hová lett. —

— Hát bizonyára ellopták szegény czukrásztól! sajnálkozott a mama végre.

Tamika ugyan mindig kételkedett a pesti vagyonbiztosság felett, hanem most ebben is kételkedni kényszerült. Ha már ellopták, hát — ki lopta el?

Nem soká bánthatta Tamikát az égető kérdés, mert csakhamar megszólalt a csengő, az az édes, tulvilági zenéjü hang és a fiu remegve nyitott be a másik szobába . . .

Ott állott már a diszes karácsonyfa. Ragyogó pompával özönlé széjjel a fényt, bódul a ki ránéz.

Tamika pedig csak nézte, nézte a szép karácsonyfát és hirtelen magához térve meglepetéséből felkiált:

— Mamám, tudom már, kicsoda lopta el a czukrász bácsitól *ezt a* szép karácsonyfát!

A jó szülők elképednek.

— Kicsoda? . . .

— Hát a *kriszkindli*! . . .

Tamikának majdnem igaza volt.

KÜLÖNFÉLÉK.

Frigyes császár tanácsadója. II. Frigyes császár hatalmas kanczellárját, vinet Pétert eltaszitva magától, megvakittatta és börtönbe vettette. Időmuitán a császár rossz politikája nagy szerencsétlenséget hozott a birodalomra. Bajában eszébe jutott Frigyesnek a hü kanczellár, a ki megvakitva, elhagyottan siralmas napokat élt börtönében. Elment tehá hozzá és maga elé vezettetve megszólitotta »Péter! Te hü emberem, jó tanácsadóm voltá nekem valaha, felejtsd el az igazságtalanságo és ments meg még egyszer tanácsoddal.« »Uram!« felelt Péter, »törd meg a pápa ha talmát, nyomd el a katholikusokat és biz magad teljesen idegen zsoldosaidra.« Frigye megfogadta a tanácsot. A jó eredmény azon ban elmaradt, helyette a legnagyobb szeren csétlenség következett az országra. Ismételte maga elé vezettette hát a megvakitott kancze lárt. »Ember! Te gyalázatosan rászedtél enge ördögi tanácsot adtál.« »Te engem testileg, é téged szellemileg vakitottalak meg,« felelte er Péter.

Orvosnők Amerikában. Mostanában, m kor a nőknek orvosi pályára engedése mind nütt élénk vita tárgyát képezi, nem lesz érdek telen felemliteni, hogy 1893-ban több mi *300 nő* foglalkozott orvosi gyakorlattal az egy sült államokban. Az első nőt 1849-ben avatá New-Yorkban orvosdoktorrá és már a köve kező évben megalakitották az első nő orvo iskolát a »Woman's Medical College of Pen sylvaniá-«t. Az amerikai nő-orvosoknak ma m külön napilapjuk is van a »Woman's Medic Journal« a mely most a leghiresebb orvosn arczképét és és életrajzát közli.

Szem és a foglalkoéás. Kaufma ulmi orvos azt ajánlja, hogy a tanulók az ele és polgári iskolák végeztével bizonyitványt ka janak, mely a pályaválasztáskor irányadó szolgáljon. Az első osztályba jutnak azok, ki nek látása 1—1/2, II. osztályba azok, kikn látása 1/2—1/5, harmadikba azontul Az el osztályba tartozók mind foglalkozásra alkalmasak, a másikba jutók legyenek vésők, kőmüvesek, órások, rajzol retoucheurök, himzőnők, csipkekészitők s vég a kik a harmadik osztályba tartoznak, ne gyenek mechanikusok, szedők, kovácsok, ze szek, irók, cserepezők, zongorakészitők var nők, könyvvezetők. Az ilyenek sütők, gazd kodók, vendéglősök lehetnek, vagy tejgazdál dásban, czukor-, maláta-gyárakban keresse alkalmazást.

het s te jól tudod, hogy az a sziv, a mely osztatlanul az enyém, éretted soha nem fogna hevülni.

— Alávaló, hitvány jellem! — mormogá keserüen — ha ő közbe nem lép, Erzsi az enyém lett volna s életem nem lenne ily sivár, örömtelen . . .

Komor gondolataiból a cseléd hangja rezzenté föl:

— Tekintetes ur, tessék jönni, mert készen van a vacsora.

Rebi néni ez estén ugyancsak kitett magáért, mintha csak egy nagy társaságot várt volna, oly sok és kitünő étket tálalt fel. Ezt szónélkül nem is hagyhatá Szilveszter Zénó.

Ugyan az Istenért — mondá kissé bosszusan — mire való volt ily sok félét készitени? hiszen tudja jól Rebi néni, hogy milyen kevésre van szükségem: gyenge gyomron ennyi féle étellel nem tudna megbirkózni. Igazán érthetetlen előttem, hogy mig máskor Rebbi néni a tulságig gazdálkodva működik a konyhán, most ellenkezőleg lukullusi lakomával áll elő. Ismerve önzetlen természetét, jól tudom, hogy nem saját magáért fáradozott a sütés-főzéssel. Vendégekre sem számithatott, mert azoknak jövetelére előre figyelmeztettem volna, ha ugyan találtam volna oly társaságra, a mely ez estét egy kedélytelen agglegény csendes házában eltölteni hajlandó lett volna.

Mindezekre Rebi néni azzal válaszolt, hogy ő e szent estét megkülönböztetni akarta a többitől. Vendégekre ugyan nem számitott, habár van egy valaki, a kit Zénónak ugyszólván kötelessége lenne, bár ez estén asztalához meghivni.

— Nem ismerek senkít, akivel szemben kötelességeim lehetnének — felelt komoran Zénó.

— Oh az lehetetlen édes Zénó, hogy elfeledkezni tudott volna egy oly valakiről, a ki a vér köteléke által van önhöz füzve s a ki erejét tulfeszitve kell, hogy dolgozzék életének fentartásáért, mig ön vagyonban duskálhat. Jgen, édes Zénó, önnek kötelessége lenne felkarolni azt a teljesen árva leányt: Kamillát — mondá érzékeny hangon a jó Rebi néni.

— Nem soha! — tört ki hevesen Zénó — semmi közöm nincs ahhoz a leányhoz . . . Roszszul cselekvé, hogy szivem sebét fölszaggatni kezdé, mert ez által a közöny helyébe, a melylyel eddig a leány iránt viseltettem, mély gyülöletet olta szivembe!

Rebi néni azonban nem ijedt meg a Zénó indulatos beszédétől. Szilárdan eltökélte magában, hogy e szent estét felhasználja az árva leány érdekének előmozditására. Szelid hangon, szép szavakkal igyekezett odahatni, hogy a jégkérget a megbántott férfi szivéről felolvaszthassa, beszédét a szent irásból meritett mondatokkal támogatva.

Ez által természetesen a Zénó indulata csak fokozódott; párszor fel is ugrott az asztal mellől, azzal a kifakadással, hogy már a vacsoráját sem költheti el békével.

— Elég már! — szólt indulatosan — Nem akarom tudni bármi történyjék vele, a mint atyja nem törődött velem s szét rombolá boldogságomat. Azt a gyülöletet, a melyet a galád ember, álnokságával oltott szivembe, semmi sem képes kitépni onnan!

— Oh Zénó, én felfogom az ön keserüségét — szólt résztvevő hangon Rebi néni — mert az csakugyan nemtelen tett volt a mit Béla cselekedett s menthetetlen az Erzsi viselete is. Meg ís bünhődött mlndkettő . . . De az a szegény leány nem vétkes semmiben. Más sorsra lenne érdemes . . . Ma reggel, a mint jöttem a miséről, meglátogattam és igazán megesett a szivem rajta: szegényes kicsiny szobája hideg volt, mert munkája árából szüken jut fára a pénz s ujjai mégis mily gyorsasággal forgatták a tüt, hogy estére bevégezve lehessenek a monogrammok, a melyeket zsebkendők szélére himeztetett vele egy vagyonos nő, karácsonyi ajándékul leánya részére. S a szegény Kamilla ki van zárva az ilyen örömekből: nincs senki, a ki részére kellemes meglepetésről gondoskodnék . . . Azaz hogy rendelt nekí is az Isten egy gazdag rokont, de ha az mit sem akar tudni felőle, mert gyülölí végtelenül, anélkül, hogy arra okot adott volna; hát bizony csak szomorkodjék ez estén is és tengesse életét nyomoruságosan mindaddig, mig ereje felmondja a szolgálatot.

Szilveszter Zénóra ez utóbbi szavak még sem voltak teljesen hatás nélkül s éppen midőn felelni akart, behallatszott az udvarról az ügyvéd házába betérő Betlehemesek éneke:

— »Dicsősség az Istennek a mennyben, s béke legyen a földön az emberek között!«

— Hallja édes Zénó nyilatkozását az angyaloknak? — foházkodott az ájtatos Rebi néni — Istenem, milyen boldog élet lenne, e siralom völgyének nevezett földön, ha az emberek kitudnák szivükből irtani a haragot s békejobbot nyujtanának azoknak, a kik bántalmazták őket; de sajnos, hogy a nagy többség ezt nem cselekszi, pedig imájukba mindennap belefoglalják azt, hogy: »bocsásd mega mi vétkeinket, a mint mínk is megbocsátunk az ellenünk vétőknek.« Igazán, a haragot tartó ember ajkain vétekké válik az imádság!. . . Nincs is könnyebb a haragtartásnál, azt a legbutább ember is megtudja cselekedni, de a megbocsátás a mely koronája a felebaráti szeretetnek, — ezt hangoztatá vasárnap a káplány ur a szószékről, — az már nehéz dolog s az ilyennek megtételére csak az képes, a ki nemes lélekkel bir! . . .

Szilveszter Zéuó már nem indulatoskodott; csendesen ült az asztalnál és hagyta beszélni az öreg leányt, a ki fáradhatatlanul még igen sokáig folytatá beszédét, épületes szép mondatokat halmozva egymásra: beleszöve ügyesen a Kamilla hibátlan voltát, szivjóságát, szépségét, kedvességét stb. Mindezek fokozatosan oly hatással voltak Zéuóra, hogy a szivére már 20 év óta vont harag s gyülölet jégkérge, teljesen felolvadott . . .

— Nemde, az volt kivánsága Rebi néninek — szólt nyájas hangon — hogy azt az árva leányt: Kamillát, hivjam ez estén házamhoz, hogy rokoni körben költhesse el vacsoráját? Nem bánom hát hivassa ide. Vagy nem ugy: magam megyek érette, ha ugyan elfogadja rossz nagybátyjának meghivását, a ki eddig mit sem akart tudni felőle . . . És kérni fogom, hogy ezután gyakran látogasson el hozzám.

— Tudja mit édes Zéuó? — szólt a könynyezésig elérzékennyülve Rebi néni — semmit ne tegyünk csak félig: ha már a templomot feléppitette, tegye reá a tornyot is . . . Hivja házához örökre azt az angyal szelid jó leányt, hogy ne legyen kénytelen fárasztó munkával tönkre tenni erejét s mig ezáltal őt boldoggá teszi, önnek erszénye meg sem érzi a reá való kiadást s látni fogja, hogy az ön élete nem leend többé olyan egyhangu, mert a kedves leány ittléte elénkké fogja varázsolni ezt a csendes házat.

Szilveszter Zéuó mindenbe beleegyezett, sőt buzgalmában annyira ment, hogy azon megjegyzést tevé, miszerint, ha egykor egy Kamillához illő ifju jönne, nőül venni őt, nem engedi elvinni házából: lakása elég kényelmes arra, hogy az ifju házaspár ott rakjon fészket.

A vérében volt.

Irta: **Horvát (Horovitz) Lipót.**

Rendkivüli *érdekes* temetés volt az öreg Huberné temetése.

Érdekes temetés . . . . kissé furcsán hangzik.

Van szép temetés, fényes temetés, szegény temetés, szomoru temetés (igen mert van ám víg is, legalább annak tartják sokan a gazdag nagybácsi, a házsártos feleség, no meg — az anyós temetését) de érdekes temetés . . .

Pedig az öreg Hubernéé csakugyan az volt, rendkivüli érdekes.

Tudniillik koldusasszony volt szegény és mégis — az egész városka ott volt temetésén, és még koszorú is volt a koporsóján.

Már ez a körülmény maga is elég érdeket kölcsönöz egy koldus asszony temetésének.

Még érdekesebbé tette egy másik körülmény.

Tudniillik, mán intonáltam az »Oremus pro fidelibus defunctist«, kántorom a gyermekkórussal, melynek a legszegényebb temetésre is ki kell rukkolnia, már elkezdte a »Venite exultemus Domino-t« azt a királynéját a gyászdaloknak, azt a gyász zsoltárt, mely ha megzendűl szomoruan szépen — nincs az a pezsgő mámoros, bálálmos, örökség-vadász sivár szív, mely meg nem remeg, mely ha megzendül szomoruan, szépen — nincs az a kintépett kereszt alatt összerogyott, fájdalomtól megmerevedett martyrlélek, mely meg ne mozduljon, mely ha megzendül szomoruan szépen — nincs az a gyötrelemtől meddő, kétségbeeséstől kiégett, könyből kiapadt szem, melynek ujra meg ne eredne kintfelszabaditó enyhitő könyforrása, mondom már zengett az édes fájós gyász zsoltár, mikor egyszerre a tömegen keresztül tolakodva egy rikitó, komédiás ruhás leány borult fájdalmas sikolylyal a feketére mázolt durva fenyő fakoporsóra.

Hanem a legérdekesebb körülmény mégis az volt, hogy ugyane perczben, mikor az a komédiás formáju szép leány a koporsóra borult, a tömegben hátul az udvar egyik távol zugában egy robosztus, munkászubbonyos fiu egy hang, egy szó nélkül, mint széltől megcsapott, belül korhadt oszlopfa végig vágódott a földön, — úgy vitték el eszméletlenül a kis viskóba.

Majd mindjárt kisül mind a három érdekes körülménynek a magyarázata.

Mikoriba ide kerültem a plebániára, az öreg Huberné egy roppant elzüllött, rongyos, piszkos vén koldus asszony volt.

Megérkezésem másik napján már beállitott hozzám.

»Egy kis kenyérrevalót!« dadogta és az iszákosok réveteg tekintetével nyujtotta reszkető kezét felém, mialatt meg-meg csuklott a térde s minden percz összeesésre készen görbült előre hátra a teste.

Éhes is lehetett tán, bár az iszákosnak mind gyomorkatharusa van, nem tud enni: de hogy részeg volt az bizonyos, — nem sok, — hisz min vette volna — tán egy pohárka italtól, mit egy utszéli korcsmában egy jószivü részeg vándorlegénytől alamizsnakép kapott; ilyennek nem kell több.

Igy ösmerkedtem én meg Hubernével, az egykor ünnepelt, hirneves — lovarnővel.

Szántam ezt a boldogtalan teremtést, ki össze össze-csukló testének minden lépésével tántorgott nem csak a sír szélén, hisz a férgek. mik oda lenn megmarták volna, nagyobb jót, több tisztességet tettek volna neki, mint ide fenn az emberek, kik feltaszigálják az utcza sarába, hol addig elhever, még a kocsis el nem háritja utjából ezt a közlekedési akadályt, hanem a mi a sirnál sötétebb, mélyebb — a kárhozat szélén.

Behivtam.

Áldott jó anyám először lefektette. Mikor aztán hnszonnégy órán át kialudta magát, s felébredve még félálomban nyöszörgött: »Csak még egy félpohárral Iczig!« aztán körülnézve ébren kinyujtotta reszkető kezét: »Egy kis kenyérre való«-ért, friss hideg fürdőben megfürösztötte, tiszta ruhába felöltöztette, aztán egy puha czipót, egy tányér húslevest tett eléje.

Pár kanál levest nagy immel-ámmal lenyelt, a kenyérhez hozzá se nyult, aztan megköszönte s azzal hogy »jaj sürgős a dolgom!« elment.

Anyámnak alig maradt ideje utánna kiáltani:

»Jó asszony, ne igyék többé, mert megüti a guta!«

Gondol is az avval.

Sokáig nem láttam aztán. Kerülte a parochia tájékát.

Egy pár hónap mulva megint eljött.

Akkor nem volt részeg, de lehetőleg még piszkosabb, rongyosabb és — nyomorultabb.

Betegen, testben lélekben fekélyesen támolygott be az udvaron; szobám küszöbén összerogyott.

Anyám ismét lefektette és orvost hivatott.

Sokáig feküdt betegen, élet és halál közt a parochián; de úgy látszik erős szervezete kibirta nemcsak a gyilkos emberirtó testébe nőtt körmeit, de még a mindenható kaszás csontölelését is.

Alig tudott a lábán megállani — már ismét menni akart.

Anyám rázárta az ajtót — fogoly volt.

Földi gondviselésünk, a rend, a jog, a törvény-őrei az ilyet nem büntetik. — Mást nem szabd, de önmagát szabad meggyilkolni — lassú, kinzó, szörnyü gyilkos méreggel.

Hogy is ne, személyes szabadság elleni vétség volna a delirium tremenshez már csak egy lépésnyire közel álló embert, ki mételye nem csak magának, de a társadalomnak is *kényszeriteni* — mód volna rá elég — hogy ne ölje meg magát.

Ha korcsmában bezúzza a másiknak a fejét — becsukják pár napra, enyhitő körülményül véve részegségét, (aztán kezdheti ujra) de a maga fejét, a maga lelkét, testét — azt szabad mindenkinek összezúzni — személyes szabadság ez.

Anyám nem igy fogta fel a dolgot.

Tán vétett is a személyes szabadság ellen, (jó hogy be nem csukták érte) de az öreg Hubernét alaposan kigyógyitotta iszákosságából.

Én bizony nem tudom jóformán, hogy vitte véghez ezt a lehetetlen munkát, min annyi emberbarát jóakaró, földi üdve romjait védő nő, szülő rimánkodása, fáradsága és még imádsága is hajótörést szenved. — Szép szóval-e, szelid bánásmóddal, angyali türelemmel — vagy valami furfangos orvossággal — tette-e, nem tudom, csak azt tudtam, hogy a pokol fenyegetésével nem, mert az ilyen lelkében hordja már a poklot, nem fél tőle, megbarátkozott vele.

Mikor kieresztette az öreg Hubernét *börtönéből*, nem kellett már annak az ital, undorodott tőle, készebb lett volna méreggel telt poharat kiüriteni, mint egy csep pálinkát lenyelni, — pedig maga anyám is megtette azt az Istenkisértést, hogy megkinálta, mások se sajnálták volna már többé tőle, hisz — szerették most már.

Igen az öreg Huberné egy közbecsületben. közszeretetben álló *koldus asszony* lett.

(Végre is anyám nem tarthatta mindvégig a parochián.)

Hanem azért az öreg Huberné nem halt meg éhen, nem didergett télen és nem járt piszokban, és rongyokban az utczán.

Ugy volt kicsinálva, hogy a hét minden napján másutt kap ebédet.

A miénk a szerda volt; — arra a napra nem akadt más, mivel a volt a heti-piacz napja, akkor sok a házban a dolog másutt, csak a parochián volt akkor legkevesebb.

Lakása pedig a városka szélén, hát persze hogy rongyos viskó, de télen is elég meleg volt.

De hát mért szerették úgy meg az öreg Hubernét, a hajdani piszkos, utálatos részeg asszonyt.

Mert alapjában igen derék, jóravaló, sőt okos és — vidám asszony volt ám Huberné.

Igenis vidám.

Csupa mulatság volt vele beszélni. Sokat látott, sokat tapasztalt, sokat pezsgőzött és — sokat szenvedett.

És azt ő az ő kedélyes jó lelkü humorával oly érdekesen elő tudta adni, a hajdani pezsgőzést is, meg a szenvedést is, hogy csupa mulatság volt hallgatni.

Pedig oly közönséges, mindennapi történet volt, az ő története.

Híres volt szépségéről, utánozhatlan bájairól és magas művészetéről egykor — Huber Anetta.

Mikor halhatatlanná lett hires pirouetteit a ló hátán végezte, kinyilt liliomszirmaihoz leghasonlóbb kis kezei egyikével a száguldó paripa kantárát fogta aczélszilárdon, másikával a csókokat szórta az ujongó publikumnak, — hány szív dagadt tengeráradattá és hány tárcza apadt koldus tarisnyává.

Bizony pezsgőzött ö sokat, tán nagyon is sokat.

Mert mikor kipezsgőzte magát, akkor vette észre, hogy lábai már nem állnak, illetve pirouetteznek oly szilárdan a lovon, ellenben kezeinek liliomszirmai is sárgulnak és — hiába osztogatja már velök a csókokat — nincs hatás, — nincs babér.

Mikor a pezsgőtől kijózanodva ezt észrevette — megjött az esze.

Élni kell — még pedig, mert megszokta, lehetőleg jól élni.

Megmaradt még annyi bája, hogy a czirkusz egy rettenetes förtelmes, de tán ép azért nagyon kedvelt clownjával elvetette magát.

Most már asszony volt: becsületes akart maradni: — hisz nem is volt már az akkor olyan nagyon nehéz.

És mégis.

A clown, ki csak akkoriba került a czirkuszhoz, egy durva részeges ficzkó volt, ki minden keresményét megitta.

A maga csekély gázsija pedig kevés volt még egynek is — jól élni.

Még nem volt csunya, s bár nem lóháton már, de a manége porondján még elég *ü*gyesen tánczolt.

Kapott is még elég tapsot, egy egy csokrot, sőt ajánlatot is, habár nem mágnás, hanem csak afféle polgári gavallértól.

Elfogadta a tapsot, elfogadta a csokrokat is — hisz a régi dicsőség oly bóditólag intett felé — de az ajánlatokat nem fogadta el.

Becsületes akart maradni.

De nem ért semmit.

A részeg clown épen szerelemféltésből — verte folyvást.

Veréstől és krumplílevestől elcsigázottan gondolkodott, soká gondolkodott — mig abban állapodott meg, hogy a krumplileves, no meg a verés mégis csak kis ára a becsületnek s egy reggelen elszöktette magát egy falusi disznó-kereskedő által még pedig — gyerekestől. A kis Lolát nem hagyta apjának; azt még jobban szerette még a hajdani pezsgőnél is, ez volt az egyedüli feltétel, illetve ráadás a disznó-kereskedőnek bájaira: el kellett fogadnia.

A disznó-kereskedővel elég jól élt vagy négy évig, a disznókereskedők nem szélcsap emberek.

Sőt dicséretére legyen mondva, nemcsak közönséges, de ethetikai értelemben is jól élt. Házasoknak tartották a faluban — s mert templomba járt, megbecsülték sőt ugy mondják a szegények megszerették.

Hanem aztán az történt, hogy a disznókereskedőt egy bőven végig élvezett muri után (amolyan bácskai kaliberü lehetett) megütötte a guta.

A jó atyafiak a távolban jobban tudták, mint a falusiak, *mije* volt a szép czirkuszbeli Anetta a sógornak és — kidobták a szép Anettát a disznókúriából.

És most kezdődött — a Kálvária.

Annyit tudott, hogy egy nyolcz éves gyermekkel nem lehet éjjel az utczán csatangolni, befogják a rendőrök.

Hát elment a korcsmába. Azt ugyan nem tudta, mivel fog ott fizetni, mert minden büne mellett lopni nem tanult, sőt oly naiv volt, hogy azt hitte: amit a czimzetes ura nem adott neki, az nem az övé s igy bizony, mikor az utczára került, nem voll az övé más a rajta valón kivül.

Hanem hát a korcsmába jussa van mindenkinek bemenni; ott aztán még ablakot, tükröt is összetörhet duhaj jó kedvében, csak másnap aztán kifizesse.

A korcsmában épen bálra készültek, a tánczterment diszitették.

No hát a czifrázáshoz értett nagyon. Szines papirokat kért, s azokból aztán olyan virágguirlándokat és drapperiákat csinált a tánczterembe, hogy azt még a főbiróné is megcsodálta a vasárnapi bálban.

Attól kezdve virágcsinálással tengette életét.

De hát a korcsma egy kis zugában kapván lakást, nem egyszer az ivóban kellett dolgozni, hogy télen az ujjai meg ne dermedjenek, mert bizony az ő zugát nem fütötték.

Igy aztán elkerülhetetlen volt, hogy egy-egy víg czimbora meg ne kinálja a még mindig érdekes szalmaözvegyet egy-egy pohárral abból az italból, mely egykor özönben folyt körülte s melynek cseppei — bár csak rossz paródiában — a régi pezsgős éjeket idézték vissza emlékébe.

Egy kissé néha bizony be is csipett. De azért másnap szorgalmasan csinálta virágait. Kellett, mert a kis Lolának enni meg ruházkodni kellett s inkább nem evett ő maga, rongyokban járt, csak a kis Lola ne éhezzék, csak az járjék mindig csinos ruhában. Igaz, ennivaló csinos is volt bennök.

Nagyon szeretetreméltó kis teremtes lett időközben a kis Lolából.

És milyen ügyes volt, — de nem a virágcsinálásban.

A korcsmában néha komédiások, sőt egy-egy czirkusz is megfordult.

Anyja tiltotta, mégis talált módot belopózni a komédiába.

Másnap aztán mind utána csinálta, — már úgy a hogy — de rendkivüli ügyességgel a produkcziókat tánczban, gimnásztikában.

Egyszer egy ilyen czikusz-tulajdonos, látva a gyermek rendkivüli ügyességét és szépségét — már tizenkét éves korában — elkérte anyjától.

Az eleinte tudni sem akart róla, hogy oda adja.

Oh hogy az ő Lolája arra az undok sorsra jusson, mire ő jutott . . . inkább megfojtja.

Hanem végre is Lola sirt, rimánkodott . . . fenyegetődzött, hogy megszökik ugy is, ha nem ereszti önkényt az anyja — komédiás vér volt, hiába, — ugy egyezett meg hát a czirkusztulajdonossal, hogy az elviszi próbára nyolcz hónapra a leányt. Pénzt adott az anyjának, utiköltséget, hogy ennek elteltével jöjjön leányáért; ő maga fogja biztatni Lolát, hogy menjen viszsza anyjához.

Egyuttal megjelölte a helyet, hol lesz nyolcz hónap mulva.

A terminus eltelt; az anya elindult felkeresni leányát.

Oh hogy dobogott a szive, mily kinosan vergődött a szörnyü kétségben, vajjon visszajön-e?

Majd biztatta magát: vissza fog jönni! a nélkülözés, a kinzás, mitt ott tanulás közt ki kell állni, visszahajtja anyjához, ha gyermeki szeretete nem huzza.

Majd meg kétségbeesett. Oh az a rövid szoknya, az a repülés a ló hátán! — aztán az a taps, az a virág s tán még aranyeső is, oh azok oly hatalmas keritők! Elveszti leányát!

Remegett a felindulástól és fáradságtól mikor megérkezett a kijelölt helyre.

Kereste a czirkuszt, — az nem volt a városban. — Azt mondták, elment már. Tán eltévesztette a napot.

Vagy — nagy Isten — tán elrabolták leányát!

Hetekig kereste, gyalog, koplalva, tépett ruhákkal, mig végre megtalálta ép előadás közben — lóháton, fényes balettöltözetben, bájosabban, mint valaha — az ő Loláját.

Ez, mikor anyját meglátta — ott a manégeben, productió közben leugrott, nem, — leröpült a lóról. A publikum azt is valamí rendkivüli fényes produkcziónak tartotta és majd összeesett a deszkasátor a tomboló tapsban.

Lola pedig odaugrott a publikum közé az anyja nyakába, majd megfojtotta úgy megölelte.

Huberné meg majd széttépte körmével keblét, széttépte szivét, hogy megfogja abba leányát, hogy el ne eressze többé onnan.

Mikor ezt a jelenetet elbeszélte, a máskor mindig vidám öreg koldusasszony, mindig zokogott.

»Oh mint reszketett egész testem, oh mily kinosan vonaglott szivem, oh mint feszité, hogy majd szétszakitá keblem a kétség. Vajjon eljön-e velem! Eljön, oh bizonynyal eljön! ujongott fel szivem ölelése közben, hisz máskép nem ölelne, nem szoritana oly görcsösen keblére. De aztán tekintetem rátapadt mereven a fényes aranyos gázszoknyára, pihegő hófehér

keblére, csillogó gyöngyabroncsba szoritott arany hajára; aztán hallottam a tapsot, láttam a virág esőt. — Oh ösmertem én mindezt, és tudtam hová vezet és irtóztam tőle. Oh ha ez megszéditette !«

Ugy volt.

Nyolcz napig tartották ott, traktálták, tejbe vajba füröztötték Lola anyját.

»Nem mertem kérdezni, — mondá — nyolcz nap alatt egyszer sem mertem kérdezni Lolát: jösz-e velem? Halasztottam napról, napra — óráról, órára. Egyik perczben majd meg haltam a gyönyörtől, mikor csóközönbe fürösztötte arczomat, hogy no most mondja: Menjünk Anyám ! — a másikban meg majd széthasadt szivem a kintól, mikor minden csókjából, mit tajtékozva rohanó paripa hátán himbálódzva zugó taps vihar közt a közönségnek dobott, azt hallám: Soha ! Soha!«

A végzetes percz végre is elérkezett.

»Anyám én innen el nem megyek, nem tudok elmenni soha !« mondá Lola.

És elment a czirkusztruppjával — Amerikába.

Huberné visszament falujába. De már nem volt kedve dolgozni; — azt mondta nincs kiért.

Dolgozott még, csinálta a virágot, de csak a falat kenyérért, nem sokára aztán meg csak — egy pohár pálinkáért.

Mikor aztán — mint mondá — feledésbe itta szivét, eszét, lelkét, akkor aztán egyáltaljában nem dolgozott már semmit. —

Lett belőle csavargó részeg — koldus asszony.

Igy került hozzám a parochiára.

És boldogult, áldott jó anyám igy csinált kelőle aztán szegény ügyefogyott — de bünbánó, jó lelkü, bőbeszédü és vidám ***koldus asszonyt.***

*

Temetése után ugyanaz a rikitó komédiás ruhás szép leány bejött hozzám a hivatalba.

»Plébános Ur — mondá, és forró csókot nyomott kezemre — köszönöm azt a sok jót, mit anyámmal tett — — én Huber Lola vagyok!«

»Amerikából!« kérdém bámulva.

»Igen onnan jöttem egyenesen — anyámhoz vissza. Nem érdemeltem, hogy keblére szoritson; — csak azt hogy koporsójára boruljak, csak azt érdemeltem már. Nem untatom élethistoriámmal, hisz az nagyon közönséges s ha tudja anyámét, tudja enyémet is — addig mig férjhez ment. Nekem is volt részem tapsban, virágban, pezsgőben, és . . . . de majd azt a gyónásban mondom lelkiatyámnak. Igen addig, mig anyám férjhez ment, végig csináltam én is mindent ép ugy mint anyám. De mikor megkért egy szép barna kötéltánczos, akkor — — eszembe jutottak azok az irtózatos jelenetek atyám és anyám közt, mik, bár négy éves gyermek voltam csak, mikor azok néző publikumának kellett lennem, mégis jobban bele furták magukat lelkembe, mint gonoszul töltött éltem minden mámort lehelő jelenetei — és volt erőm visszajönni, vissza-anyám koporsójához.

Fájdalmas zokogás fojtá el szavát.

» És most, mert anyámhoz nem térhetek, megyek fölkeresni egy embert, ki mint a testvérét és kit én is — megvallom — jobban szerettem akkor, mint egy testvért — mégis elhagytam őt is, anyámat is — a manégeért — — és ki akkor derék becsületes suszter legény volt. Azt megyek most fölkeresni, és megkérni, ha mégy egy kicsit élek az emlékezetében s még egy kicsit tán szeret is — vegyen feleségül!«

»Lola!«—

Hangzott egy örömkiáltás az ajtóban — s Lola annak az anyja temetésén öröm meglepetésétől ájultan végig vágódott robusztus munkás embernek a karjaiban volt.

Jövő farsangon pedig becsületes susztérné lesz — Lola, a derék, jó lelkü, mindig vidám koldus asszony, Huberné leánya.

A dáma izenete.

Irta: **Kincs István.**

Ott játszottunk mindig a Dőry-porta mögött. Ez a porta elhagyott ház volt, melyre lombos bábolna fák borultak. Uras formája volt, urak is lakták, mint anyámtól hallottam, még nem is olyan régen. Hanem kipusztultak; hová, merre származtak belőle a lakók? Ki tudná megmondani? Az emberek beszédére nem igen lehet adni.

Az emberek ugyanis azt beszélték, hogy Dőry Miklós lakta ezt a házat, tartozott hozzá vagy kétszáz hold szántó, szóval annyi, menynyiből Dőry Miklós a két lányával szépen megélhetett.

Hanem az öreg urnak a lányaival nem volt szerencséje. A fiatalabbik hogyan hogysem valahogy beleszeretett egy falusi gazda fiába, a Boros Jóskába s ez az öreget annyira kihozta a sodrából, hogy szegény édes leányát elkergette a házából s kitagadta minden jussából. Boros Jóska magához fogadta s oltár elé ment vele. S most az egész falu tudja, hogy Boros József a legtehetősebb gazda ott az alszeren. A felesége is derék asszony, meglátszik rajta, hogy uri leány volt, mert engem hiszen sokszor kitartott mézeskalácscsal, meg vajas kenyérrel. Tudja mi a becsület.

Mert hát én gyakorta jártam a házukhoz. A Jóska fiuk kenyeres pajtásom volt. Mi ketten mindig együtt kóboroltunk. Ő a lapdázásban tünt ki, én a veszekedésben. Mikor lapdáztunk, akkor mindig Boros Jóska volt az első czélos, magam meg csak lesőnek állottam; de ha birokra került, akkor rám szállott a fővezérség, tizzel mindig kiküzdöttem a diadalt más husz ellen.

No hanem én a másik leányról is akartam beszélni.

Az a másik lány, az bolondabbat tett az elsőnél. Szerelmes volt az is, hanem az meg egy igen nagy urba lett szerelmes. S különös! Dőry Miklós, aki annyira kijött a sodrából, hogy az első leánya parasztlegénybe botlott, az most meg arról az igen nagy urról sem akart hallani. ¡Különcz embernek kellett lennie, annyi bizonyos.

Az emberek azt beszélik, hogy Dőry Miklós predikációt tartott a leányának s annak a révén a fejébe verte, ne gondoljon arra a nagy urra, ha jót akar. Hanem hát ha egyszer a fehérszemély bomlani kezd, akkor ember legyen, ki eszére téritse. Azon a leányon se fogott az édes apja kérése, fenyegetése.

Egy szép napon hült helyét találták a házban. A leány avval a nagy urral megszökött.

Dőry Miklóst akkor féltették az emberek, hogy megbolondul. Meglehetősen fölbillent az egyensuly a fejében. Hanem azért nem káromkodott, nem szidta az eget, csak pazarolni kezdett. Két kézzel szórta a pénzt ki az ablakon, — hiszen holtig csak megél a magáéból s gyereke ugy sincsen már, kire valamit hagynia kellene. Ezt emlegette mindig.

Végre megkönyörült rajta a halál. Szivszélhüdés érte az önmagával meghasonlott embert.

Boross Józsefné gondoskodott az uri temetésről s az sirt a koporsó mellett keserü könyeket. A mi még a vagyonából megmaradt, az Borosékra szállott a portával együtt. Hanem a fölött a ház fölött, mintha az Isten átka lebegett volna, Borosék nem hurczolkodtak abba be, megmaradtak lenn a faluban, ugyis volt nekik olyan gangos házuk, hogy párját kell keresni az egész szeren.

A Dőry porta tehát el volt hagyatva. A bábolna-fák rávetették árnyékukat s még komorabbá tették a néma, puszta épületet. Mi is szent borzadálylyal kusztunk át a magas kőkeritésen, mikor a lapda az udvarra talált röpülni.

Szép délután volt. A falevelek, az igaz, a lábunk alatt csörögtek már, hanem az ég nem akart tudni az őszről semmit, a nap olyan melegen tüzött a földre, mintha csak lóvá akarta volna tenni a kalendárium-csinálókat, kik erre a hold-fertályra valamennyien zuzmarás szelet irtak viharral. S habár a lapdázást vagy egy hónappal azelőtt már beállitottuk, most Boros Jóska mégis hatalmas csapat gyereket verbuvált össze. Kiszerződtünk az elhagyott Dőry porta mellé.

Nagy zajjal fordultunk be a sarkon, hanem egy pillanat — és a torkunkra forrott egyszerre a hangos beszéd. Egy nő dülleszkedett a porta omladozó kövén.

Egymásra néztünk. Először történik ilyen. A Dőry portának csak a tájékára se szoktak menni az emberek, a boszorkányok még éjszakának idején is elkerülik s most mégis ott dülleszkedik az a fehérnép.

Vagy mit beszélek? Nem volt az fehérnép, hanem dáma, valóságos nagy uras dáma, a milyen több az egész faluban sincs. Volt kalapja, szárnyas madár a tetején, a testén drága ruha, a kezén hatalmas aranygyürü lánczon, órája, no meg mit tudom mi mindenféléje még.

Mi gyerekek öszesugtunk. Én még a Boros Jóska lábujhegyen közeledtünk hozzá. Meg akartuk nézni, milyen a formája, mert az arczát kezére nyugosztotta, a mint a falon könyökre vette a karját — azért nem láthattuk.

Hogy közelebb értünk, láttuk, hogy szép, nagyon szép s különös! az arczán könyek peregtek végig.

Ez a nő sirt.

El nem tudtam gondolni, hogyan, hogy még egy ilyen dámának is sírnia kell! Hát az ilyennek is van valami bánatja, szomorusága?

A mint soká néztük, majdhogy magunk is sirva nem fakadtunk. Az a nő nem vett észre minket vagy talán nem akart észrevenni. S mi mit tehettünk végtére? Szépen visszasompolyogtunk társainkhoz s csöndesen elkezdtünk játszani.

Átragadt ránk a szomoruság.

Minden lármánk a mit csináltunk, annyiból állott, hogy elkiáltottuk magunkat:

— Boros, hamar a lapdát! A Terenyey Jancsi elvesztette a játékot!

S erre a szóra az a dáma megmozdult. Azt hittük elmegy, pedig egyenesen mifelénk tartott.

— Melyik a Boros fiu köztetek? — kérdezte éppen tőlem, hogy közénk ért.

Jóska elébe állott.

— Te vagy a Boros József és a Dőry Klára fia? — Kérdezte olyan különös fénynyel a tekintetében.

— Igenis — felelt Jóska.

— Akkor gyere, hadd öleljelek meg — szólt az a szomoru nő megindulva és karjai közé szoritotta Jóskát. Össze-vissza csókolta.

Mi csak néztünk, mint a süsük. Ilyet sem értünk még teljes életünkben. Már mi köze annak a dámának Jóskához, annyira összevissza öleli?

S az az idegen megint beszélni kezdett:

— Hogyha hazamégy, mond meg jó anyádnak, kedves öcsém, hogy az Ilona tiszteli. Mond meg neki, okosabban cselekedett nálam, legyen boldog, a mint megérdemli. S azután kérd meg imádkozzék még az este egy miatyánkot a lelkem üdvéért.

Hirtelen még egy csókot nyomott Jóska ajakára és sietve távozott. Csak most vettük észre, lenn a fasorban kocsi várta. Belevetette magát, a kocsis a lovak közé vágott s a jármü dübörögve gördült tova — egyenesen a város felé.

Tanács nélkül állottunk. Abba hagytuk a játékot és seregestül vittük meg Boros Jóska anyjának annak a nagyuri dámának azt a különös izenetét, miből mi semmit sem értettünk.

Hanem Boros Józsefné ugy látszik, értett belőle, mert elkezdett sirni — sirni keservesen.

Apróság.

Az anya öröme.

(A kis Béla az egész délutánt a szomszéd Palikánál tölti.)

Palika anyja: Bélácska már este van, menj haza, mert anyácskád már busulni fog.

Bélácska: Dehogy! örül, ha nem vagyok otthon.

Nem csodálatos.

Schmitzel: Nü! az van edj tsadálatos, hodj a Grünhut bukta vizbe, ésch kimászto! —

Spitzel: Mi van itt tsadálatos?: Ü mindig szakta bakni és kiószni.

tete még komorabb a szokottnál. Szemeiben a féltékenység égő szikrája mutatkozik. A házasságtörés visiói lebegnek egy perczig szemei előtt és mint ilyenkor mindig — Simonera gondolt. Nem, neki sohasem fog megbocsájtani. Az asztalon különféle játékok hevernek, melyeket ő maga akar a tanulószobába vinni, hogy gyermekei czipőjébe tegye. Nem tudja azon tárgyakat érinteni, melyek a kis leánynak voltak szánva. Ugy érzi, mintha gyülölné e gyermeket. És miért nem? mormogá magában, hogy lecsillapitsa az őt gyakran kinzó lelkifurdalásokat. De hát nem teljesiti-e ő Simone-val szemben minden atyai kötelességét? bármily nehezen esett is ez neki? Követelhet-e még lelkiismerete többet? Ezért érzelmektől uralva indul le a lépcsőn, egyik kezében a gyertyával, másikban a csomagokkal, hogy bemenjen a tanuló szobába. Ott a kandalló szegletben mindjárt feltünik neki a fehér folt, a levél, melyet a gyermek oda tett. Felveszi, megnézi a feliratot, feltépi a boritékot és olvassa: »Drága jó anyám! Azért irok neked, hogy lásd szép irásomat, és hogy elmondjam neked, mily jó vagyok mióta te elhagytál. De már nem megyek többé a látogató szobába. Apa azt mondja, kis leányoknak a kisasszonynál van helyük. A kisasszony nagyon jó, de tudod édes auyám Renée a szép baba, melyet nekem ajándékoztál és a többi játékszerek nem mulattatnak többé. Nem örülök semminek, mióta te nem vagy itt. Armandnak levágták a haját és én fekete ruhát hordok és fésüt; tudod olyat a milyet te sohasem szerettél. Péternek már hosszu nadrágja van és mindég incselkedik velem, ha sirok Armand engem pártol és azt mondja, hogy Péternek nincs igaza. A kisasszony azt mondja, hogy te az égben boldog vagy. Miért nem vittél el engem is: én bizonyosan jó lettem volna. Nem kérhetnéd meg a kis Jézust, ki az égben van és mindent tud, a mit akar, hogy apa engem ujra ugy szeressen, mint mikor te köztünk voltál? Armadt és Péter a tanórák után mindég papához mennek, engem azonban a kisasszonyhoz küld, a hol oly csendesen kell ülnöm, hogy meg sem szabad mozdulnom. Nem tudok apának szemébe nézni, félek tőle; de esküdni merek neked, hogy sohasem voltam rosz. Testvéreimet minden este megöleli apa. Hallom, mikor az ajtót beteszi, teszem magam mintha aludnám és összekulcsolt kezekkel várok, de ő nem jön, sohasem jön és én mindég sirok, mielőtt elalszom. Ah édes anyám, hiszen te még mindég szeretsz, kérd meg kérlek a Jézuskát, hogy engem is szeressen apa, mert ha nem, hát én inkább meg szeretnék halni! »Ölellek szivemből, ah mily nehéz a szivem.«

És a gyermek igy végezte levelét; kis Simone-d, ki téged véghetetlenül szeret.

Egy óra mulva, miután a gróf elolvasta a levelet, melyben a kis Simone minden bánatát elpanaszolta, az alvó gyermek szobájába találjuk őt, midőn azt gondolatba mélyedve szemléli. Midőn Simone másnap reggel felébredt, nem tudta bizonyosan, hogy álom-e, hogy az, kit ő azon édes néven »apa« szólitott, igazán ugy mint egykor, felemelte kis ágyából és csókjaival boritotta. De hogy tökéletes legyen a csoda, nem létezik gyermek, kit e karácsonyon jobban szeretnének, mint a gróf Simone-t. És e gyöngédség fokozódott, mióta a grófot egy szóváltás következtében párbajban megölte.

A nagy világ szemlélői, kik megtudták Simone születésének titkát, csodálkozva kérdték, hogy miért késett ily soká a gróf boszujával? Mit mondanának még hozzá, ha tudnák, hogy a gróf csak akkor határozta el magát e lépésre, midőn meglátta egy napon, hogy d'Aydie megölelte a kis Simone-t az elysei mezőkön.

Kétszer-kettő — öt.

Irta: **Révffy Lajos.**

Ketten vagyunk testvérek, az öcsém jogász, én pedig filozófus.

Testvéri vonzalmunk abban nyilvánul, hogy ő is megbukott már háromszor, meg én is.

Soha sem hagytuk el egymást.

Hol én buktam meg az ő kedvéért, hol meg megforditva, hol meg akaratlanul mindaketten.

Különösen ez az utóbbi eset nem tetszett az apánknak egy cseppet sem.

Vagy ő ette a mérget, vagy a méreg őt, elég az hozzá, hogy egymás iránti vonzalmunkat nagyon kurtán-furcsán büntette meg.

Elkergetett mindakettőnket a háztól.

Ez már sok volt egy kicsit.

Hiába fogadtam meg, hogy sohsem bukom meg az öcsém kedvéért, nem használt semmit.

— Amit kimondtam olyan, mint a kétszer-kettő négy.

— Öt is lehet az apám.

Nos! ha ötöt csinálsz belőle, visszajöhetsz.

Jól van apám, meg lesz. —

Ugye ilyen eredeti konkraktust még az ördög sem kötött Fausttal.

Elindultam felfedező utamra a nagybácsihoz az apostolok lován, mig a fölfedezés nagy munkája tart, ugyis őt boldogitom.

Nehány napot elütöttünk az ismerősökkel, azután dolgomhoz fogtam.

Bácsim mindössze annyit mondott, csak okosan.

Hm! okosan, — könnyü ezt kimondani.

Hiszen ha az emberek mindig csak okosakat gondolnának, sok minden másképen volna a kerek világon, mint ahogy most van; hogy csak egyet emlitsek, akkor a Rottschild kasszája az én zsebemben heverne.

És ez nem is volna ám rosz.

Igy meg olyan vagyok, mint a szegény templom egere, ami annak a jele, hogy nem mindig gondolkozok okosan; ergo Rottschild mindig okosan gondolkozott, mert különben nem tudott volna annyit összehozni.

Összehozni! . . . .

A hán! most találtam meg az igazi fonalat.

Hiszen tulajdonképen nekem a kétszer-kettőhöz ép annyi a közöm, mint az afrikai négernek a Bismark frakkjához, pedig ezek ugyancsak távol vannak egymástól.

A kétszer-kettőből ötöt ugy sem csinálok, akár ha a fejemet leütik is, csak olyan hasonlatnak van ez felhozva, hogy, ha az öregemmel kibékülök, akkor csakugyan a kétszer-kettő — öt lesz.

Mert szorosan véve ez az elmélet semmi.

De hát tessék semmiből valamit csinálni.

Akárhogy megexeziroztatja valaki az eszét, bizony csütörtököt mond minden ilyfajta törekvése.

Először engem is zavarba hozott.

Mit? hogy cselekedjem én ezt meg?

Emlékszem, hogy mikor ez eszembe jutott, lehajitottam magam a divánra.

Ennek is meg volt a maga oka.

Valamelyik hires német bölcsésznek éppen akkor jöttek a legjobb gondolatai, mikor a réten sétált.

Igaz ugyan, hogy mire egyik filozófiai fogalmat helyesen összekötötte a másikkal, akkora rendesen az árokban találta magát; de hát ez nem tett semmit.

A »heureka« épugy megérdemli, hogy az embernek sáros legyen érte a czipője, mint akár a szép leány.

Megpróbáltam, hát ha nekem meg a divánon jön egy jó gondolatom (persze a legjobb, az elalvás, most az egyszer kizárva.)

Mondom, lehajitottam magam a divánra, körülraktam magam székkel, számitva arra, hogy legalább ha a boldogitó »heureka« az én ajkaimon is fölhangzik, valahogy én is ne találjam magam az árokpart . . . . . akarom mondani a szoba padlózatán.

Nem tudom, a filozófia mit szól hozzá, de én szivem meggyőződésével mondhatom, hogy — ha a divánra leheverek, Schoppenhauer, akár Hegel helyett mindig a pipám jut eszembe.

Most is oly édesen kacsingatott rám tartójáról, hogy elfeledtem a filozofiát, mint Csokonay ő kegyelme valamikor a csapot-papot, elővettem a legkedvesebbet s rágyujtottam, — pöfékeltem, mint ugy gőzmasina.

Azután jutott eszembe, hogy hátha a filozófia ősatyái nem pipáztak, mikor felfedező utjokra indultak.

Hm! — ez már nagy baj, de végtére is megnyugtattam magam azzal, hogy őkelméknek épen azért volt oly kevés a — vágott dohányuk.

Kis, makraszáru pipámból nagy, bodor füstfelhőket eregettem, s mondhatom, hogy jobban esett, mint akármelyik filozófiai fogalom.

Már a harmadik pipadohányt váltottam fel füstbe, s még egy fia-gondolatom sem jött, amit helyesnek találtam volna.

Vártam az andungra olyan türelmesen, mint a Mózsi szamara, mikor nyúzták.

Nehogy valami kellemetlen félreértés támadjon köztünk, megjegyzem, hogy a Mózsi szamara épen nem volt rokonságban semmiféle filozófiai pancscsal, mert filozófusnál láttam már szamárságot, de szamárnál filozófiát még hála Istennek nem.

Különben is ez érdemes állatot épen azért hivják szamárnak, mert földi pályafutásában egy okos gondolata sem akad.

Igy tanitott erre engem a saját életbölcsességem; de ha akadnék olyan valaki, aki ezt nem hiszi, belenyugszom, higyje az ellenkezőjét, boldoguljon vele.

Nagyobb baj már az mindezeknél, hogy a körülöttem levő füstfelhő egyszerre csak megmozdul, egyes részei alakulnak, sorakoznak s Istókucsce! a következő pillanatban a kétszer-kettő ott lebegett előttem szépen füstből, mintha csak Zala György faragta volna ki.

Ez azután valami. — Kantnak aligha voltak ily látomásai.

Ekkor jutott eszembe, hogy először a — pipám kialudt, csak azután, hogy miről is gondolkoztam én tulajdonképen.

Rendbe hoztam mindent, azaz világosabban mondva, megtöltöttem a pipám olyan dohánynyal, hogy ilyennek a régi bölcsészek hirét-hamvát sem hallották, azután a sok között ismét a kétszer kettő öt elmélete jutott tulsulyra a koponyámban.

Megvallom e tárczámban csak filozofálni akartam szerteszét minden dologról, de utoljára is egy kis »magvának« is kell lenni, hát Isten neki, mégis belefogok.

Van nekem egy nagybácsim, nős ember.

Szereti a feleségét, szeret engem is, de legjobban szereti a bort.

Tulajdonképen ugy kellene lenni ez állapotnak, hogy legjobban szerette a feleségét, azután engem (nem a czigány jobb keze beszél belőlem) s csak ugy a bort; de hát én arról épen nem tehetek, hogy a bácsim czigánykereket hányhat az életbölcseség minden paragrafusával együtt.

Ki nem állhatja a filozofiát.

Ha az ember okoskodik vele eloson rögtön a pinczébe.

Ebben az egyben hasonlit a legtöbb bölcsészhez.

Csakhogy az én bácsim akkor esik bele a pinczébe, amikor akar, mig a bölcsészek ép ellenkezően.

Már most filozofia ide, filozofia oda, tessék megitélni, hogy ki közölük az okosabb?

De hogy tovább folytassam a bácsi halvány jellemzését, ebből a hasonlatosságból meg az a hiba származik, hogy pityókos állapotában, perpatvar iránti vonzalom mindig felülkerekedik a felesége iránti vonzalmon.

Tessék ebből őt kigyógyitani.

Ha valami simplex embernek adnák ezt föladatul, bizonyára csomóra-csomót kötne, s a végén azon venné magát észre, hogy egy helyett hármat csinált.

Én nem igy cselekedtem.

Mint okos emberhez illik, legelőször is megállapitottam a diagnózist.

Itt a bácsi a hibás, mi okozza a hibát.

Semmi más, mint a bor.

Ha aztán a bácsi elkezdi a perpatvart, folyik az tovább, mint a megáradt Tisza hömpölygő hullámai, mert — a föld kerekségén hiába keresnénk olyan asszonyt, aki azt tovább ne folytatná még ha Diogenes idekölcsönözné az ő hires lámpáját is.

A diagnosis megállapitása után minden filosofálás nélkül arra is rájöttem, hogy ez a bácsiban megvénült hiba, tehát erős orvosságot kell használni, hogy a *kétszerkettőből öt legyen.* — —

De mi legyen az az orvosság?

No most filosofia, tégy ki magadért?

Gondoltam olyan formát is, hogy józan állapotában elmondtam neki ezt a csunya szokását.

Megcsóválta a fejét s azt mondta: nem igaz az öcsém.

Már az olyan igaz, mint a hogy a bácsiban most nincs egy korty bor sem.

Lesujtó pillantást vetett reám s ott hagyott a faképnél, mint szent Pál az oláhokat.

Később tudtam meg ez érthetetlen tettének a magyarázatát jót nevetett rajta, én meg boszankodtam, ugyanis már akkor félig szitta magát az Avar nedvével.

Tovább füztem okoskodásomat, persze előbb rágyujtottam s azzal egyidőben azt tapasztaltam, hogy ugyancsak régen törhetem már az eszem, mert egész öreg oste lett.

Hátha mikor ugy Isten igazában megfekszi az

Mennyegző a jégpalotában.

Németből: **Niedermanné Geher Hedvig.**

1740 január volt. A szent-pétervári czári palotában udvari bált tartottak. A termek tündéries fényben ragyogtak, a Preobraschensky testőr ezred zenekara vig táncdarabokat játszott s a fehérre puderozott hölgyek és urak a legdrágább öltözetekben lebegtek a sima parquetten. A menyezet alatt Iwanowne Anna, a tiz év előtt még figyelemre méltatott Kurlandi herczegnő ült, a ki azóta Oroszország egyed uralkodója lett. Vonásaiból — melyek kellemesek soha se voltak — fájdalmas szenvedés beszélt; a czárnőt a köszvény idő előtt vénné, csúnyává, visszataszitóvá tette. Nagy szemei szenvetlenséget fejeztek ki, de néha kegyetlenséget mutattak, melyből következtetni lehetett, hogy ez a hatalmas nő ártatlanok büntetésére is képes.

A trón előtt egy szép, de nyers vonású férfi állott. Ez Biron volt, a czárnő mindenható kegyencze, ki eredetileg lovász volt. De ezen koronásnő kedélye által tábornagy, gróf, végre a czárnő korlátlan parancsolója lett. Biron egész fesztelenül társalgott az udvarhölgyekkel.

Ezelőtt a czárnő tőle telhető figyelemmel kisérte kegyencze minden mozdulatát, ma azonban nem figyelt reá. Szemeivel egy szép fiatal gavallért kisért, Galitzin herczeget, ki csevegve, tréfálva egyik szépségtől a másikhoz sietett, de végre mindig a bájos Bestutschero grófnőhöz tért vissza hódolóan; úgy látszott, hogy a herczeg ezen elragadó teremtés hálójába került. Most ujból frissitőt nyujtott neki s aztán — a czárnő nagyon jól látta ezt — a drága márvány oszlopok egyike mögé vonultak. Itten gyorsan lehajolt, hogy a leány kezét megcsókolhassa. Hogy ő erre egy könnyü legyező csapással felelt, azt már nem vette észre a czárnő, mert bosszúsan felállott, kegyenczét Bironi hivta, s kikisértette vele magát a teremből.

Egy pillanatig megszakadt a mulatság, sorfal képződött és művészies bókolásokat lehetett látni. De mihelyt bezáródott az arannyal kivert ajtó a czárnő mögött, az egész társaság kicsapongó jó kedvet kapott.

Galitzin herczeg is felhasználta az alkalmat s egészen a szeretetreméltó Bestutschew grófnő szolgálatjára állott. Szép nagy szemei s friss piros ajkai nagyon beszédesek voltak. Arcza csak pillanatokra komorult el, ugyanis mikor észrevette, mily feltünően tűnteti ki az istenitett leány a mellette álló Woronzow herczeget s mennyire összeszedi kaczérsága művészetét, hogy ezt a gavallért is lángra lobbantsa. — Másnap korán reggel parancsot kapott Galitzin herczeg, hogy rögtön jelenjék meg a czárnő előtt. A küldetés kellemetlenül zavarta fel őt ábrándozásából. Azonban rögtön engedelmeskednie kellett, mivel családjának sok ellensége volt az udvarnál s maga a mindenható Biron sem volt jó akarója.

Midőn belépett a czárnő termeibe, egyedül találta mágát vele szemben. Az uralkodónő tekintete különös kifejezéssel függött arczán. Formátlan termetét a legdiszesebb ruha födte, beteg lábai egy hatalmas jeges-medve bőrén nyugodtak s vállain a császári hermelines köpeny volt. Hiába iparkodott a művészet az arcz sáppadt szinét és a kiálló arczcsontokat eltüntetni, a széles, hibás fogú, édes mosolyra húzott száj visszataszitóan hatott a herczegre.

»Lépj közelebb« mondá a czárnő. Galitzin herczeg engedelmeskedett.

»Még közelebb, ülj lábaimhoz.«

Rövid ideig csend uralkodott, a herczeg érezte, hogy a czárnő tekintete rajta nyugszik.

»Nemde tegnap kitünően mulattál?« kérdé Iwanowna Anna.

»A te ünnepélyeiden mindig nagyon jól mulat az ember.«

A czárnő mosolygott. »Nagyon tetszettél nekem« mondá hizelgően. »Te kitünően táncolsz és sokkal kellemesebb tartásod van, mint a legtöbb tábornoknak és az összes gavallároknak. Kamarásommá foglak kinevezni.«

A herczeg erőltetve üres köszönetet rebegett.

A czárnő ezt örömnek vette s folytatá: »Neked mindig közelemben kell maradnod. Én téged nagyon, nagyon megkedveltelek, úgy hogy elhatároztam, hogy oldalomhoz foglak emelni. Igen Sergius, neked Oroszország felett uralkodnod kell. Szavad és aláirásod annyit fog érni, mint a czárnőé!«

Galitzin herczeg felállott. Most elragadott volna az a gondolat, hogy azt az óriási államot az ő hatalma fogja igazgatni, de reá nézve semmi sem birt már értékkel, csak az elragadó Bestutschew C) gróf nő birhatása. A becsvágy mindenkit elcsábitott volna, hogy az előtte megnyilt sikamlós talajra lépjen, de a herczeg szerelmes volt, ő már csak egy becsvágyat ismert; mosolyt csalni a bájos leány arczára!

»A czárnő csodálkozva nézett reá: »Mi lelt téged?« mormogá.«

Galitzin meghajtá magát »Úrnő elfeleded, hogy engem egy más valaki mérgében eltiporna, megsemmisitene. Ő nem tűrné, hogy hatalmában osztozzék vele valaki.«

»Bironi érted veté oda a czárnő s nehány pillanatra lesüté fejét, mely különféle drága ékszerekkel volt megrakva. »Én féltem tőle, igaz, még mindig félek tőle. De épen ezért óhajtanálak helyére emelni. Kiállitok egy elfogatási parancsot. Szibériába küldjük Bironi.«

A herczeg megrezzent. Habozott a válaszszal. S ez a pillanat határozott egész léte fölött. A czárnő keze, mely a szép férfi felé volt nyujtva, csendesen lehanyatlott, egy utálatos vonás torzitá el arczát, a lélek kinjához még a nehezen elnyomott testi fájdalom is csatlakozott. Felsóhajtott s aztán gyülöletteljes pillantást vetett a herczegre.

»Szived tehát már nem szabad, te mást szereisz s e miatt vonakodol elfogadni ajánlatomat. És ki a boldog választott, ha szabad kérdeznem?«

A herczeg szive gyorsan dobogott. Beszélni akart, de a czárnő megelőzte »Bestutschew grófnő ugy-e?«

»Igen!« — rebegé Galitzin.

Alig mondá ki ajka e szót, a czárnő lehunyá szemeit. A tegnapi est képei ujra elvonultak szemei előtt. »Most hagyj magamra« — mondá s midőn a herczeg hódolóan letérdelt, hogy kezet csókoljon, gyorsan az ajtóra mutatott.

Egész megszédülve támolygott ki Galitzin, érezte, hogy a mai kihallgatás végzetes lesz reá nézve.

Egy ideig mozdulatlanul ült a czárnő. Aztán röviden felkaczagott s csöngetett. Egy komorna lépett be.

»Nem jött még vissza Biron?«

»Már régen!«

»Küld ide őt!«

Sokáig kellett várni a czárnőnek s ő várt, tovább, ujra féltett kegyenczére. Végre belépett Biron, tekintete mérges, tartása hanyag volt.

»Mit akarsz?« — kérdé — »már soha se lehet nyugta az embernek?«

A czárnő gúnyosan mosolygott. »Örömöt akarok neked szerezni.«

»Te! Ah mit?«

»Éppen most ült lábaimnál Galitzin herczeg. Mit gondolsz, mi volt a kivánsága? Semmi más, mint helyedet szeretné elfoglalni. Részedre pedig nagyon kellemes foglalkozást gondolt: tanulmányutra küldött volna Szibériába. Nos, hogy tetszik ez neked édesem?«

Biron felébredt érzéketlenségéből. Egy pillanatig mozdulatlanul állott a bámulattól, aztán tombolni kezdett. Széket, tükröt, asztalt felragadott s kiabálva, káromkodva mindent összevissza dobált.

A czárnő lehunyá szemeit; bár hozzá volt már szokva az ilyesmihez, azért még mindig félelmet érzett. S mivel e mai jelenetet szándékosan ő idézte elő, ezért nem is ájult el, bár máskor ez rendesen megtörtént.

»S mit válaszoltál neki?« — kérdé végre lihegve a dühöngő.

»Hogy meggondolom a dolgot!«

Biron ujból egy széket ragadott meg s ugy látszott, mintha megakarná támadni a czárnőt.

»De először veled akarom a dolgot megbeszélni« — mondá hirtelen az uralkodónő.

»Megölöm őt!« — kiálta Biron.

Jobban elvégzi azt Szibéria. De mielőtt oda utra kelne, feleséget szándékozom neki adni« Aztán közölte kegyenczével a tervet, melyet a herczeg büntetésére kigondolt.

»Gyönyörü eszme!« — ujongott Biron, ki már visszanyerte nyugalmát.

»De mit mondunk az udvarnak és a népnek?«

»Az a te gondod!« — mondá Iwanowna Anna s fáradtan lehunyá szemeit. »Tudod, hogy állami dolgok untatnak engem.«

— — — — — — — — — —

Egy órával később Galitzin herczeget elfogták. Az udvaronczok összedugták fejöket. Egy része azt állitá, hogy a herczeg felajánlotta magát a czárnőnek Biron helyére; mások azt vélték, hogy Biron egy összeesküvésnek jött nyomára, melylyel őt Galitzin herczeg megsemmisiteni akarta. A gyönyörü Bestutschew grófnő Weronzow herczegitől hallotta meg az ujságot. Vállat vonva fontolta meg okos fejecskéjében, hogy a Galitzin udvari párt hanyatló, a Worenzow-párt pedig emelkedő félben van s ezért kaczérul mosolygott Woronzow herczegre. S mielőtt eltávozott a herczeg, megkapta tőle az első csókot s hozzá az igéretet, hogy rövid idő mulva Pétervár legszebb leánya keze, s a tartomány leggazdagabb uradalma az övé lessz. — —

Másnap egész Pétervár tudósittatott, hogy este a czárnő a tündéries jégpalotában ünnepélyt rendez, mely mulattató álarczos játékból fog állani. Ez a jégpalota az uralkodónő szeszélye volt, melynek megvalósitása egy sokkal hatalmasabb uralkodó, a természet segélyével jöhetett létre. A tél nevezetesen szokatlan hideg volt s a befagyott Neván a czárnő szabályszerüen vágott jégdarabokból egy gyönyörü palotát csináltatott. E művészies épület egy közép torony magasságával birt s belsejében fényes szobák és termek voltak.

A diszkapu előtt nyolcz ágyu és két mozsár állott, ugyancsak jégből.

Délelőtt a czárnő kényelmes támlányában ülve, Bironnal tanácskozott. Miután megegyeztek, trombita szóval a czári palota összes női cselédje az udvarra hivatott össze. A czárnő Bironnal az ablakhoz ment, s onnan szemlélte a tarka tömeget, a mely meglátván a czárnőt, azonnal a keményre fagyott földre borult s néhány száz homlok érintette a földet.

Biron dühösen szakitotta fel az ablakot ugy, hogy a hideg levegő behatolt s a czárnő bosszúsan huzta össze köpenyét.

»Álljatok fel!« — kiálta a kegyencz, »úrnőtök arczotokat akarja látni.«

Azonnal úgy állottak ott, akár egy ezred katona.

»Ezt válasszuk!« — mondá a czárnő Bironnak. »Ennek bizonyosan örülni fog!« Egy szegényes ruhába öltözött nőre mutatott, ki közvetlen az ablak előtt állott. »Hivd fel őt!« Biron ismét kihajolt. »Te itten jöjj fel, a többi pedig mehet!«

Nem telt bele két percz sem, s a nagy udvar egészen üres volt. Öt percz mulva pedig megjelent a cseléd s a czárnő lábaihoz borult. Utóbbi és Biron jól megvizsgálták őt. Igazi orosz pórnő volt, csontos, tompa arczkifejezéssel a harminczas évek elején. Szemei lesütve maradtak. Végre a czárnő megtörte a csendet. »Mióta szolgálsz a palotában?«

»A mióta hideg van czárnő anyuskám.«

»Hány hónap óta?«

»Nem tudom czárnő anyuskám.«

»Mit dolgozol?«

»A mosásnál segitek czárnő anyuskám.«

»Mond, szeretnél férjhez menni?«

»Ha van vőlegényed részemre, igen szivesen czárnő anyuskám.«

»Van. Ma este lessz esküvőd. S holnap hosszu utra indulsz vele, Szibériába, hová férjedet számüznöm kell.«

A pórnő hallgatott, de fejét mindjobban lehajtá. Nem lehetett kivenni, hogy min gondolkozott.

»Mint hű nőnek kisérned kell őt« — folytatá a czárnő. »Hogy fogod ezt neki megköszönni?«

»Ütni fogom őt!« — kiáltá az asszony s kezeit ökölre szoritotta.

Biron nevetett.

»Ugy lesz jól!« — kiáltá. »Csak üsd, minél többet ütöd, annál jobban tetszel a czárnőnek.«

A czárnő megelégedetten mosolygott.

»Most menj,« — mondá — »s ha eljön az

árkot, odavinnék tanukat, s azokkal bizonyítanám, hogy bizony nekí az árokpartnál vagy a földes gödörnél közelebbi rokona alig van. —

De ezt megint nem találtam helyesnek.

Éltem a gyanuperrel, hogy, ennek meg én innám meg a levét.

Azt már tudja a bácsi, hogy csunya szokása egy cseppet sincs inyemre; azt is tudja, hogy orvosságáról bőven gondolkozom.

Áttól tartottam, hogy az én akczióm reakcziót szül s ez a reakczió abban ölt elven példát, hogy a bácsi kifiguráz az örökségéből.

Ehhez pedig, egy mákszem nem sok, de még annyi kedvem sincs.

Eközben odakint egészen elborult, lomha, fekete felhőket tolt maga előtt a szél, csakugy szórta az utcza porát.

Hátha ilyen Kritikus állapotában lefényképeztetném s azt tenném az asztalára.

Helyes! ez jó lesz. —

Szinte előre átéreztem, hogy mint kergeti a szégyen arczába a vért, megrestelli magát, s az én fáradozásomnak meglesz a jutalma, a kétszerkettőből ötöt . . - e pillanatban egy fénstáv czikkázott le az égből, egy rettenetes dörgés reszkettette meg a levegőt. Kint a pitvarban egy csattanást hallottam egy vékony magas »jajt,« majd ismét egy vastagabbat.

Semmi kétség, a menny tüze beütött a házba, a bácsiék épen ottvoltak.

Rohantam kifelé, egypár széket magammal vonszolva, s a konyhában mit láttam.

A bácsi ott hevert a konyha közepén a néni az ajtóban.

Még csak nem is mozdult egyik sem.

Melyiken segitsek már?

Hol az egyikhez, hol a másikhoz ugrottam, az Isten nyiláról egészen megfeledkeztem.

A bácsi megmozdult s egyet nyöszörgöt.

Odarohantam, s felkaptam az ölemhe, bevittem az ágyára.

Magához ölelt, s halkan sugta:

Angyalom, mibajod?

No, ez ugyan jól kezdi, — sulyos bizonyiték, hogy a bácsi még ma nem ivott. —

Meg is csókolt.

Ördögadtája! ez azt hiszi, hogy a néni van mellette.

Huh! most jut eszembe, hát a néni. —

Kiugrottam, de ő már akkorra feltápászkodott, olyan siralmas arczczal jött felém, mint az egyszeri ember, aki azt álmodta, hogy tizezer forintot nyert, s reggelre meglátogatta az anyósa.

Most azután beszegődtem orvosnak, s olyan Aesculáp fiá vált belőlem, mint a pinty. —

Két hó mulva, mikor az Apám eljött meglátogatni a bácsit, egész más ember vált belőle. —

Annyira a szivére vette ez esetet a bácsi, hogy lemondott az ivásról. Az apám hazavitt, ha a bölcsész, fáradságába az ilyen dolgok is belejátszanak, nem ér a filozofia egy pipa dohányt sem. —

És méltóztassanak elhinni, e história után doktor lettem!

Kinos örökség.

Télen a fővárosban, tavasszal és nyáron falún lakott a kis Selymes Ilus édes atyjával. Jó anyja akkor adta át lelkét Teremtőjének, mikor neki életet adott.

Édes apjától tudja, hogy ő szakasztott mása anyjának. Az ő arczán is ott ragyogott az a sötét szempár, melyet még sötétebb szemöldök árnyékolt. Ajkai — mint Iluskáé — örökké mosolyogtak, s csevegése kellemes volt, mint a pacsirta himnusza. Sokszor keserves panaszban tört ki a szép leányka, hogy miért nem ismerhette ő is azt a jó asszonyt, miért rabolták el tőle az angyalok; — hogy mennyire fáj piczike szivének, mikor jó mamáját keresi, s mutatnak neki egy hideg márványt, mely sohasem felel vissza a panasz-hangokra. Ki tehet róla, hogy a kőnek nincs szive . . .

Tizennégy éves Iluska és még egész gyerek; naiv kérdései és feleletei sokszor mosolyra késztik atyját, ki ilyenkor össze-vissza csókolja a csacska gyermek fürtös fejecskéjét.

— Mond csak jó atyus, mikor viszesz engem bálba?

— Ha már oda illesz; nem gyermeknek való az, te kis bohó; te pedig még az vagy!

— Oh nem! Én tudom, hogy te csak tréfából mondod ezt nekem.

— Aztán miért kivánkozol annyira bálba.

— Mert — azt mondják — ott lehet legjobban mulatni, lehet reggelig tánczolni . . . . Ugy-e kedves apám elmegyünk az idén Magdusékkal? Mondd na, hogy igen!

Atyja nyakába vetette magát a kis ostromló, s oly szépen tudott kérni tüzes szemeivel, melyeknek sugarai atyjáéval találkoztak.

— Várj még édes egyetlenem, hallgass atyádra; nem való az neked, gyenge vagy.

— Próbáld csak meg, meglásd nem lesz gyenge a te Iluskád, hiszen én egy óriás vagyok, nézz csak rám — s egy heves mozdulattal kiegyenesedett a szép leány, s úgy állt atyja előtt, mint valami fiatal czédrus. Ajkait idegesen harapdálta, hogy el ne nevesse magát.

Az atyja ölébe kapta a makacs leányt, megcsókolta, s azt mondta neki:

— Tavasszal elmegyünk Ormósra, a te kedves falucskádba, ahol megerősödöl s még nagyobb óriás lesz belőled s aztán teljesitem hő vágyadat. Beleegyezel?

— Ha éppen kell, beleegyezem, de te bánod meg, mert sokat sirok ám az idei bálok után . . .

Selyem zsebkendőjével elfödte szemeit, s úgy tett, mintha már is sirna: pedig nevetett a kópé . . .

II.

A czigány hegedüjéről már pattog a húr, de Tibor Ernő nem tágit. Mintha most kezdte volna, oly könnyedén járja, csak a verejték gyöngyök árulták el, hogy nem a kezdetén vannak a soupé-csárdásnak. Komoly barna szemeit édes gyönyörüséggel legelteti az előtte rezgő leánykán, ki csak elvétve kapja fel sűrü szempilláit, hogy megmutassa a csinos fiatal embernek azt a két fekete gyémántot, melyek nem egy gavallért zavartak meg ez estén, dű leginkább Tibor Ernőt, a derék ügyvédjelöltea.

— Hogy volt, hogy volt — kiált az elhallgatott czigányok felé Ernő — csak még egy óráig huzzátok! S a zene zendül, Ernő arcza ujra derül.

— Mily aranyosan tánczol ez a Selymes Ilus, ki hínné, hogy most van először bálban, — jegyzi meg Sándor Jóska, egy spanyol arczú fiatal ember, ki a nagyobbik Magdus leányt, a kissé pisze orrú Irént mulattatja.

— Kár neki oly hevesen tánczolni, hisz igy csak betegségét sietteti. Szegény Ilus, kár érte.

— Selymes Ilus beteg volna? Hihetetlen, hisz arczán mindig nyiltak a bibor-piros rózsák!

— Nem tudja ön, hogy a piros szín csalóka? Bizony Iluskában benn van a vész: jó lelkü anyjától örökölte.

— Csodálatos valóban. Semmi jelben sem mutatkozott még e betegség?

— Oh igen, sokszor mikor együtt voltunk, olyképen köhögött hosszas időközökben, mintha kis szivét láthatatlan kezek összeszoritották volna.

— Egyedül erre alapitja ön véleményét?

— Na mások is határozottan állitják.

— Ha a baj családi, atyja alig bocsájtotta volna a kedves leányt ide.

— Atyja csak sejti a vészt; de meg, ha tudná is, akkor sem volna elég erős Ilust visszatartani, mert nagyon szereti. De nézze csak, félbe kell szakitanunk a meseszövést, mert az a jó nevető technikus felénk tart. Adieu-legyezőjével Sándor Jóska felé csapott, a másik pillanatban már Jóska magára maradt s tekintetével majd elnyelte a széles kedvü Selymes Ilust . . . a beteg leányt.

III.

— Mily kedves volt máskor ez a falú s most unom benne magam szörnyen . . . ha Ernő itt lenne, nem volna oly rideg minden . . . de hisz megigérte, hogy lerándul hozzánk . . . talán megtartja szavát . . . ha most itt volna mellettem, ezt a sárga rózsát keblére tűzném . . . furcsa ember, a sárga rózsát kedveli . . . minek is van oly távol. Ah, ha ő jönne holnap . . . atyus mondta, hogy holnap kedves vendég érkezik hozzánk . . . bizonyosan ő, ki lenne más . . . és ha csakugyan Ernő, akkor megsugom neki, hogy a menyasszonyi ruha oly jól áll . . . Oh én boldog leány vagyok nagyon . . . Csak ez a köhögés ne boszantana mindig . . . Olyan nagy fájdalmat érzek utánna . . . De ez másnak is van, elmulik . . . nem halok meg . . . boldog akarok lenni . . .

Ismét köhögök . . . De ni, ez vér itt a zsebkendőmön . . . ez az én vérem . . .

— Iluskám jőjj csak ide hozzám, no, miért félsz, nem bántlak . . . . te halvány vagy . . . hol voltál?

— A kertben rózsák közt jártam.

— És?

— És aztán semmi más . . .

— Megijedtél valamitől, nemde?

— Igen ettől ni . . . s átnyujtá zsebkendőjét . . . de ugye azért még sokáig élek . . . tovább mint anyám, ugye nekem nem szabad betegnek lennem, mert már a menyasszonyi ruhám is kész . . . mondd hogy nem . . .

— Élni fogsz még soká, kis angyal . . . boldog is leszesz nemsokára . . . Ez csak orrod vére . . .

— Igen igen, helyesen mondtad, hogy nemsokára . . . már holnap is az leszek, mert én tudom, hogy az a kedves vendég kicsoda.

— Szegény leány tévedett . . . —

IV.

— Visszamegyünk Pestre, ott gyakran eljöhet hozzánk Ernő . . . Nem tartotta meg szavát . . . bizonyosan bokros teendői tartották vissza . . . meg az is lehet, hogy lejött volna, ha tovább maradunk . . . De miért is megyünk oly gyorsan vissza . . . Bizonyosan az a »kedves vendég« csalogatta atyámat. Az Isten áldja meg, ha úgy van . . . Ni, csak most jut eszembe, hogy az a vendég mindig engem bámult . . . szinte zavarba hozott . . . bizonyosan tetzsett neki a falusi liba . . . és különös, mióta elhagyott bennünket, atyám oly nyugtalan és szórakozott . . . no, majd a zajos Pest felvidámitja . . . Mire még egyszer e faluba kerülünk, már leánya asszony lesz. . . . Mily boldog lesz ő akkor . . . szegény mennyire megijedt attól a csepp vértől.

V.

— Most már tudok mindent. Azt mondták, hogy nem szabad férjhez mennem, mert nagyon beteg vagyok. Igazuk van. A halál jele feltünt abban a halványpiros foltban, mely szemeim alatt látszik . . . Jó, hogy nem mondták meg előbb, legalább egy keveset örültem a reménynek . . . az életnek . . . most már tudom, ki volt az a vendég . . . orvos volt, megmondták itthon, hogy az volt . . . tudom azt is, hogy miért siettünk haza . . . hogy több gyógyithasson és . . . anyám mellé temethessenek . . . két éve ilyenkor a bálba készülődtem . . . az a bál . . . az a kedves bál . . . Ernő, Ernő . . . mily félénk ember . . . elijesztették tőlem . . . nem mer hozzánk jönni, mert beteg vagyok . . . Haldokló menyasszony nem kell neki . . . azt mondta . . . Nem tehe.tek róla . . . de szerettem volna asszony lenni . . . még nem halok meg, nem szabad meghalnom . . . én asszony akarok lenni.

VI.

— Sándor úr, jöjjön Selymesékhez, Iluska nagyon szenved, szereti, ha ön van közelében, jöjjön csak, vígasztalja a szegény beteg leányt, — szólitá meg Magdus Irén egy márcziusi délután Sándor Jóskát.

— Engem is oda vezet utam, kisasszony . . . mehetünk együtt.

— Mennyire elhervadt az a szép viruló leány, alig ismerni rá.

— Láttam, kisasszony . . . óh de szivesen megváltanám életemmel az övét . . . nem méltó, ily jószivü kebelre az a fagyos föld . . .

Egy könycsepp futott végig a fiatal ember bágyadt ábrázatán . . .

— Nézze csak Sándor úr, milyen szép vagyok ebben a ruhában . . . ez volt az én menyasszonyi ruhám . . . úgy vágytam még egyszer magamra venni . . . visszahozta régi jó kedvemet . . . még nevetni is tudok, . . . ugye jól áll ez a rózsakoszorú a fejemen . . . lássák ismét menyasszony lettem . . . csak vőlegényem nincs . . .

Beesett szemeit Sándor Jóskára emelte, mintha kérni akarna tőle valamit . . . azt, hogy: legyen maga a vőlegény, ne féljen tőlem . . . Könnyü volt megérteni e tekintetet, . . . Megragadta a fonnyadt kis jobbot, könnyeivel s csókjaival melengette azt . . .

— Engedje meg kisasszony, hogy én legyek vőlegénye . . . ugye nem utasit el magától ?

— Oh nem . . . ön volt mindig legjobb vigasztalóm . . .

. . . Tünde mosoly játszadozott Iluska ajkain . . . két könycsepp ült ki fehér arczára, olyan mint mikor a liliom hajnalhasadtával harmatot könyezik . . .

* * *

Mintha még élne . . . már halott . . .

. . . Tompán keseregnek a harangok, egy ifjú menyasszonynak szakadt meg élete, azt siratják. Galambtiszta szive korábban megszünt dobogni, mint hitték volna.

Lázár Gyula.

A szegények karácsonya.

Karácsony-este volt, a szeretet diadalünnepe. Az a kedves örömnap, mikor szellőszárnyu gondolataink boldogan röppennek a távolfekvő Betlehem kicsiny jászolához, mikor a szeretet ajándékaitól körülvéve azon jóleső tudatban szeretünk ringatózni, hogy legalább most, ezen az egy estén mindenki boldog. — Igen, karácsony-este volt, de rég tövig égtek már a karácsonyfák apró viaszgyertyácskái, aztán beállott a csikorgó hideg, zivataros téli éjszaka. A rohano orkán csak ugy söpri maga előtt az utczák havát s meg-megrázza a házak ablakait. A paloták urai bosszankodnak, hogy meleg szobájukban, puhára vetett, kényelmes ágyukban nem alhatnak békén.

A külváros egyik rozzant viskójának szük ablakán keresztül halvány világosság ömlik ki a frissen hullott hóra. A szegényes hajlék szalma-tetejét erősen felborzolta a sivitó szélvihar.

Miért nem alusznak, miért virrasztanak e ház lakói? Mert az inség, nyomoruság és szenvedés ütötték fel benne tanyájukat.

A tavol sarokban a jó anyának szenvedő alakja tünik fel: ott vonaglik szegény egy kis szalmatörmeléken, fájdalmas sóhajok szakadnak fel pihegő kebléből. Közelében két nagyobb gyermeke térdel: hat vagy nyolcz éves, szőke fürtü, kék szemü fiucskák, kiket angyalokhoz szeretnék hasonlitani, de hiszen az angyalok nem sirnak és nem érzik a dermesztő hideg metsző fájdalmát. Apró kezeiket szépen összetéve, halk szóval, kékült ajakkal rebegik forró imájukat: »Édes jó Istenünk, ki csak néhány hónappal előbb vetted magadhoz jó apánkat, add vissza szegény anyánk egészségét, ne maradjunk már egészen árván, elhagyottan!« . . . Sirnak aztán, ha egymásra néznek; zokognak ha beteg anyjukra esik nyugtalan tekintetök.

A szoba másik zugában kis nővérkéik alusznak egymáshoz simulva, betakarva szegény apjok fakószinü téli felsőjével. Ne zavarjuk őket.

Csend van a szobában, csak a kakukkos óra ketyegése . . . de nem, hisz e kedvencz tárgy sincs már szokott helyén, épen ma egy hete került zálogházba a többi butorok mellé. Négy-öt napig kenyeret és fát vettek a kapott pénzből, de fájdalom, semmi sem tart örökké a földön, uj készletük csakhamar elfogyott, s most ujra az éhség, a fagyos tél hatalma zsarnokoskodik a szegény családon. Csend van tehát, nem ketyeg az óra sem, csak a beteg nő hörgő lélekzetvétele hallatszik. A fiucskák könyben uszó, álmos szemekkel üldögélnek a szalma ágy szélén . . . Nyomoruság és szenvedés lakik ebben a viskóban, melynek apró ablaktábláira virágokat, vaskos jégvirágokat rajzol a gunyolódó, kegyetlen természet. A zugó szél minden rohamánál félelmesen recsegnek-ropognak a házfedél szúette gerendái s az ablakrámák hézagain be-besurran egy eltévedt hüvös fuvalom, meglobogtatja a pislogó mécslángot, felporozza a tüzhely rég kihült hamuját.

Egyszerre csak valami varázsszavu hang csendül meg az éjben; messziről, nagyon messziről, talán épen a menyországból jön az. Oly édesen szól e csilingelés, hogy az álmélkodó gyermekek egy pillanatra elfelejtik hogy éheznek, hogy dermesztő hideg gyötri tagjaikat, hogy édes anyjokat fájdalmak, kinok marczangolják, most mindezekről egy pillanatra megfeledkeznek, és ime — mosolyognak. A kedves hangokra, melyek folyton-folyvást közelebbről jönnek, a beteg nő is figyelmessé lesz, mintha várna valakit, az ajtóra szegzi tekintetét. Felnyilik az s Isten szolgája lép be, kebelén a haldoklók uti eledelével. »Békesség e háznak!« — hangzik ajkairól. Halljátok ti repedezett falak, néma tanui sok nyomornak és szenvedésnek a békesség ura, boldogság királya lépett most közétek. A gyermekek félénken huzódnak a szögletbe, idegenkednek a vendégtől, ó mert nem tudják, hogy maga a jó Isten jött meglátogatni szegény, beteg anyjokat. A szenvedő asszony nagy fáradsággal felülvén fekvőhelyén, elvégzi gyónását, felveszi a végső szentségeket; . . . . meggyógyul a lélek, a beteg test aztán üditő szendergés karjaiban pihen.

A lelkész elvégezvén szent hivatala kötelességeit, távozni készül. Előbb azonban körültekint a kis szobában, körültekint s felcsillan szemében a szánalom részvétgyöngye.

— Hol van apád ? — kérdi a legidősebb gyermeket.

— Szegény apánk meghalt még az ősszel, válaszol a megszólitott.

— Tehát nincs aki megenyhitse a szomoruságot, nincs kenyérkereső, munkás kéz! Oh ti szerencsétlen teremtések, védtelen martalékai a kegyetlen sorsnak! Fáztok ugy-é, talán éheztek is?

— Bizony uram már régen fázunk, régen éhezünk, orvosságra való pénzünk sincsen.

— Fiam — szólt a nemesszivü lelkész — egy bankjegyet csusztatva a fiucska kezébe — holnap végy tüzelőfát, kenyeret és orvosságot. Isten veletek! — és eltávozott.

A gyermekek egy darabig a mécsvilágnál nézegetik a bankót, megbeszélik töviről-hegyire mi mindent vesznek majd holnap: aztán őket is elnyomja a kimerültség jótékony álma. A nagyobbik fiu alvás közben is összeszoritott markában tartja a pénzdarabot. Nemsokára a mécsláng is utolsót lobban és kialszik, — mig odakünn szakadatlanul zug a vihar.

Tombolhatsz már szilaj orkán, nem fáznak a te martyrjaid, hiszen édes álom melengeti őket; talán azt álmodják, hogy verőfényes tavaszi nap van és ők izletes szamóczát szednek az erdő szélén. Mikor kitombolta magát a bősz természet, mikor a hajnali derergés elüzte az éjjel sötét árnyait, a két fiu azonnal felébredt s a városba siettek, hogy összevásárolják a szükségeseket. Örömmel vitték aztán haza édes terhöket. Tüzet raknak, vigan lobog a láng, jótékony meleg árad szét a szobában.

A beteg nő felserken álmából. Nem tudja mire vélni honnan ez enyhe levegő? talán a zord telet tavasz váltotta fel? . . . Gyermekeit keresi aztán fürkésző tekintetével. A két kisebb még édesdeden alszik, a nagyobbak meg egy szép, pirosra sült kenyér megszegésével bajlódnak.

Az ajándék-osztó Jézus a nyomorral küzdők hajlékába is bekopogtatott.

Ime ez a Krisztusi szeretet csodája: boldog, boldogtalan egyaránt áldásban részesül. Az éhezőknek betevő falatot, a didergőknek melengető tüzet, a szenvedőknek rég óhajtott enyhülést, — mindenkinek édes vigasztalást nyujt a földreszállott Jézus lángoló szerelme!

Leander.

Egy modern anya karácsonya.

A főváros siketitő zajától megszabadulva, alkalmam nyilt összehasonlitásokat tenni a nagy és a kis város lakóinak karácsonya között. Nem értve ezen tapasztalataimat általánosságban, csupán egyesekre, de ilyenek oly nagy számban vannak, hogy édes-kevés kivétellel általánosságban lehetne benyomásaimról beszélni. Hogy mi az oka ezen szembeszökő ellentétnek, a mely a felfogást a szent ünnep ünneplésénél ennyire elkórositja: igazán nem tudom; talán az általános ideges vér, a század vége okozza-e, vajmi nehéz eldönteni, bár legvalószinübb, hogy itt is a divat uralkodik.

A nagyvárosi modern asszony már hónapokkal előbb készül a karácsonyi ünnepekre. Ez oly divat már, akár Barbi konczertre, vagy operai premierre járni. Ha kimegy az utczára, nem lát egyebet, mint a kirakatok káprázlató karácsonyi ajándékait; a lapok hirdetései »a bölcsőtől az aggkorig« alkalmas ajándékokról kürtölnek, a kereskedő házak főnökei Páris és Londonból küldik a drágábbnál-drágább árukat, a karácsonyi könyvpiacz zsufolva uj munkákkal, uj kiadásokkal, szóval mindenütt és mindenki a karácsonyi ünnepekről beszél. Soha sincs oly forgalom, mint most. Mindenki siet ügyeit lebonyolitani, még az ó évben, mindenki siet az ó év utolsó örömeit meghozni övéinek, hozzátartozóinak.

A modern asszony legjobban tudja, hol lehet a legdrágábbat — mert csak ez divatos — beszerezni. Nincs már oly női szeszély, melyet kielégiteni ne lehetne. A pompás karácsonyfa hetekkel előbb meg van rendelve. A czukrász pontos időre szállitja a legdrágább nyalánkságot, a diszitő-commis Kertész Tódortól halomszámra nyalábolja össze a karácsonyfa-diszt; minden megvan, semmi sem hiányzik. És összeállitja, feldisziti oly müvészettel és oly drágán a karácsonyfát, hogy nem is mer az ember hozzá nyulni.

A gyermekek gyengéit már a jourokon megvitatják a modern mamák és valóban komoly gond, hogy a tiz éves leánynak a collhérje sziv-alaku legyen-e vagy szent-képet ábrázoló amulette? Különben magok sem tudják, hogy mit kérjenek, csaknem mindenik kis leánynál az döntő, hogy mit vesz barátnőjének helyes, vagy kevésbé helyes gondolkodásu, de mindenesetre modern mamája.

A cselédek is megkapják a magok ajándékait; és kapjanak kendőt, ruhát, teljesen mindegy, fő, hogy divatos legyen és ne mondhassa X. vagy Y-né, hogy valami olcsó, divatból kiment szinü ruhában nyit ajtót a szobaleány Z-nénél, — amit biztosan karácsonyra kapott.

A karácsonyesti vacsorát Dobos és Kugler szállitja. A készitési módja az étkeknek pár hétig divatos lesz. Jaj annak, a ki ez ellen vét!

A ház szegényei — már ez is divat — megkapják járandóságukat. Ez is külön czeremónia; a cseléd szobában fogadják őket és a tiz éves házikisasszony kezeiből fogadják az alamizsnát, mint a kisasszonynak csupán e czélra félretett zsebpénzét. No meg ha vendég is van véletlenül jelen, a modern mama nem győz eleget beszélni leánya jó szivéről — a főzésről ugyanis még korai volna beszélni. Az is igaz ugyan, hogy ő maga sem tud főzni, de vendégei és barátnői előtt mindig ő tanitja leányát a főzésre — persze ez mind csak elmélet.

Az irodájában görnyedő apának délben megmondja a mama, hogy ma ne menjen a casinóba, mert karácsony estéje van.

Mint látjuk a mama minden gépet felhuzott, megolajozott pontosan, nagy részét fiakkeren tette meg és a mű rendes időben kezdi meg müködését.

Először bevonul a cselédség, azután nevelőnő, nevelő, végül a gyermekek. Nem illik kiváncsinak lenni — igy hallották a mama jourjain. A két gyerek leül anyja és apja mellé és nézi nyugodtan a cselédség, a nevelőnő és nevelő meglepetését és ámulatát. Majd kiosztják az ajándékokat: Ezt mama Önnek szánta. Ez apa megemlékezése Önről és az apa is felkél megnézni, hogy mivel emlékezett meg a nevelő urról, nehogy egyszer véletlenül megkérdezze tőle, hogy hol vette a pompás tüzü melltüt. Hja! jó az asszony.

A gyermekek is megnézik unottan az ajándékok egyrészét, majd elzongorázzák a karácsonyesti darabot, elköltik a remek vacsorát és nevetve emlitik meg, hogy sok helyen még most is a diós-mákos kifli a karácsonyi csemege és sok helyen aranyozott diót aggatnak a karácsony-fára! Valljon volt-e, vagy van-e ezeknek a nyermekeknek anyjok?

— — — — — — — — — — — —

Örüljünk, hogy nem mindenütt van ez igy. Van még nagyon de nagyon sok ember a világon, van sok, nagyon sok anya, a ki másképen neveli gyermekeit. S ha valamikor, ugy karácsonyeste tünik ez ki valóban.

Kire ne hatna a magasztos ünnep? Vallásunk olyan, hogy életünk minden mozzanatát, életünk minden perczét, minden gondolatunkat, tettünket az istenség szent eszméjéhez kapcsolja, jó embert hidegen hagyhat a szeretet szent ünnepe? Nem! Amen!

— — — — — — — — — — — —

Tanuja voltam, midőn egy karácsony este dobogó szivvel lépett be kézenfogva a szobába két nővér. Egyik hét, a másik kilencz éves. A sarokban tündöklő karácsonyfa ragyogott. A karácsonyfa előtt letérdeltek, csendesen imádkoztak . . . Ezek a gyermekek nem voltak hamis pózra betanitva!

— — — — — — — — — — — —

Ha az anyák megmaradnának szokásaik és gondolkodásmódjaik mellett, a mikre anyjuk tanitották, ha oly igazi vallásossággal mondanák elő gyermekeiknek mindennapi imájukat, a mint azt ők is tanulták, talán nem is olyan régen, ha megtartanák az egyszerü házias böjtöt és nem a csemegekereskedő remekeit bámulnák, nagyon hiszem, hogy gyermekeik nézete megváltoznék a vallásról, szeretetről, háláról, a szülői tiszteletről és sok más nemes dologról, a melyek manapság sok helyen, — elég szomoru! — nincsenek divatban.

Irta: *Z. A.*